T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
KADIN ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI
KADIN ÇALIŞMALARI PROGRAMI

EVLİ BİREYLERİN BİRLİKTE EBEVEYNLİK YETERLİLİKLERİNİ YORDAYAN DEĞİŞKENLERİN CHAID ANALİZİ İLE İNCELENMESİ

EMİNE BABACAN

DANIŞMAN

DOÇ. DR. EROL ESEN

MANİSA-2025

TAAHHÜTNAME

Bu tezin Manisa Celal Bayar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Kadın Çalışmaları Ana Bilim Dalında akademik ve etik kurallara uygun olarak yazıldığını ve kullanılan tüm literatür bilgilerinin referans gösterilerek tezde yer aldığını, tamamen kendi çalışmam olduğunu, her alıntıya kaynak gösterdiğimi, tezin yazımında akademik ve etik kurallara aykırı herhangi bir yapay zeka ve program kullanmadığımı beyan ederim.

İmza
Emine BABACAN

ÖZET

Yüksek Lisans

Emine BABACAN
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Erol ESEN

Bu araştırmanın amacı evli bireylerin birlikte ebeveynlik yeterliliklerini etkileyen psikososyal değişkenleri belirlemektir. Çalışmada 304'ü kadın ve 75'i erkek olan toplam 379 gönüllü ebeveyn yer almıştır. Katılımcılar, evli ve çocuk sahibi bireylerden oluşmaktadır. Çalışmada veriler; Birlikte Ebeveynlik Yeterlilikleri Ölçeği (BEYÖ), Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (TCAÖ), Evlilik Doyumu Ölçeği (EDÖ), Beş Faktör Kişilik Ölçeği (BFKÖ) ve araştırmacı tarafından hazırlanan Demografik Bilgi Formu (DBF) aracılığıyla toplanmıştır. Evli bireylerin birlikte ebeveynlik yeterliliklerini yordayan psikososyal değişkenlerin (yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, yaşanılan yerleşim yeri, çocuk sayısı, çocukların cinsiyeti, ortalama gelir, algılanan sosyoekonomik düzey, toplumsal cinsiyet algısı, evlilik doyumu ve kişilik özellikleri) belirlenmesinde CHAID (Ki-kare otomatik etkileşim tespiti) analizi kullanılmıştır. Çalışma kapsamındaki tüm veriler çevrim içi olarak toplanmıştır.

CHAID analizi sonuçları; evlilik doyumu, eğitim, çocuk sayısı, sorumluluk, uyumluluk, cinsiyet, toplumsal cinsiyet algısı, uyumluluk, yaş ve ebeveyn gelir düzeyi değişkenlerinin birlikte ebeveynlik yeterliliklerini anlamlı olarak yordadığını göstermiştir. Bu değişkenlerin tahmin edici önem değerleri incelendiğinde evlilik doyumu ve ebeveyn eğitim düzeyi önem değeri en yüksek değişkenler olarak dikkat çekerken, ebeveyn yaşı ve gelir düzeyi ise önem değeri en düşük değişkenlerdir.

Anahtar Sözcükler: birlikte ebeveynlik, evlilik doyumu, ebeveyn yeterlilikleri, psikososyal etkenler, birlikte ebeveyn yeterlilikleri ölçeği

2025, 128 sayfa

ABSTRACT

M.Sc.

Emine BABACAN

Manisa Celal Bayar University
Graduate School of Education
Department of Women's Studies

Supervisor: Assoc. Prof. Erol ESEN

The aim of this study is to identify the psychosocial variables that influence coparenting competence among married individuals. The study sample comprised a total of 379 voluntary parents, of whom 304 were women and 75 were men. All participants were married individuals with children. Data were collected using the Coparenting Competence Scale (CCS), the Gender Perception Scale (GPS), the Marital Satisfaction Scale (MSS), the Five-Factor Personality Scale (FFPS), and a Demographic Information Form (DIF) developed by the researcher. To determine the psychosocial variables predicting coparenting competence among married individuals—namely, age, gender, educational level, place of residence, number of children, gender of children, average income, perceived socioeconomic status, gender perception, marital satisfaction, and personality traits—the CHAID (Chi-square Automatic Interaction Detection) analysis was employed. All data within the scope of the study were collected online.

The results of the CHAID analysis indicated that marital satisfaction, educational level, number of children, responsibility, agreeableness, gender, gender perception, compatibility, age, and parental income level significantly predicted coparenting competence. Among these variables, marital satisfaction and parental educational level emerged as the most significant predictors, whereas parental age and income level were found to be the least significant predictors in terms of predictive importance.

Keywords: coparenting, marital satisfaction, parenting competence, psychosocial factors, coparenting competence scale

2025, 128 pages

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Öncelikle bu tez çalışmasının hazırlanmasında bana yol gösteren değerli bilgi ve tecrübeleriyle her aşamada destek olan danışmanım Sayın Doç. Dr. Erol Esen'e en içten teşekkürlerimi sunarım. Tezimin her aşamasında gösterdiğiniz sabır, paylaştığınız bilgi ve yol gösterici tavsiyeleriniz benim için büyük bir güç kaynağı oldu.

Tez jürimde yer alan çok değerli hocalarım Dr. Öğrt. Üyesi İsmet KOÇ ve Doç. Dr. Serkan DENİZLİ 'ye değerli fikirlerini ve bilgi birikimlerini benimle paylaştıkları için teşekkür ederim.

Yalnızca akademik rehberliğimde değil araştırma sürecindeki motivasyonumun korunmasında da çok önemli bir rol oynayan sevgili eşim Tolga Babacan'a, desteğini hiç esirgemediği için minnettarım.

Varlığıyla bana ilham kaynağı olan canım kızım Serra Babacan'a teşekkür ederim onun kız neşesi ve sevgisi en zor anlarda bile yolumu aydınlattı. İyi ki hayatımdasın, iyi ki benim kızımsın.

Bu çalışma sürecinde bana her zaman destek olan ve iş birliği içinde çalışmama olanak sağlayan Namık Oğul İlkokulu'nun kıymetli idarecilerine, öğretmenlerine ve tüm personeline teşekkür ederim. Aynı zamanda araştırmaya gönüllü olarak katılan ve sürece değerli katkılar sunan velilerimize de içten şükranlarımı sunarım.

Bu yolculukta yanımda olan, destek ve motivasyon sağlayan değerli arkadaşlarım Gülsüm, Fatmanur, Zeynep, Güneş, Mine, Berrin ile komşularım Sevda ve Ayşegül'e de özellikle teşekkür etmek istiyorum. Sizlerle bu süreci paylaşmak bana güç verdi.

Her koşulda yanımda olan, sevgileri ve desteğiyle bana güç veren canım aileme sonsuz teşekkür ederim.

Emine BABACAN
Manisa, 2025

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

BEYÖ. Birlikte Ebeveyn Yeterlilikleri Ölçeği

BFKÖ. Beş Faktör Kişilik Ölçeği

CHAID. Chi-square Automatic Interaction Detection

DBF. Demografik Bilgi Formu

EDÖ. Evlilik Doyumu Ölçeği

TCAÖ. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 1. BEYÖ Türkçe Formu Faktör Yapısı 56
Şekil 2. Ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterliklerini yordayan psikososyal değişkenlerin CHAID analizi. 59
Şekil 3. Ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterliklerini yordayan psikososyal değişkenlerin önem sırası 63

TABLOLAR DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-demografik Özellikleri	48
Tablo 2. BEYÖ Türkçe Formunun Uyum İyiliği Değerleri ve Önerilen Eşik Değerler	57
Tablo 3. BEYÖ Türkçe Formu Maddelerinin Faktör Yükleri	57

İÇİNDEKİLER

ÖZET III

ABSTRACT… V

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR VII

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ VIII

ŞEKİLLER DİZİNİ…..... IX

TABLOLAR DİZİNİ..... X

İÇİNDEKİLER…..... XI

BÖLÜM I… 1

GİRİŞ… 1

1.1. Problem Durumu… 1

1.2. Amaç ve Önem 5

1.3. Problem Cümlesi… 7

1.4. Alt Problem Cümleleri..... 7

1.5. Sınırlılıklar…..... 7

1.6. Varsayımlar…..... 8

1.7. Tanımlar…..... 8

BÖLÜM II…..... 9

KURAMSAL ÇERÇEVE 9

2.1. Birlikte Ebeveynlik Kavramı..... 9

2.2. Birlikte Ebeveynliğin Alt boyutları 13

2.2.1. Feinberg'in Modeli 13

2.2.2. Van Egeren'in Modeli 18

2.2.3. Özdemir'in Modeli..... 22

2.2.4. BEYÖ'nün Kuramsal Temeli 25

2.3. Birlikte Ebeveynlik Yeterlilikleriyle İlişkili Değişkenler/Faktörler 27
2.3.1. Birlikte Ebeveynlik ve Ebeveyn Öz-Yeterlilikleri 27
2.3.2. Birlikte Ebeveynlik ve Evlilik Doyumu 28
2.3.3. Birlikte Ebeveynlik ve Ebeveynlik Stresi 30
2.3.4. Birlikte Ebeveynlik ve Toplumsal Cinsiyet Rolleri 33
2.4. Birlikte Ebeveynlik ve Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Çocuk Gelişimine Etkisi 35
2.5. İlgili Araştırmalar 39
2.5.1. Birlikte Ebeveynlik Konusunda Türkiye'de Yürütülen Çalışmalar 39
2.5.2. Birlikte Ebeveynlik Konusunda Yürütülen Uluslararası Çalışmalar 42
BÖLÜM III…..... 47
YÖNTEM…..... 47
3.1. Araştırma Modeli…..... 47
3.2. Katılımcılar…..... 47
3.2.1. Birlikte Ebeveynlik Yeterlilikleri Ölçeğinin (BEYÖ) Türkçeye Uyarlanması Aşamasındaki Çalışma Grubu (1. Çalışma Grubu) 47
3.2.2. CHAID Analizi Aşamasındaki Çalışma Grubu (2. Çalışma Grubu) 48
3.3. Veri Toplama Araçları… 50
3.3.1. Birlikte Ebeveynlik Yeterlilikleri Ölçeği (BEYÖ) 50
3.3.2. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (TCAÖ 51
3.3.3. Evlilik Doyumu Ölçeği (EDÖ) 51
3.3.4. Beş Faktör Kişilik Ölçeği (BFKÖ) 52
3.3.5. Demografik Bilgi Formu (DBF) 52
3.4. BEYÖ'nün Türk Kültürüne Uyarlanması 53
3.5. Verilerin Toplanması 53

3.6. Verilerin Analizi 54

BÖLÜM IV 56

BULGULAR… 56

4.1. BEYÖ Türkçe Formunun Psikometrik Özelliklerine İlişkin Bulgular 56

4.1.1. BEYÖ Türkçe Formunun Yapı Geçerliğine İlişkin Bulgular 56

4.1.2. BEYÖ Türkçe Formunun Güvenirliğine İlişkin Bulgular 58

4.2. Ebeveynlerin Birlikte Ebeveynlik Yeterliliklerini Yordayan Psikososyal Değişkenlere İlişkin Bulgular 58

4.3. Ebeveynlerin Birlikte Ebeveynlik Yeterliklerini Yordayan Psikososyal Değişkenlerin Önem Sırasına İlişkin Bulgular.....62

BÖLÜM V….....64

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER….....64

5.1. Tartışma….....64

5.1.1. Ebeveynlerin Birlikte Ebeveynlik Yeterliliklerini Yordayan Psikososyal Değişkenlere İlişkin Bulguların Tartışılması.....64

5.1.2. Ebeveynlerin Birlikte Ebeveynlik Yeterliklerini Yordayan Psikososyal Değişkenlerin Önem Sırasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....73

5.2. Sonuç ve Öneriler..... 76

KAYNAKÇA… 80

EKLER…..... 107

Ek 1. Etik İzin….....107

Ek 2. Ölçek Kullanım İzinleri 109

Ek 3. Birlikte Ebeveynlik Yeterlilikleri Ölçeği 111

Ek 4. Beş Faktör Kişilik Ölçeği.....112

Ek 5. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği 113

Ek 6. Evlilik Doyum Ölçeği..... 115

Ek 7. Sosyo-demografik Bilgi Formu… 116

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Ebeveynlerin çocuk sahibi olması hem ebeveynlik hem de çift ilişkisi için önemli bir dönüm noktasıdır. Ebeveyn olmak, anne babaların çocuğun tüm gelişimi için gerekli ortamı sağladığı ve çocuk yetiştirmeye ilişkin tüm davranışları üstlendiği bir süreçtir (Nas, 2023). Bu süreç, ebeveynlerin yaşamlarında çeşitli değişiklik ve uyum gereksinimlerine yol açabilir. Ebeveynlerin bu değişikliklere uyum sağlaması ve çocuğun ihtiyaçlarını karşılaması sağlıklı bir aile dinamiği oluşturmak için oldukça önemlidir (Kluwer, 2010). Ayrıca ebeveyn olmak çiftler arasındaki dinamikleri yeniden şekillendirip, rollerin ve sorumlulukların yeniden belirlenmesine neden olabilir. Bu durum çiftler arasında uyum sağlama, iş birliği ve iletişim konularında yeni stratejiler geliştirilmesini gerektirebilir (Huston ve Holmes, 2003).

Son yıllarda, evlilik ve ebeveynlik ilişkileri alanında öne çıkan önemli kavramlardan biri birlikte ebeveynliktir. Birlikte ebeveynlik, yetişkinlerin çocuğun nasıl yetiştirilmesi gerektiği konusunda anlaştığı, ortak hedefleri gerçekleştirmede iş birliği yaptığı ve çocuklarını yetiştirme konusunda karşılıklı destek ve bağlılık gösterdiği durumlar olarak tanımlanmaktadır (McHale ve Depeursinge, 2010). Başka bir ifadeyle birlikte ebeveynlik; anne ve babanın çocukla ilişkilerinde birbirlerine ne ölçüde destek olduklarını ve aralarındaki iş birliği düzeyini ifade eden bir kavramdır (Favez, Frascarolo ve Tissot, 2017). Ayrıca birlikte ebeveynlik, çocukla ilgili sorumlulukların paylaşımını ve ebeveyn-çocuk ilişkisinde üçlü (triangüler) bir yapı oluşturmayı merkeze alan, aile sistemleri kuramına göre ise evlilik ilişkisinden bağımsız olarak çocuk merkezli rol paylaşımına odaklanan bir modeldir (Balahorli ve Karadeniz, 2025). Ebeveynlerin çocukla kurdukları ilişkilerde tutarlı, destekleyici ve iş birliğine dayalı bir yaklaşım sergilemeleri hem çocukların sağlıklı gelişimi hem de aile içi dengenin korunması açısından temel bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte ebeveynlerin birbirlerine karşı destekleyici olmaları, çocukla ilgili alınan kararlarda birlikte hareket etmeleri ve karşılaşılan anlaşmazlıkları yapıcı bir şekilde çözmeleri, hem çocukların duygusal ve sosyal gelişimi hem de aile içindeki huzur ve denge açısından büyük önem taşımaktadır.

Aile sistemleri içinde birlikte ebeveynlik, anne-baba ilişkisi ile ebeveyn-çocuk ilişkisi arasında yer alan ayrı bir alt sistem olarak görülür ve bu durum çekirdek ailelerde olduğu gibi yeniden yapılandırılmış ailelerde de geçerliliğini sürdürmektedir (Feinberg, Kan ve Hetherington, 2007). Birlikte ebeveynlik kavramı ilk olarak araştırmacıların boşanmış ebeveynlerin ilişkilerinin önemini tanımlamalarına katkı sağlamıştır (Nunes, Roten, El Ghaziri, Favez ve Darwiche, 2021). Genellikle boşanma sonucunda çocuklarda saldırganlık, içe kapanıklık ve akademik başarıda belirgin düşüş gibi problemler sık görülmektedir (Karataş ve Şendil, 2019). Çocuklarda karşılaşılan bu problemler artıkça, dikkatler boşanma sonrası anneler ve babalar arasındaki ebeveynlik ilişkisine doğru çekilmiştir (McHale ve Lindahl, 2011). Bu çalışmalarda özellikle ayrılık sonrası çocukların uyumu, ebeveynler arası iletişim, iş birliği ve çatışma düzeyleri gibi unsurlar ön planda tutulmuştur. Ancak zamanla, ebeveynlik süreçlerinin yalnızca parçalanmış aile yapılarıyla sınırlı olmadığı, klasik çekirdek aile yapılarında da önemli dinamikler barındırdığı görülmeye başlanmıştır. Bu doğrultuda birlikte ebeveynlik ilişkisi ilerleyen süreçte boşanmış ebeveynler dışında klasik çekirdek ailelerden oluşan aile yapılarında da çalışılmaya başlanılmıştır.

Birlikte ebeveynlik ile ilgili yapılan az sayıdaki çalışmalarda birlikte ebeveynliğin bireysel ebeveynlik davranışları, ebeveynlerin iyi oluşları ve özellikle çocukların uyum süreçleri üzerinde önemli etkileri olduğunu göstermektedir (Özdemir ve Sağkal, 2020). Bir diğer çalışmada ebeveynlerin kişilik özelliklerinin çocuk yetiştirme tarzlarını nasıl etkilediğini ve bu etkinin günlük yaşanan streslerle bağlantılı olup olmadığını inceleyerek kişilik ile ebeveynlik arasındaki ilişkiyi daha iyi anlamayı amaçlamıştır (Yardım ve Yaşar Ekici, 2020). Özellikle ebeveynlerin iyi oluşu ve dayanıklılığı çocukların sosyal becerileri ve davranışlarıyla ilişkili olduğu görülmüştür (Kındıroğlu, 2018). Bu nedenle, çocukların gelişimi için ebeveynlerin iyi oluşu ve dayanıklılığı oldukça önemlidir. Birbirleriyle uyum içinde olan ve sorunları uzlaşarak çözen ebeveynlerin, çocuklarına birlikte bakım verme ve sorumlulukları paylaşma konusunda, sık sık tartışan veya birbirini eleştiren ebeveynlere göre daha başarılı olduklarını görülmektedir (Gürmen, 2019).

Birlikte ebeveynliğin çocuk üzerindeki etkilerinin incelendiği bir çalışmada, tutarlı ebeveynlik davranışlarının çocukların akademik öz yeterlilik düzeyleri üzerinde olumlu bir etkisi olduğu gözlemlenmiştir (Kara ve Sümer, 2022). Farklı bir çalışmada ebeveynler arası anlaşmazlıkların yaşanması durumunda çocukların ciddi risk altında

olduğu ve bu durumun çocuklarda kalıcı duygusal zarara yol açabileceği belirtilmiştir (Garber, 2004). Bu bulgular ebeveynlerin uyumlu bir şekilde hareket etmelerinin çocukların akademik başarılarını desteklediğini ve duygusal iyi oluşlarını koruduğunu göstermektedir. Aksi durumda ebeveynler arasında yaşanan çatışmaların çözülmediği ve ebeveynlerin birbirlerine agresif ve düşmanca davrandıklarını gören çocukların, kendi ilişkilerinde de benzer tutumları sergilemeye başladıkları görülmektedir (Gregory, 2015). Dolayısıyla birlikte ebeveynlik ilişkilerinin niteliği çocukların genel gelişimi ve refahı açısından büyük önem taşımaktadır.

Ebeveynlik kavramı genellikle romantik ilişkinin niteliği ile ilişkilendirilmiştir (Einav, 2014). Evlilikte anne ve babaların mutluluk algısının yüksek düzeyde olması, evliliklerinden ve birbirlerinden doyum almalarının evlilik ilişkisindeki uyumu arttıran önemli faktörler olduğu görülmüştür (Üngüder, 2017). Bu durum çiftler arasındaki duygusal bağın güçlenmesine ve karşılıklı desteğin artmasına katkı sağlayarak birlikte ebeveynlik konusunda da daha uyumlu ve işbirlikçi olmalarını sağlayabilmektedir. Buna karşın ebeveynler arasındaki düşük iş birliği ve yüksek rekabet, düşük evlilik memnuniyeti ile ilişkilendirilmiştir (Nunes, Roten, El Ghaziri, Favez ve Darwiche, 2021). Ayrıca evliliklerinden memnun olmayan çiftlerin, karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm üretme yeteneklerinin sınırlı olduğu bildirilmektedir (Erbek, Beştepe, Akar, Eradamlar, ve Alpkan, 2005). Dolayısıyla evlilik yaşamından alınan doyum ya da memnuniyetin, eşlerin iyi oluşunun önemli bir belirleyicisi olduğu görülmektedir (Yıldız ve Baytemir, 2016).

Camisasca, Miragoli, Di Blasio ve Feinberg (2019) birlikte ebeveynliğin evlilik doyumu ve çocuk uyumu üzerindeki aracılık etkisini inceledikleri çalışmalarında, eşlerin daha düşük evlilik doyum düzeylerinin çocukların davranış sorunları üzerinde yordayıcı etkilerine sahip olduğunu ve algılanan birlikte ebeveynlik ilişkisinin kalitesinin daha düşük olmasının bu ilişkiye aracılık ettiğini belirtmişlerdir. Bu bulgu evlilik doyumunun çocukların uyumunu nasıl etkilediğini ve birlikte ebeveynlik ilişkisinin bu süreçte oynadığı kritik rolü vurgulamaktadır.

Ebeveynlerin eğitim düzeyi birlikte ebeveynlik tutum ve davranışlarını etkileyen önemli bir faktördür. Ebeveynlerin çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgi ve beceri sahibi olması, çocuğun çok yönlü gelişimini desteklemesi ve bu sürecin bilincinde hareket etmesi ebeveyn yeterliliğini yansıtmaktadır (Ogelman ve Topaloğlu,

2014). Bu durum, ebeveynlerin birlikte ebeveynlik sürecini daha uyumlu, iş birliğine açık ve destekleyici olmalarını kolaylaştırmaktadır.

Birlikte ebeveynliği etkileyen bir diğer önemli faktör de toplumsal cinsiyet algısıdır. Aile içinde anneler bakım ve ev içi sorumluluklarla daha fazla ilişkilendirilirken, babalar ise ekonomik destek sağlama rolüyle ilişkilendirilmiştir (Raley, Bianchi ve Wang, 2012). Bu durum toplumda annelik rolüne atfedilen içsel özelliklerin ve sorumlulukların altını çizerken, babalık rolünün daha çok ekonomik destek sağlayıcı olarak algılanmasına neden olabilmektedir. Genel olarak 'çalışan anne' terimi yaygın bir kullanım alanı bulmuşken, 'çalışan baba' terimi aynı ölçüde yaygın kullanılmamaktadır (Ranson, 2012). Söz konusu durum toplumun annelik ve babalık rollerine dair farklı beklentilerini ve algılarını yansıtmaktadır.

Günümüzde kadınların iş hayatına katılmaya başlaması, erkeklerin ev işlerine ve çocuk bakımına daha fazla katılmasına neden olmuştur (Craig, 2006). Kadınların iş gücüne katılımında artış olmasına rağmen ev işlerindeki eşitsizliğin devam ettiğini gösteren pek çok bulgu ortaya konmuştur (Askari, Liss, Erchull, Staebell ve Axelson, 2010). Kartal ve Çoban'a göre (2018) erkeklerin öncelikle iş hayatıyla ilgilenmesi beklenirken; kadınlardan çalışsalar bile ev işleri ve çocuk bakımıyla da ilgilenmeleri beklenmekte olduğu vurgulamıştır. Bu durum kadının hem iş yerinde hem de evde sorumluluk üstlenmesi yani iki ayrı işgünü yaşaması anlamına gelmektedir (Önel, 2006).

Bianchi, Milkie, Sayer ve Robinson (2000) tarafından yapılan bir çalışmada kadınların demografik özellikleri, yaşam seyri, mesleki durumları veya diğer faktörlerden bağımsız olarak, ev işlerine daha fazla zaman ayırdıkları belirtilmiştir. Bu durum toplum tarafından kadının çalışma yaşamına katılımını kabul edip, evi geçindirme sorumluluğunun eşlerin ortak sorumluluğu olarak kabul etmesine rağmen, ev işlerinin eşit şekilde paylaşılmasının aynı ölçüde kabul görmediğini göstermektedir (Çıtak, 2008). Başka bir çalışmada annenin çocuk sahibi olduktan sonra çalışma hayatına devam etmesinin babanın bu konudaki tutumları tarafından belirlendiği görülmüştür. (Stertz, Grether ve Wiese, 2017). Bozok'a göre (2018) babalar genellikle çocuklarıyla ev dışı aktivitelerde daha fazla zaman geçirmekte ev işlerine katılımları ise sınırlı düzeydedir. Bu çalışmalar, ebeveynlerin cinsiyet rolleri ve ev işleri konusundaki tutumlarını inceleyerek, kadınların ev işlerine erkeklerden daha fazla

zaman ayırdığını ve ev işlerinin eşit paylaşımının toplumda tam olarak kabul görmediğini göstermektedir.

Bu tür bulgular, ebeveynlik rollerinin ve toplumsal cinsiyet tutumlarının tek yönlü olmadığını, birbirleriyle etkileşimde bulunduğunu ve çeşitli dış faktörler tarafından şekillendirilebileceğini göstermektedir. Bu durumun genellikle toplumsal cinsiyet rolleri, kültürel beklentiler ve ev içi işlerin nasıl dağıtıldığıyla ilgili olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet rolleri, kültürel beklentiler ve ev içi işlerin dağılımı gibi faktörlerin, ebeveynlik rolleri ve çiftler arası ilişkiler üzerindeki etkilerini anlamak oldukça önemlidir. Çalışkan' a göre (2020) ebeveynler birbirlerinin ihtiyaçlarına duyarlı olduklarında evlilik doyum düzeyleri yükselir. Bu da genel olarak ilişkiye dair olumlu bir bakış açısı geliştirir. Bu konuda yapılacak çalışmalar, ebeveynlik deneyimlerini iyileştirmek için etkili programlar geliştirmeye katkıda bulunabilir. Söz konusu konuya ilişkin ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde birlikte ebeveynlik kavramına yönelik çok sayıda çalışmanın bulunduğu görülmektedir. Ancak Türkiye özelinde birlikte ebeveynlik ile ilişkili ya da bağlantılı değişkenleri ele alan araştırmaların sayıca sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, birlikte ebeveynlik yalnızca kültürler arası farklılıklar barındırmakla kalmamakta aynı zamanda kültür içi çeşitliliği de yansıtmaktadır (Özdemir, Sağkal, Salman-Engin, Çevik ve Gür, 2020). Bu bağlamda mevcut bilgilerimiz Türkiye'de yaşayan evli bireylerin birlikte ebeveynlik yeterliliklerini yordamaya dönük bir çalışmanın henüz gerçekleştirilmediği yönündedir.

1.2. Amaç ve Önem

Aile toplumsal yapının temel taşlarından biridir; çünkü çocukların bakımı, yetiştirilmeleri ve toplum hayatına hazırlanmaları büyük ölçüde aile içinde gerçekleşmektedir (Kılıçgün, 2015). TÜİK'in 2022 yılı verilerine göre, aile bireylerinin toplamda eşler ve çocuklardan oluşma oranı %40.4 olarak belirlenmiştir. Bu bulgu, Türkiye'de aile dinamiklerinin yapısını ve nasıl şekillendiğine dair önemli bir gösterge sunmaktadır. Bu bağlamda toplumda birlikte çocuk yetiştirmede söz sahibi olan ebeveyn sayılarının azımsanmayacak bir oranda olduğu söylenebilir. Ebeveynlik, çocuk ile ebeveynin arasındaki biyolojik ilişkinin dışında ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecindeki görev ve sorumluluklarını kapsamaktadır (Seyhan, 2023). Aile içindeki iş bölümü, bireylerin hangi rolleri üstleneceğini belirleyerek

çocukların toplumsal cinsiyet kimliklerini nasıl geliştireceklerini etkileyen kritik bir faktördür. Oakley'e göre (2015) cinsiyet biyolojik olarak kadın-erkek ayrımını ifade ederken, toplumsal cinsiyet kadın ve erkek arasındaki farklılıkların toplumun atfettiği roller olarak dikkat çekmektedir. Dolayısıyla, aile içinde sergilenen tutumlar çocuklara cinsiyet rollerinin nasıl tanımlandığını ve hangi görevlerin kim tarafından üstlenilmesi gerektiğini öğretir. Bu süreç, çocukların toplumsal cinsiyet kimliklerini geliştirmelerine ve bu rollerin toplumda nasıl yer bulduğunu anlamalarına yardımcı olmaktadır. Bu konuda yapılan literatür incelemeleri, birçok ülkede ev işlerininin bölümünü değerlendirmek amacı için kullanılan çeşitli yöntemlere rağmen, ev işlerinin çoğunlukla kadınlara ait olduğunu göstermektedir (Doucet, 1995). Ayrıca kadınların genellikle ev işlerine daha fazla zaman harcadığı ve bu durumun cinsiyet rollerindeki belirgin eşitsizliklere neden olduğu düşünülmektedir.

Birlikte ebeveynliğe ilişkin tutumlar ve cinsiyet tutumları toplumların eğitim, kültür ve sosyo-kültürel yapısına göre farklılıklar gösterebilmektedir. Toplumsal cinsiyet bireyin içinde bulunduğu kültür tarafından şekillendirilen ve kültürden kültüre, hatta aynı kültür içinde farklı sosyal gruplar arasında bile değişebilen dinamik bir kavramdır (Esen, Soylu, Siyez ve Demirgürz, 2017). Bu kültürel farklılıklara rağmen, birlikte ebeveynliğin evrensel önemini ortaya koyan bulgular mevcuttur. İlgili alan yazında gerçekleştirilen az sayıdaki çalışmada birlikte ebeveynliğin bireysel ebeveynlik davranışları ebeveynlerin iyi oluşları ve daha da önemlisi çocukların uyum süreçleri üzerine kritik etkileri olduğunu göstermektedir (Özdemir ve Sağkal, 2020). Bununla birlikte ebeveynlerin bireysel ebeveynlik özelliklerinin yanı sıra birbirlerine karşı aldıkları tutum ve konumlanmalarının da çocukların uyum düzeyi ile ilişkili olduğunu görülmektedir (Karataş, 2019).

Türkiye'de birlikte ebeveynlik kavramına ilişkin araştırmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Özellikle birlikte ebeveynlik üzerine mevcut bilgiler ağırlıklı olarak Batı toplumlarında yürütülen araştırmalara dayanmaktadır. Ancak günümüzde birlikte ebeveynli çekirdek aile yapısının dışında gerçekleşen birlikte ebeveynlik süreçlerine ilişkin bilgi birikimi oldukça sınırlıdır (Özdemir ve Sağkal, 2020). Birlikte ebeveynlik son yıllarda ebeveynlik ve aile çalışmaları alan yazınında giderek daha çok çalışılmaya başlanmış bir kavram olmasına rağmen Türkiye bağlamında yeterince incelenmemiştir. Türkiye'nin kendine özgü sosyo-kültürel bağlamı dikkate alındığında söz konusu kavramın aile sistemleri ve çocuk gelişim süreçleri üzerindeki çok boyutlu

etkilerinin derinlemesine analiz edilmesi mevcut literatürdeki epistemolojik boşlukların doldurulmasına ve disiplinler arası bilgi birikimine önemli katkılar sunma potansiyeli taşımakta olduğu görülmektedir (Özkan, 2024).

Bu bağlamda araştırmanın ilgili literatüre en önemli katkılarından biri BEYÖ'nün Türkçe'ye uyarlanmasıdır. BEYÖ 'nün 10 maddelik kısa formu ve farklı aile yapılarını kapsayan yapısı ile Türkiye'deki birlikte ebeveynlik ilişkilerinin kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesine katkı sağlaması beklenmektedir. Bununla birlikte araştırmanın temel amacı, evli ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterliliklerini yordayan psikososyal değişkenlerin belirlenmesidir. Araştırmada bağımlı değişken birlikte ebeveynlik yeterlilikleri olarak belirlenmiş olup, bağımsız değişkenler ise yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, yaşanılan yerleşim yeri, çocuk sayısı, çocukların cinsiyeti, ortalama gelir, algılanan sosyoekonomik düzey, toplumsal cinsiyet algısı, evlilik doyumu ve kişilik özellikleridir.

Problem Cümlesi

Bu araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenen problem cümlesi şöyledir:

Ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterliliklerini yordayan psikososyal değişkenler nelerdir?

1.4. Alt Problem Cümleleri

1) Yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, yaşanılan yerleşim yeri, çocuk sayısı, çocukların cinsiyeti, ortalama gelir, algılanan sosyoekonomik düzey, toplumsal cinsiyet algısı, evlilik doyumu ve kişilik özellikleri olarak belirlenen psiko-sosyal değişkenler ebeveynlerde birlikte ebeveynlik yeterliklerini yordamakta mıdır?

2) Ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterliklerini yordayan psikososyal değişkenlerin önem sırası nasıldır?

1.5. Sınırlılıklar

1) Bu çalışmadan elde edilen veriler; Birlikte Ebeveyn yeterlilikleri Ölçeği (BEYÖ), Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (TCAÖ), Evlilik Doyumu Ölçeği (EDÖ), Beş Faktör Kişilik Ölçeği (BFKÖ) ve Demografik Bilgi Formu (DBF) ile sınırlıdır.

2) Araştırma çevrim içi olarak toplanan veriler ile sınırlıdır.

1.6. Varsayımlar

Araştırmaya katılan ebeveynlerin ölçme araçlarına verdikleri yanıtların gerçek duygu ve düşüncelerini yansıttığı varsayılmaktadır.

1.7. Tanımlar

Birlikte Ebeveynlik: Birlikte ebeveynlik, temel olarak, anne babanın aile içindeki düzeni ortaklaşa kurması, çocuk yetiştirmenin getirdiği sorumlulukları eşit paylaşması, süreç boyunca birbirlerini desteklemesi ve aile değerlerini birlikte yaşatmasıdır. (Engin, Çevik, Gür, Sağkal ve Özdemir, 2020).

Ebeveyn Yeterliliği: Ebeveyn yeterliği, ebeveynlerin kendi çocuğunun bakımı ve yetiştirilmesiyle ilgili sorumlulukları yerine getirme konusundaki kapasitesine dair sahip olduğu yargılar ve inançları ifade eden bir kavram olarak tanımlanmaktadır (Gordo, Martínez-Pampliega, Elejalde ve Luyten 2020).

Toplumsal Cinsiyet: Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeklerin toplum içinde nasıl algılandığı, değerlendirildiği ve onlardan beklenen davranışları, rolleri ve sorumlulukları açıklamak için kullanılan bir kavramdır (Esen, Öztürk ve Siyez, 2018).

Evlilik Doyumu: Evlilik doyumu, eşlerin evliliklerinin tüm yönlerini değerlendirdiklerinde hissettikleri mutluluk, memnuniyet ve sevinç olarak tanımlanabilir (Tavakol, Moghadam, Nasrabadi, Salehiniya ve Rezaei, 2017).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Birlikte Ebeveynlik Kavramı

Birlikte ebeveynlikle kavramının ortaya çıkışı 1970'lerin başlarına dayanmaktadır. Özellikle 1970'lerde, feminist hareketin yükselmesi, toplumsal cinsiyet rolleri ve ebeveynlikle ilgili konuların daha geniş bir çerçevede tartışılmasına yol açmıştır. Birlikte ebeveynlik kavramı ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde birbirleriyle olan iş birliği, destek ve koordinasyonunu ifade etmektedir (Özdemir ve Sağkal, 2020). Toplumun değişen dinamikleri, çalışan kadın ebeveynlerin sayısındaki artış ve cinsiyet rollerindeki değişikliğe yol açan faktörler, birlikte ebeveynlikle ilgili konuların daha da önemli hale gelmesine katkıda bulunmuştur. Bu dönemde geleneksel ebeveynlik modellerine yönelik eleştirilerin artmasıyla birlikte çeşitli ebeveynlik stilleri ve çiftler arasındaki iş birliğine odaklanan araştırmalar dikkat çekmiştir. Bu bağlamda toplumsal değişiklikler toplumsal cinsiyet algısını da değiştirmiş ve babaların çocuklarla vakit geçirmesi ile bakım sorumluluğunu üstlenmesi daha çok kabul görmeye başlamıştır (Gökler ve Atamtürk, 2021).

Birlikte ebeveynlik kavramı, aile dinamiklerini ve ebeveynler arası etkileşimleri anlamada Sistem Kuramı, Yapısal Aile Sistemleri Kuramı ve Ekolojik Sistemler Kuramı gibi temel teorik yaklaşımlara dayanmaktadır (Özkan, 2024). Bu kuramlar ebeveyn ilişkilerinin çocuk gelişimi üzerindeki etkilerini açıklamada önemli perspektifler sunmakla birlikte çocukların sağlıklı gelişiminde ebeveynler arasındaki dinamiklerin kritik rolünü farklı açılardan ele almaktadır.

Aile sistemleri kuramı, aileyi birbirleriyle sürekli etkileşim hâlinde olan ve karşılıklı bağımlılık içinde işleyen alt sistemlerden oluşan bütüncül bir yapı olarak görmektedir. Bu bakış açısına göre ailedeki her bireyin davranışı diğer üyeleri etkileyerek sistemin genel işleyişini biçimlendirmektedir.

Minuchin aile yapısının kavranmasında ebeveynler arası etkileşim örüntülerinin incelenmesinin kritik önem taşıdığını belirtmiştir (Üstündağ, 2015). Bu yaklaşımda ebeveyn alt sistemi ailenin en temel bileşenlerinden biri olarak görülmekte ve çocukların sağlıklı gelişimi için gerekli istikrarlı yapıyı sağlamaktadır. Birlikte ebeveynlik de yapısal aile kuramı çerçevesinde, diğer alt sistemler gibi, ayrı ve özel bir alt sistem olarak değerlendirilmektedir (Şermet, 2024). Bu kuramsal çerçevede

ebeveynlik yalnızca bireysel bir rol değil, aynı zamanda aile içi etkileşimlerle şekillenen dinamik bir süreç olarak görülmektedir. Anne ve baba arasındaki etkileşim, çocuğun gelişimini doğrudan etkileyerek tüm aile sisteminin işlevselliğini belirlemektedir.

Ebeveyn, çocuk ve evlilik bağı aile sisteminin en önemli bileşenleridir. Bu sistemin alt başlığı olan çocuk ve çocuğun tüm yetiştirilme sürecindeki sorumlulukları ailenin dinamiğini ve aile yaşantısını doğrudan etkilemektedir. Ebeveynler çocukların gelişiminde önemli etkiye sahiptir. Bu alt sistemde çocuk, aile içindeki dinamikleri gözlemleyerek, anne ve babalarından ne bekleyeceğini, hangisinin daha fazla güce sahip olduğunu ve kendi isteklerini nasıl ifade edeceğini öğrenir (Akün, 2013).

Ebeveynlik, bir çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve rehberliğini üstlenen kişilerin rolünü ifade eder. Birlikte ebeveynlik (coparenting) ise anne ve babanın çocuk yetiştirirken gerekli olan tüm sorumlulukları paylaştığı, aile kavramını ortaklaşa ve iş birliği ekseninde yürüttükleri bir yaklaşımdır. Birlikte ebeveynlik kavramı çocuk yetiştirme sürecinde çocuğun bakımını üstlenen yetişkinlerin sorumlulukları paylaşması ve birlikte hareket etmesi olarak tanımlanmıştır (Aşıkoğlu, 2022). Feinberg'e göre (2003) birlikte ebeveynlik, eşlerin ebeveynlik süreçlerinde yetki ve sorumlulukları paylaşmasıdır. Birlikte ebeveynlik, eşlerin birbirleriyle olan ilişkisi yerine, çocuklarıyla ilgili konularda birlikte karar almaları ve ortak bir tutum sergilemelerine odaklanmaktadır.

Ebeveynler arasındaki iş birliği ve uyum, çocuğun sağlıklı gelişimi için önemlidir; ancak geleneksel sosyalleşmede anne ve babaların toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak (feminen ve maskülen) davranmaları ve çocuklarına bu rolleri model olmaları beklenir. Bu durum çocukların toplumsal cinsiyet rollerini ve ifadelerini anne ve babalardan öğrenmelerini sağlamaktadır. Çocuklar, doğal gelişim süreçlerinde kendileri ile aynı biyolojik cinsiyete sahip ebeveynlerinin davranışlarını taklit ederek, ebeveynleriyle özdeşim kurarak ebeveynlerin tavır ve davranışlarını taklit ederler (Akar ve Aksoy, 2018). Bu durum, çocuğun toplumsal cinsiyet kimliğini edinmesine ve toplumsal cinsiyet rollerini öğrenmesine, anlamasına ve içselleştirmesine yardımcı olur. Örneğin bir kız çocuğu, annesinin izleyerek kadın olmaya ilişkin toplumsal beklentileri anlamaya çalışır ve annesini taklit etmeye başlar. Benzer şekilde bir erkek çocuk, babasının davranışlarını gözlemleyip babasını taklit

ederek erkek olmanın ne anlama geldiğini öğrenmeye çalışır. Ebeveynlerini taklit ederek toplumsal cinsiyet rollerini öğrenen çocuklar, kadın ve erkek olmaya yönelik bir tutum geliştirirler ve bu süreçte anne babalığa ilişkin bir zihinsel çerçeve oluştururlar. Oluşturdukları bu zihinsel çerçeve anne veya babanın cinsiyet rollerini ve sorumluluklarını benimsemelerini kolaylaştırır (Özçelik ve Şahin, 2023).

Çocukların toplumsal cinsiyet rollerini öğrenme sürecinde anne baba kadar akran grupları, okul ve eğitim sistemi, medya organları gibi pek çok çevresel faktörün etkili olduğu bilinmektedir (Zeybekoğlu, 2021). Ayrıca eşlerin ebeveynlik tutumları da çocukların toplumsal cinsiyet rollerini fark etmesinde ve çocuk ebeveyn iletişiminde etkili bir faktör olabilmektedir. Özellikle ebeveynlerin ve çocukların ilişkisi üzerine yapılan araştırmalar, bu ilişkinin birçok yönünün aile bireylerin yaşamlarını doğrudan etkilediğini göstermektedir. Ebeveyn ve çocuk ilişkisinde kurulan sevgi ve güven ortamı, çocukların ebeveynlerinin özelliklerini benimsemesini kolaylaştırarak çocukların cinsiyetine özgü rolleri benimsemesinde de önemli bir rol oynamaktadır (Karadag, 2015). Benlik saygısı, sosyal gelişim, kişilik gelişimi, psikopatoloji gelişimi, psikolojik uyum problemleri, akademik başarı, baş etme becerileri, romantik ilişkiler ve yetişkinlikte kendi ebeveynlik becerileri gibi alanlarda ebeveyn çocuk ilişkisinin etkileri görülmektedir (Ger, 2021).

İçinde yaşanılan toplumun belirli bir cinsiyet grubuna atfettiği roller ve beklentiler de önemli bir faktördür. Bu roller, genellikle kültürel normlara, geleneklere ve değerlere dayanır. Ebeveynler, kendi cinsiyet rollerini ve toplumsal beklentileri çocuklarına aktararak, onların cinsiyet kimliği ve davranışlarını şekillendirirler. Bu nedenle, ebeveynlerin çocuklarına sunduğu model ve tutumlar, toplumsal cinsiyet rollerinin oluşumunda önemli bir rol oynar. Ülkemizde erkeklerin aile içindeki birinci rolünün gelir sağlama ve evin geçimini üstlenen bir kimlik üstlenmesi nedeniyle, anne, evde kalan çocuğun bakımından sorumlu olan kişi olarak gören geleneksel bir bakış vardır. Bu bağlamda anne çocuğun genel bakımı ve çocukların yetiştirilmesinde yetkin kişi görülmektedir. Babanın çocuk yetiştirme sürecindeki katkısı daha az görünür biçimdedir ve bu konuda beklentiler sınırlıdır. Bunun gibi cinsiyetlere dair kalıplaşmış inançlar, kadınların ve erkeklerin yeteneklerini, kendilerini geliştirmelerini ve yaşamlarıyla ilgili farklı seçimler yapma kapasitelerini sınırlandırır (Okutan, 2023). Bu tür kalıp yargılar bireylerin toplumsal beklentilere uygun şekilde davranmaya

zorlanmalarına neden olarak, potansiyellerini tam anlamıyla gerçekleştirmelerine engel olabilmektedir.

Türkiye'deki ataerkil aile yapısı, annelerin tam zamanlı işlerde çalışsalar dahi çocuğa birincil bakım veren olarak kabul edilmesine yol açmaktadır (Arslan ve Demircioğlu 2024). Ancak bu durumun zamanla değiştiğini gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Son yirmi ya da otuz yıllık geçmişe bakıldığında kadının iş hayatında aktif yer alması, toplumsal cinsiyet rollerinin değişimiyle birlikte, babaların çocuklar üzerindeki etkisi daha fazla konuşulmaya ve babalık meselesinin üzerinde düşünülmeye değer olduğu gerçeği ortaya çıkmıştır (Doğan ve Karaman, 2023). Son dönemlerde Avrupa Birliği (AB) uyum yasaları kapsamında Türk aile yapısında "aile reisliği "nin kaldırılması ve erkeğin hâkimiyetinin teorik olarak da olsa sona ermesi, radikal bir değişim örneği olarak değerlendirilebilmektedir (Bayer, 2020). Bu değişim, geleneksel ataerkil yapıların çözülmesi ve daha eşitlikçi aile ilişkilerine geçiş sürecinin bir yansıması olarak görülebilmektedir. Ayrıca aile içi dinamiklerde daha dengeli ve paylaşımcı bir yapının oluşmasına katkıda bulunarak birlikte ebeveynlik kavramının yeniden şekillenmesine olanak sağlamaktadır.

Birlikte ebeveynliğin önemine ilişkin farkındalık gün geçtikçe artmaktadır. Yapılan çalışmalar ebeveynlik yeterliliklerinin toplumdan topluma değiştiğini göstermektedir (Özdemir ve Sağkal 2020). Benzer çalışmalar yoğunlukla batılı ülkelerde çalışılmış ve çalışmanın yapıldığı ülkenin aile dinamiklerine, kültürüne göre belirlenmiştir. Asya kökenli ebeveynler başta olmak üzere tüm Afrika, Latin Amerika kökenli etnik gruplardan gelen ebeveynlerin çocukları üzerindeki çocukların okul başarısı ve kurallara uyması ile ilgili yetkin ebeveynlik yapısı açısından benzer ebeveynlik tutumları sergilediğini göstermektedir (Aksoy ve Kahraman, 2009). Bu bulgular, farklı kültürel kökenlere sahip ailelerin çocuklarını yetiştirirken benzer ebeveynlik yaklaşımlarını benimsediğini vurgulamaktadır (Aksoy, Kılıç ve Kahraman, 2009). Türk kültüründe ise ebeveynlik yaklaşımı, aile, toplum ve kültürel değerlerle şekillenmiş birçok farklı etkeni içermektedir. Ayrıca aile kavramı toplumda çok önemli bir yer tutmaktadır. Toplumda aile içi ilişkilere büyük değer ve önem verilir. İlgili literatür incelendiğinde birlikte ebeveynliğin hem çocukların hem de ebeveynlerin birlikte ebeveynlik uygulamalarının aile içindeki uyum ve genel iyi oluş üzerinde olumlu etkiler yarattığını ve ebeveynlerin çocuklarıyla daha güçlü ve destekleyici ilişkiler kurmalarına yardımcı olduğunu göstermektedir. (Özdemir ve arkadaşları,

2020). Aile içinde anne babanın birbiri ile sağlıklı ilişki içinde olması, birbirlerini desteklemeleri aile kavramının hissedilmesi ve içselleşmesinde temel oluşturmaktadır.

Çocuklar, ailenin bir parçası olarak büyür ve aile içinde gözlemledikleri davranışları ve değerleri benimseyerek dışa yansıtırlar. Bununla birlikte çocuklar ebeveynlerinin davranışlarını izleyerek, ebeveynlerin iletişim becerilerini, problem çözme becerilerini, sosyal etkileşimlerini ve değerlerini gözlemleyerek öğrenirler. Ailede edinilen bu davranışlar ve değerler, çocuğun aile ortamı dışındaki ilişkilerinde, eğitim hayatında ve gelecekteki yaşamında önemli bir rol oynamaktadır. Tüm bunlar bize ebeveyn tutumları ile çocuk davranışı arasında güçlü bir ilişki olduğunu ve olumlu ebeveyn davranışlarının daha az çocuk davranış sorunu oranları ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Kaya ve Buğa, 2021). Aile içindeki sağlıklı iletişim, çocukların güvenli bir ortamda yetişmelerine katkı sağlayarak onların toplum içinde iyi yetiştirilmiş bireyler olmalarını desteklemektedir.

2.2. Birlikte Ebeveynliğin Alt boyutları

2.2.1. Feinberg'in Modeli

Feinberg birlikte ebeveynliğe ilişkin kavramsallaştırılması temelde aile sistemleri kuramına dayanmaktadır. Feinberg' e göre (2003) ebeveynlik ilişkisi evli, boşanmış ya da hiç evlenmemiş, en az bir çocuğa sahip iki yetişkin arasında oluşabilecek bir ilişkidir. Bu ilişkinin ebeveynlerin çocuklarıyla ilgili sorumluluklarını ve rollerini paylaşmaları temelinde şekillenmekte olduğunu ifade etmektedir. Buna göre çiftlerin birbirleri ile olan ilişkisinin çocuktaki sonuçlara odaklanan etkili bir birlikte ebeveynlik müdahaleleri yapılmasının önemine dikkat çekmektedir. Feinberg ebeveynlik ilişkisinin çocuğun uyumuyla bağlantısını anlamak amacıyla kapsamlı bir çerçeve oluşturmanın gerekliliğini belirtmiştir (Özdemir, Sağkal, Salman, Şakiroğlu ve Çevik 2021). Ayrıca aile üyelerinin sahip olduğu roller ve birbirleri ile olan etkileşimlerinin önemini vurgulamaktadır. Bu etkileşim çoğunlukla sorumlulukların aile içinde cinsiyet ekseninde paylaşılmasıyla belirlenmektedir (Günay ve Benar 2011). Birlikte ebeveynlik, ebeveyn-çocuk ve çift ilişkisinden farklı fakat bağlantılı ayrı bir etkileşim sistemidir (Gürmen, 2019). Aile üyelerinin hem birbirleriyle hem de çevreleriyle olan ilişkilerinin, ailenin genel işlevselliği ve sağlığı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu düşünülmektedir. Bunlardan yola çıkarak aile sistemleri kuramı, aileyi bir bütün olarak ele alır ve aile içindeki her bireyin davranışı sürekli bir şekilde

etkileşim halindedir (Akün, 2013). Bu bağlamda, aile içindeki ilişkileri anlamak için bireyler arasındaki etkileşimlerin ve rollerin incelenmesi önemlidir.

Feinberg (2003), ebeveynlikle ilgili çalışmasında dört boyutlu bir yapı oluşturmuştur. Bu boyutlar; çocuk yetiştirmeye yönelik anlaşma, ebeveyn desteği/küçümseme, iş bölümü ve aile ilişkilerinin ortak yönetimidir. Bu boyutlar, ebeveynlerin çocuk yetiştirme deneyimlerini daha iyi anlamalarına ve süreci yönetmelerine yardımcı olmaktadır. Feinberg 'in (2003) dört boyutlu modeli ebeveynlerin ilişkilerini güçlendirmelerine ve çocuklarını daha etkili bir şekilde yetiştirmelerine yardımcı olmaktadır. Feinberg (2003) ortaya koyduğu bu model aracılığıyla çeşitli bulguları bir araya getirip değerlendirerek çocuk ve ebeveyn ilişkilerini daha olumlu ve yapıcı hale getirmeyi amaçlamıştır. Birlikte ebeveynlik, çocukların yetiştirilmesi için ortak veya paylaşılan sorumluluğa sahip oldukları durumlarda geçerlidir ve ebeveyn rollerinin çocuk yetiştirme konusundaki destek ve koordinasyonu kapsar (Feinberg, 2003). Birlikte ebeveynlikte, çocukların tüm sorumlulukları anne babanın iş birliği ve koordinasyonu ile yürütülmelidir. Çünkü ebeveynlerin yaptığı iş birliği, çocuğun gelişiminde büyük bir etkiye sahiptir. Örneğin ebeveynlerin kendi aralarında ve çocuklarıyla etkileşim kurarken olumlu duygular ifade etmeleri, çocuklarının duygularını özgürce ifade etmelerini teşvik etmektedir (Pastorelli, Lansford, Kanacri, Malone, Giunta, Bacchini ve Sorbring, 2016). Ayrıca sıcak ve ılımlı bir temele dayanan aile içi iş birliği çocuğun duygusal sağlığını olumlu yönde etkilemektedir (Kay, 2022). Bununla birlikte yetersiz iş birliğine dayalı bir ebeveynlik tutumu olumsuz bir aile iklimi yaratabilmekte ve aile içi çatışmaları artırabilmektedir (Murphy, Jacobvitz ve Hazen, 2016).

Feinberg'in dört boyutlu birlikte ebeveynlik yaklaşımı, ebeveynlik deneyimini anlamak için kullanılan genel bir çerçevedir. Bu dört boyut, birlikte ebeveynlik müdahalelerinin etkili bir şekilde tasarlanması ve değerlendirilmesi için yapısal bir kavramsallaştırma önermektedir. Bu dört boyut şunlardır;

Çocuk Yetiştirmeye Yönelik Anlaşma: Birlikte ebeveynlikte etkili olmanın önemli adımlarından biri, çocuk yetiştirme konusunda ebeveynler arası yaşanan anlaşmazlıkları ele almak ve bu süreçte ebeveynlerin kendi aralarındaki ilişkiyi güçlendirmektir. Örneğin çocuk yetiştirme konusunda aynı fikirde olmayan ebeveynler, çocuklarının olumsuz bir durumla karşılaşmaması için birbirlerine destek

vererek ve aralarındaki anlaşmazlıkları kontrol altına alarak çözüm yolları bulabilirler (Feinberg, 2003).

Etkili bir birlikte ebeveynlik uygulamasında, ebeveynler arasındaki iletişim önemlidir. Bu durum anne ve babanın çocuk yetiştirme sürecinde yaşadıkları anlaşmazlıkların tamamını kapsamaktadır. Ebeveynler arasındaki anlaşmazlıkların yönetilmesi, ebeveynlerin birbirleri ile karşılıklı desteklerini sürdürmelerine ve eşlerin kendi aralarında iletişim sağlayarak süreci olumlu yönetmelerine yardımcı olmaktadır. Ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusunda karşılaştıkları anlaşmazlıklar, aile içinde güçlük yaratabilir ve bu da ebeveynler arasındaki genel ilişkiyi zayıflatabilir. Özellikle çocuk yetiştirme konusunda farklı bakış açılarına sahip olmak oldukça doğal bir durumdur ve bu farklılıkların çatışmaya yol açmaması için çeşitli stratejiler ve iletişim becerileri geliştirilebilinir (Feinberg, Brown ve Kan, 2012). Ayrıca aile içinde yaşanan anlaşmazlıkların sebeplerinin bilinmesi ve aile üyelerinin bu anlaşmazlıklarda ne tür tepkiler verdiklerinin tespit edilmesi, ailelere çözüme yönelik psiko-sosyal destek hizmetleri sunan uzmanlar açısından önemlidir (Camadan, Karataş ve Bozali, 2017). Anne babaların birlikte çocuk yetiştirme sürecine aktif katılımı, evlilik uyumunu güçlendirebilir ve ailenin iyi olma halini artırabilir (Ergin, 2023).

Ebeveyn Desteği/Küçümseme: Ebeveynlerin kişilik özelikleri ve ebeveynlerin ilişki niteliği ebeveyn ve çocuk uyumunu doğrudan etkilemektedir. Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları, kendi kişilik özelliklerine göre farklılıklar da gösterebilir (Yardım, 2019). Eşlerin aile yaşantısını planlama ve uygulamada görüş birliğinde olmaları, sağlıklı bir aile yapısının temelini oluşturur (Duman, 2012). Bununla birlikte ebeveynlerin birbirlerine karşı demokratik ve empati odaklı bir yaklaşımla hareket etmesi, ev işlerinde ve sosyal hayatta birbirlerinin özgürlük alanlarına müdahale etmeyen, aksine destekleyici bir tutum sergilemelerini sağlamaktadır (Akpınar ve Karakuş, 2016). Özellikle ebeveynler çocuklarını yetiştirirken, çocuğun bireysel özelliklerine, yaşına, gelişim dönemine ve o anda sergilediği davranışa göre çeşitli stratejiler ve teknikler kullanabilirler (Demiriz ve Öğretir, 2017). Örneğin zor karakterli bir çocuğa sahip aileler, birlikte ebeveynlik sürecini yönetirken stres ve kendi aralarında çatışma ile karşılaşabilirler. Bu gibi durumlarda ebeveynler çözüme yönelik yeni stratejiler geliştirmek zorunda kalırlar. Böylelikle eşler kendi aralarında tartışarak birbirlerine destek olma, saygı duyma ve iletişim gibi becerileri geliştirirler. İletişim becerilerinin geliştirilmesi, çiftler arasındaki ilişkinin güçlenmesine ve sağlıklı

bir şekilde sürdürülmesine katkıda bulunur (Polat, 2006). Olumsuz bir durumda ise ebeveynler arasındaki iletişim zayıflamakta ve tartışma ile memnuniyetsizlik gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır. Eşler arasındaki çatışmalar, sadece doğrudan etkiler yaratmakla kalmaz, aynı zamanda ebeveyn-çocuk etkileşimleri üzerinden dolaylı olarak da çocukların psikolojik uyum süreçlerini etkileyebilir (Özdemir ve Sağkal, 2020).

İş Bölümü: Anne ve babanın çocuk yetiştirme sürecinde, özellikle erken çocukluk döneminde annelerin memnuniyetsizliği, annelerin ebeveynlik ve birlikte ebeveynlik ilişkisine uyum sağlamasını zorlaştırabilir. Bu durum özellikle doğum sonrası annelerin bebekleriyle yakın bir bağ kurma ve emzirme gibi davranışların sadece anne tarafından gerçekleştirilmesinden kaynaklanabilir. Çocuğun temel bakımını karşılama konusunda anneler, babalara göre daha fazla zaman harcamaktadır (Delibaş, 2016). Genellikle bu durum, ebeveynliğin ilerleyen dönemlerinde babaların daha fazla rol almasıyla ortadan kalkmamaktadır. Doğum sonrası dönemde annelerin bebeklerle daha fazla zaman geçirmesi ve birincil bakım sağlama sorumluluğunu üstlenmesi yaygın olsa da zamanla babalar da çocuk bakımında daha aktif bir rol oynamaya başlarlar. Eşlerin aile içinde yaptıkları görev dağılımı ve iş bölümü, birlikte ebeveynliği tüm bileşenlerinden daha güçlü bir şekilde etkileyebilir. Ebeveynlikte tüm sorumluluklar paylaşım odaklıdır; ancak bu durum bazen eşitlikçi bir paylaşım olarak sürdürülürken bazen de tek taraflı bir süreç olabilir (Alan ve Çelik 2021). İş bölümü, ebeveynlerin çocuk yetiştirme görevlerini eşit ve adil bir şekilde paylaşımı ve her iki ebeveynin de bu paylaşımın sorumluluklarını yerine getirmesidir. Bazı araştırmalar ebeveynlerin sorumlulukların adil bir şekilde paylaşıldığını hissetmelerinin, ebeveynlik deneyimlerinden daha yüksek memnuniyet duymaları ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Feinberg, Brown ve Kan 2012). Aynı zamanda bu sorumluluklar her çiftin kendi dinamiklerine ve tercihlerine göre belirlenir ve bu süreçte ebeveynlerin belirledikleri görevleri nasıl yönettiği önemlidir. Bu yönetim sürecindeki esneklik derecesi çiftlerin iş bölümüyle ilgili yaklaşımlarını belirler (Feinberg, 2003). Ailelerin belirli kuralları ve rolleri olmalıdır ancak bu kurallar değişen koşullara uyum sağlamak için esneklik gösterebilmelidir. Kurulan bu denge, aile üyelerinin ihtiyaçlarını karşılamak, sağlıklı ilişkiler geliştirmek ve aile birliğini güçlendirmek için kritiktir. Birlikte ebeveynlik davranışlarının yaygın olduğu aile ortamında büyüyen çocukların sınıfa uyum sağlama ve öğrenme süreçleri genellikle daha olumlu olabilir. Bu

çocuklar genellikle daha dikkatli, aktif ve başarılı olma eğilimindedirler (Hiğde vd., 2023). Adaletli bir iş bölümü paylaşımı, sağlıklı bir aile dinamiği ve çocukların sağlıklı bir şekilde gelişimi için önemlidir.

Aile İlişkilerinin Ortak Yönetimi: Aile ilişkilerinin ortak yönetimi, ebeveynlerin aile üyeleri arasındaki etkileşim tarzının belirlemesine ve gerekli stratejilerin oluşturulmasına odaklanır (Özdemir ve Sağkal 2020). Feinberg'e göre (2003) aile ilişkileri ortak yönetiminin üç boyutu bulunmaktadır. İlk olarak ebeveynler arasındaki anlaşmazlıklar, özellikle çatışma içeren durumlar hem ebeveynliklerini hem de çocuklarının duygu durumlarını olumsuz etkileyebilir (Feinberg, 2003). İkinci olarak ebeveynlerin tutumları, ailedeki diğer üyelerin ebeveyn ilişkisine dahil edilip edilmeyeceğini belirleyebilir. Bu, aile içindeki dinamikleri ve bireyler arasındaki etkileşimleri olumlu ya da olumsuz etkileyebilir. Son olarak çatışma gibi olumsuz durumlarda, ebeveynlerden birinin liderliği üstlenirken diğerinin geri çekilip dengeyi sağlamaya çalıştığı belirtilmiştir. Çünkü ebeveynler arasındaki bu çatışmalar yalnızca ebeveynlerin ilişkilerinde sorunlara yol açmakla kalmayıp aynı zamanda çocuk açısından da çeşitli anlamlar taşımaktadır (Altınok, Özer, Set ve Bayoğlu, 2017). Burada odaklanılan konu aile ilişkilerinde eşlerden birinin üstünlüğü değil çocukların yararına olan ortak bir yönetimin tercih edilmesidir.

Ebeveynlerin davranışları ve tutumları ilişkilerinin sınırlarını belirler. Ebeveynler çocukları hem etkileyip hem de çocuklardan etkilenebilirler (Eroğlu ve Parlar, 2018). Örneğin, anlaşmazlık sergileyen ebeveynler birbirlerine saldırmak için çocukları kullanabilir ve böylece çocukların kendilerini arada kalmış hissetmelerine neden olabilirler. Çatışmanın ortasında kalan çocuk bu duruma karşı tepki geliştirebilir. Çatışmanın ebeveynler arası tehdit boyutunda algılanması, kendisinin de bu tartışmanın içinde kalacağı, çocukta ebeveynlerinin evliliğinin sonlanacağı, ebeveynleri ile iletişiminin bozulacağı gibi korkulara neden olabilmektedir (Kızıldağ ve Şendil, 2012).

Feinberg, Brown ve Kan'a göre (2012) etkin bir ortak yönetim stratejisi geliştirmek, aile üyeleri arasında daha uyumlu ve destekleyici bir ortam yaratılmasına katkıda bulunabilmektedir. Ebeveynlerin evlilik sürecindeki genel uyum becerileri tüm ailenin yaşam kalitesini ortaya koymaktadır (Özbey, 2012). Bu bağlamda evlilikte yaşanan uyum eksikliklerinin aile içi huzuru bozabileceği ve çocuklar da dahil olmak

üzere tüm aile üyeleri üzerinde olumsuz etkiler yaratabileceği düşünülmektedir. Ayrıca ebeveynler arası geçimsizlik çocuklarda bilişsel, sosyal, akademik ve psikobiyolojik işlevsellik üzerinde çeşitli olumsuz etkilere yol açabilmektedir (Cummings ve Davies, 2002). Dolayısıyla uyumlu bir evlilik, aile içindeki ilişkileri güçlendirip çocuklara güvenli ve destekleyici bir ortam sunabilmek için önemlidir. Aile içindeki genel huzuru sağlamak için ebeveynler, ebeveynlik sorumluluklarını paylaşıp, çocukla ilgili konularda ortak kararlar verip birbirlerine karşılıklı katılım ve destek göstermeleri gerekmektedir (Gürmen, 2019).

2.2.2. Van Egeren'in Modeli

Van Egeren (2003;2004) çalışmalarında ebeveynliğe geçiş sürecinde birlikte ebeveynlik ilişkisinin gelişimi ve ebeveynliğe geçişten sonra birlikte ebeveynlik ilişkisinin başlangıcından itibaren gelişimi konularına odaklanmıştır. Van Egeren birlikte ebeveynlik yapısının geçerliliğini anlamak ve bireysel farklılıkları belirlemenin ebeveynlik araştırmalarında önemini belirtmektedir (Van Egeren, 2004). Yürüttüğü çalışmadan hareketle Van Egeren (2004) birlikte ebeveynliğe dair beş temel önerme ortaya koymuştur: a) bebeklerin erken dönemlerinde birlikte ebeveynlik ve evlilik, çift ilişkisi ile ilişkilidir. b) ebeveynliğin ilk altı ayında ortak ebeveynlik deneyimleri olumlu ve istikrarlıdır ancak babalar annelere kıyasla ortak ebeveynlikten önemli ölçüde daha memnundur. c) doğum öncesi evlilik ilişkisi ve özellikle babaların olumlu evlilik etkileşimleri, her iki ebeveynin de ortak ebeveynlikte desteklendiğini ve onaylandığını hissedip hissetmeyeceğinin önemli göstergeleridir. d) doğum sonrası evlilik deneyimlerindeki değişimin ortak ebeveynlik deneyimlerindeki değişimle ters orantılı olması, çift ilişkisinin bir yönünün diğer yönü pahasına sürdürülebileceğini düşündürmektedir. e) zaman içinde değişen diğer faktörler, özellikle de çocuk bakımının paylaşılmasına ilişkin ihlal edilmiş beklentiler, birlikte ebeveynlik deneyimlerinin nasıl geliştiğini öngörmektedir.

Van Egeren' e göre (2003) doğum öncesi daha yüksek evlilik kalitesine sahip olan ebeveynler, birlikte ebeveynlikte daha fazla iş birliğine açıktırlar (Gürmen, 2019). Bu bağlamda, eşlerin çocuğun doğumuyla birlikte başlayan, daha sonra çocuk yetiştirmenin doğasında var olan stresi birlikte yönetmesi ve çocuk odaklı çatışmaları çözmede eşlerin birbirini desteklemesi gibi görevleri üstlenmeleri beklenmektedir (Van Egeren, 2004).

Van Egeren ve Hawkins (2004) çalışmalarında ebeveynlikle ilgili ortak karar alma süreciyle yüzleşme ve birlikte ebeveynlik tanımının geliştirilmesine odaklanmışlardır ve birlikte ebeveynliği 4 boyutta ele almışlardır. Bu boyutlar birlikte ebeveynlik dayanışması, birlikte ebeveynlik desteği, birlikte ebeveynliğin küçümsenmesi ve ebeveynliğin paylaşımıdır (Van Egeren ve Hawkins, 2004). Tüm bu boyutlara bakıldığında sağlıklı bir ebeveyn ilişkisinde; ebeveynlerin birbirlerini ebeveynlik konusunda desteklemesi, çocuk ve ev işleri hakkında eşitlikçi bir iş bölümü, birbirlerine karşı anlayışlı olmaları ve aileyle ilgili ortak kararlarda her iki ebeveynin de söz sahibi olmasının önemli olduğu belirtilmiştir (Özdemir, Sağkal, Seyhan ve Hiğde, 2023).

Van Egeren'in (2003) teorik çerçevesine göre birlikte ebeveynlik, aile sistemi içerisinde ebeveynler arasında gözlemlenen işbirlikçi etkileşim ve etkin iştiraki tanımlayan bir yapıdır. Bu bağlamda, ebeveynlerden birinin sürece dahil olmadığı bir birlikte ebeveynlik dinamiği, yapıcı bir ilişki biçimi olarak nitelendirilmemektedir. Alan ve Çelik'in (2021) de belirttiği üzere, birlikte ebeveynlik pratiklerinde karar alma süreçlerine eşitlikçi katılım eşler arası uzlaşıyı desteklerken, güç dinamiklerinde bir partnerin baskın olduğu ve belirleyici rol üstlendiği durumlar ise çatışma potansiyelini artırabilmektedir.

Aynı zamanda eşler arası ilişki evliliğin tüm dönemlerinde, özellikle ebeveynlik deneyiminden sonra farklı yörüngelere girmektedir. Annenin aktif çalışma hayatının olması, her bir ebeveynin ortak ebeveynlik deneyimlerinin gelişimini etkileme potansiyeline sahiptir. Bebek doğduktan sonra neredeyse tüm anneler evde bebeğin bakımından sorumlu en yetkili kişi olurlar ve ister istemez çocuğun tüm sorumluluğunu üstlerine alırlar. Bu dönemde anne birçok fiziksel ve duygusal sorumlulukla karşı karşıya kalır. Bu sorumluluklar arasında; fiziksel durumunun eski haline dönmesi, bebeğin bakımıyla ilgili becerileri öğrenme ve yeni bir birey olan bebeğin aileye katılımı sonucu değişen aile yapısına ve yaşam tarzına uyum sağlamadır (Çalışkan, 2020).

Doğum öncesi eşler aralarında her ne kadar iş bölümü ve görev dağılımı yapsalar bile ebeveynliğe geçişten sonra roller giderek gelenekselleşir ve anneler çocuk bakımı ve ev içi sorumlulukların çoğunu üstlenirler. Bu durum genellikle annenin tekrar çalışma hayatına dönünceye kadar devam etmektedir. Ayrıca cinsiyet

normlarının etkisi ve aile düzenindeki ataerkil yapıda bu durum daha da pekiştirilmektedir (Sönmez, 2021). Çalışma hayatına aktif dönen anne, bebeğin bakımı konusunda babadan destek almak zorundadır ve bu durumda eşler arasında ebeveynlik ilişkilerinin tekrar düzenlenmesine neden olur. Çocuğunun sorumluklarına aktif katılım gösteren babalar, eşleriyle daha olumlu ve tutarlı bir ilişkiye sahip olurlar (Uludağlı, 2017).

Bununla birlikte çocuk bakımının paylaşımına ilişkin beklentilerdeki ihlaller, ortak ebeveynlik deneyimlerinin gelişimini etkileyebilir. Annenin sevgisinin ve ilgisinin tamamen bebeğe yönelmesi, birçok baba için stres nedeni olabilir. Bu durumda eşlerin ilişkilerindeki eski düzen bozulabilir ve beklentiler değiştiği için sorumluluklarda artış görülebilir (Beydağ, 2007). Bu nedenle çocuk bakımının paylaşımına ilişkin ihlal edilen beklentiler özellikle anneler için olumsuz ebeveynlik ilişkisine neden olabilmektedir (Ünverdi, 2020).

Eş ve ebeveynlik ilişkisi birbiri ile yakından ilişkilidir. Evlilik ilişkisi ebeveynliği doğrudan etkileyebilmenin yanında eşlerin genel psikolojik iyi oluşlarını değiştirmeleri nedeniyle dolaylı olarak ebeveynliği etkileyebileceği düşünülmektedir (Yüceol, 2016). Ebeveynler arası ilişki ile çocuk ile kurulan ilişkinin uyumu ve sağlığı için anne ve babaların önleyici müdahaleler geliştirmesi son derece önemli bir gerekliliktir.

Fincham'e göre (1998) birlikte ebeveynlik ilişkisinin iki boyutu olduğu varsayılabilir: içsel ve dışsal boyut. Bu boyutlar genellikle evlilik ilişkisi çalışmalarında incelenen boyutlarla paralellik gösterir. İçsel boyut birlikte ebeveynlik deneyimlerini kapsayan bir kavramdır. Bu deneyimler, her bir ebeveynin kendi ebeveynlik değerlendirmesini yaptığı, çocuğun refahına kendini adadığı aynı zamanda işbirlikçi bir ebeveyn tutumu sergileyerek aile sistemi duygusunu teşvik eden bir yaklaşımdır (Van Egeren, 2004). Bu bağlamda ebeveynlerin kendi ebeveynlik yargılarına olan inançları, değerleri, çocuğun refahı için duydukları özveri ve işbirlikçi bir aile ortamı oluşturma konusundaki kararlılıkları önemli rol oynar. Abidin ve Brunner (1995), Cohen ve Weissman (1984), McHale (1997) gibi araştırmacılar tarafından vurgulanan bu içsel boyut, ebeveynlik deneyimlerindeki başarı ve yetersizliklerin değerlendirilmesinde kritik bir role sahiptir. Bireyin ebeveynlik yargıları ve çocuğa olan bağlılık düzeyi gibi içsel deneyimler, ebeveynlik

davranışlarının kişilerarası bağlamdaki etkisini anlamak için bize önemli bilgiler sunar. Sonuç olarak ebeveyn özyeterliliği hem bireyin kendisiyle hem de çocuğunun gelişimiyle sıkı bir şekilde ilişkilidir ve sağlıklı bir aile ortamının oluşturulmasında önemli bir rol oynar (Zorbaz, 2018).

Dışsal boyut ise uyumlu birlikte ebeveynlik, eşe karşı gösterilen duygusal sıcaklık ve çiftin aile içinde gösterdiği etkileşimlerde belirginlik kazanmaktadır (McHale, 1995). Bu boyut eşlerin çocuklarına yönelik eylemlerini aktif bir şekilde desteklemelerini, eşler arasındaki duygusal sıcaklığın ve eş ebeveynlik iletişimini yansıtan sözel ifadeleri kapsamaktadır (Van Egeren, 2004). Kısacası uyumlu ebeveynlik, aile içindeki etkileşimlerin olumlu, destekleyici ve koordineli bir atmosferde gerçekleşmesini vurgular. Buna karşın düşmanca-rekabetçi birlikte ebeveynlik çatışma, sözlü eleştiri, iğneleme ve eşin çocuğa yönelik eylemlerini zayıflatma gibi unsurlarla karakterize edilmektedir. Genellikle ebeveynlerden biri düşmanca bir tutum sergilediğinde bu genellikle doğrudan çocuğa ya da kendisine veya çevredeki nesnelere yönelik olabilir (Gökçe, 2013). Örneğin ebeveyn düşmanca davranışlar sergileyerek çocuğa bağırabilir ya da fiziksel şiddet uygulamak gibi doğrudan çocuğa zarar verebilir. Düşmanca-rekabetçi boyutta ebeveynler arasındaki olumsuz etkileşimler ve çatışmalar ön plandadır. Ek olarak sözlü eleştiri ve iğneleme gibi olumsuz iletişim biçimleri belirgin görülebilmektedir.

Eşlerden birinin diğer ebeveynin çocuğa yönelik eylemlerini zayıflatması yani onun otoritesini veya davranışlarını baltalaması, ebeveynler arasındaki rekabetin bir sonucu olarak görülebilinir. Ancak bu durum çocuğun duygusal ve davranışsal açıdan olumsuz etkilenmesine neden olabilir. Ebeveyn-çocuk ilişkisi birçok faktörden etkilenir ve bu faktörler arasında anne-baba ve çocuğun kişilik özellikleri, anne-babanın kök ailesiyle ve kendi aralarındaki ilişkileri, içinde yaşadıkları fiziksel ve sosyal çevre ile sağlanan destek önemli görülmektedir (Camadan vd., 2017). Ebeveynler arasındaki farklılıklar çocuğun duygusal güvenlik duygusunu sarsabilir ve genel uyumunu olumsuz yönde etkileyebilir. Çocukların sosyal-duygusal uyumları, davranış sorunları, ebeveynlik davranışları ve ebeveynlerin çift uyumu gibi değişkenlerle ilişkilendirilebilinir. Özellikle çocukların sosyal-duygusal uyumunu etkileyen birçok faktör arasında, en çok üzerinde durulan ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarıdır; çünkü çocuk, yetiştiği ortamda onlarla birebir etkileşim halindedir (Demir, Karabay ve Ası, 2017). Ebeveyn-çocuk ilişkileri ise ailenin sosyo-

ekonomik düzeyi, çocuğun yaşı, cinsiyeti, doğum sırası, anne-babanın yaşı ve çocukların istenmeyen davranışları karşısında ebeveynlerin kullandıkları tepkiler gibi değişkenler ile bağlantılıdır (Atan, 2016).

Eşlerin birbirlerinin ebeveynlik rollerine saygı duyup desteklemeleri hem evlilik ilişkileri güçlenmesine hem de çocukların sağlıklı bir ortamda büyümesine olanak sağlamaktadır. Ebeveynlerin uyumlu ve destekleyici tutumları çocukların kendilerini güvenli ve değerli hissetmelerine olanak tanımaktadır. Böylece çocuklar sağlıklı sosyal ve duygusal gelişim gösterebilecekleri bir ortamda büyüme fırsatı yakalayabilir. Bu nedenle evlilik doyumunun yüksek olması hem eşler arasındaki ilişki kalitesini hem de çocukların gelişimini olumlu yönde etkileyen önemli bir faktördür (Durualp, Kaytez ve Girgin, 2017).

Cohen ve Weissman'ın (1984) belirttiği varsayımlara göre birlikte ebeveynlik ve evlilik uyumu ölçümleri arasında tutarlı bir ilişki bulunmalıdır. Evlilik uyumu, evlilik yaşantısına ilişkin memnuniyet ve beklentilerin karşılanma durumu olarak adlandırılmakta, evlilikte mutluluğun artmasına ve çatışmanın azalmasına yardımcı olmaktadır (Akpınar ve Kırlıoğlu, 2020). Ancak çocuk yetiştirmeye ilişkin bazı zorluklar ve ebeveynler arası rol paylaşımının evlilik dinamiklerini nasıl etkilediği gibi bazı faktörlere dayanabilir. Düzensiz ve uyumsuz bir yaşam sürdüren ailelerde, anne-babanın çocukları ile ilişkileri genellikle sağlıklı olmadığı gibi sevgi ve ilgiye muhtaç olan eşlerin, çocuklarına bunu sağlayabilmeleri pek kolay değildir (Arabacı vd., 2022). Bu bağlamda çiftlerin ortak ebeveynlik ilişkisi ve evlilik doyumu arasındaki etkileşim, evlilikteki genel uyumdan ayrı olarak, çocuk yetiştirme sorumluluklarına özgü zorluklar ve başarılar etrafında şekillenebilir.

2.2.3. Özdemir'in Modeli

Özdemir, Sağkal, Engin, Çevik ve Gür'ün (2020) birlikte yaptıkları ''Türkiye'de Birlikte Ebeveynlik Deneyimleri: Nitel Bir Çalışma'' isimli çalışmalarında Türkiye'de ilk defa anne ve babaların birlikte ebeveynlik kavramı üzerine fikir ve duyguları geniş çaplı değerlendirilmiştir. Çalışmanın en önemli bulgularından birisi ebeveynlerin duygu ve düşüncelerinde kent ve kırsal alan arasında görülen farklılıklardır. Kentte yaşayan anne-babalar arasında da sosyo-ekonomik düzey bağlamında farklılıklar gözlemlenmiş, düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip çiftlerin kırsalda yaşayan çiftlerle daha benzer dönütlerde bulunduğu görülmüştür

(Özdemir vd., 2020). Aile içi iş bölümü ve ebeveynlik rolleri, toplumun cinsiyet normlarına ve beklentilerine göre şekillenebilmektedir. Kentteki yaşam koşulları ve kadınların iş hayatına aktif katılımı gibi faktörler, babaların ebeveynlik rollerine yeterince katılımını engelleyebilir veya sınırlayabilir. Kırsalda ise bu durum kadınların geleneksel cinsiyet rollerine daha fazla bağlılık ve çocuk bakımını içselleştirme olarak karşımıza çıkabilir. Bu durumda kadınlar ev işleri ve çocuk bakımıyla görevlendirilirken, ailenin geçimini sağlama sorumluluğu genellikle erkeklere yüklenmektedir (Özçatal, 2011). Aslında birlikte ebeveynlik sadece çocuk bakımının iş bölümü olarak değil, aynı zamanda ebeveynler arasında iletişimi, iş birliğini ve paylaşmayı vurgulayan daha geniş bir kavramdır (McHale, Hogan ve Rao, 2004).

Anne ve babalar evliliğe başladıklarında farklı deneyimlere sahiptir ve bu farklı deneyimler evlilikleri boyunca belirli beklentilere yol açabilir. Evlilik ilişkisinin kişisel olarak memnuniyetini içeren evlilik doyumu, zamanla değişikliklere uğrayabilir. Bununla birlikte ebeveynlerin bireysel ebeveynlik davranışları yeterli ve etkili olsa bile birlikte ebeveynlik ilişkisinin sağlıklı bir şekilde yürütülemediği ailelerde, ebeveynler arasında yapıcı biçimde çözülemeyen çatışma ve anlaşmazlıklar çocuğun sağlıklı ve güvenli bir ortamda yetişmesini engelleyebilmektedir (Özdemir, Sağkal, Seyhan ve Hiğde, 2024).

Zaman içinde evlilik doyumunu birçok faktörlerden etkilenerek ve değişebilir (Özkan, 2019). Bu beklentiler çiftin iletişim tarzlarından ailede iş bölümüne kadar geniş bir yelpazede olabilir. Birlikte ebeveynlik kavramı, çocuğun bakımını birlikte üstlenen, boşanmış veya ayrılmış ebeveynleri ya da bir arada yaşayan ebeveynlerin ebeveynlik tutumlarında birlikte hareket etmeyi ifade etmek için de kullanılır (McHale ve Lindahl, 2011). Sağlıksız ve düşük doyum sağlayan bir evliliğe sahip veya ayrılmış olan pek çok anne-baba, çocuklarını yetiştirmek konusunda birlikte etkili bir şekilde iş birliği yapabilir. Ebeveynlerin bu sorumluluklarını yerine getiremedikleri veya yapamadıkları durumlar oluştuğunda, görev dağılımı yapılarak, aile içerisindeki rol ve sorumluluklar yeniden belirlenebilir. Özellikle bu süreçte diğer aile üyeleri sorumlulukları paylaşarak aile içindeki dengenin devamını sağlamaya çalışabilir (Yıldırım, 2023). Bu şekilde, görev dağılımı ve iş birliği sağlanarak, ailenin işleyişi ve çocukların ihtiyaçlarının karşılanması sürdürülebilir hale gelebilmektedir.

Genel olarak ebeveynlik araştırmaları genellikle boşanmış çiftlerin ebeveynlik iş birliğini ele almaktadır çünkü boşanma çocukların yaşamlarında önemli bir değişikliğe neden olur ve ebeveynler arasında iş birliğinin sağlanması bu süreçte çok önemlidir (Özdemir ve Sağkal, 2020). Ayrılan anne-babaların çocuklarına karşı tutarlı ve iş birliği içinde olmak zorunda kalmaları gerçekten büyük bir zorluktur. Ebeveyn-çocuk arasındaki sağlıklı ilişki, eşlerin ayrılma süreci ile eskisinden çok daha fazla önem kazanmaktadır (Karataş, 2019). Bu süreçte, ebeveynlerin kendilerini ihmal etmeden hem kendi ihtiyaçlarını karşılamak hem de çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamak için denge bulmaları gerekmektedir (Öngider, 2013). Çocukların ayrılık sürecine uyum sağlamalarında en önemli faktörlerden biri boşanma sonrasında ebeveynlerin çocuklarıyla sürdürdükleri iletişimin kalitesidir (Öngider, 2013). Ebeveynlerin boşanma sonrası çocuk büyütme süreçlerinde birlikte hareket etmeye ve birlikte karar vermeye çalıştıkları, fakat bu süreçte tüm sorumluluğun daha çok annede olduğu görülmüştür (Aşıkoğlu, 2022). Boşanma sonrasında kadınların daha dezavantajlı durumda olmasının önemli nedenlerinden biri sona eren evliliklerde çoğunlukla çocukların olması ve kadınların eşlerine kıyasla kendilerini çocuklarına adayan taraf olmalarıdır (Uğur, 2014). Bu durum kadınların hem duygusal hem de maddi anlamda daha büyük bir sorumluluk üstlenmelerine yol açmakta bu da onların yaşam standartlarında ve kariyerlerinde olumsuz etkilere neden olabilmektedir. Sonuç olarak çocukların sağlıklı gelişimi için boşanmanın çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini dikkate almak ve çocuğun iyiliğini öncelikli hale getirmek son derece önemli bir durumdur (Erdim ve Ergün, 2016).

Dolayısıyla toplumumuzda geleneksel olarak annelere atfedilen temel bakım sorumluluğunun artık yalnızca annelerin değil, babaların da ortak görevi olarak görülmeye başlandığı belirtilmektedir (Özdemir vd., 2020). Bu değişim özellikle kent yaşamının sunduğu eğitim ve farkındalık olanakları sayesinde daha belirgin hâle geldiği düşünülmektedir. Eğitimli babaların, çocuklarının hem gelişimsel hem de akademik süreçlerine daha fazla katılım göstermeye başlaması, birlikte ebeveynliğin uygulamadaki görünürlüğüne katkı sağladığı düşünülmektedir. Sonuç olarak bu model bize birlikte ebeveynlik yalnızca kültürler arası farklılıkları değil, aynı kültürel bağlam içinde yer alan farklı sosyo-ekonomik gruplar arasındaki çeşitliliği de gösteren bir olgu olduğunu göstermektedir.

2.2.4. BEYÖ'nün Kuramsal Temeli

Birlikte ebeveynlik literatüründe geliştirilen farklı kuramsal modeller bu yapının anlaşılmasında birbirini tamamlayan perspektifler sunmaktadır. Özellikle Feinberg (2003), Van Egeren (2004) ve Özdemir ve arkadaşlarının (2020) geliştirdiği yaklaşımlar birlikte ebeveynliğin çok boyutlu doğasını farklı açılardan ele alarak alanın teorik çerçevesini zenginleştirmektedir. Bu modeller arasındaki benzerliklerin ve farklılıkların incelenmesi, BEYÖ'nün kuramsal temellerinin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır.

Feinberg'in (2003) dört boyutlu modeli (anlaşma, destek, iş bölümü, ortak yönetim) ile Van Egeren'in (2004) içsel-dışsal boyut ayrımı arasında dikkat çekici örtüşmeler bulunmaktadır. Feinberg'in "ebeveyn desteği" boyutu, Van Egeren'in "dışsal boyut" ile yakından ilişkilidir; her ikisi de ebeveynler arası gözlemlenebilir destekleyici davranışları kapsamaktadır (Lamela ve Figueiredo, 2011). Benzer şekilde Feinberg'in "çocuk yetiştirme anlaşması" boyutu, Van Egeren'in "içsel boyut" ile örtüşmekte; ortak değerler ve inançları vurgulamaktadır. Bu teorik yakınlık, birlikte ebeveynlik kavramının farklı araştırmacılar tarafından benzer şekilde kavramsallaştırıldığını göstermesi açısından önemlidir.

Kuramsal modellerin evrensel geçerliliğinin yanı sıra, kültürel bağlamın önemini vurgulayan çalışmalar da alana önemli katkılar sunmaktadır. Bu noktada, Özdemir ve arkadaşlarının (2020) Türkiye'de gerçekleştirdiği nitel çalışma, mevcut kuramsal modellerin kültürel bağlamda nasıl farklılaştığını ortaya koymaktadır. Araştırmacılar kent-kırsal ayrımının ve sosyoekonomik düzeyin, ebeveynlerin birlikte ebeveynlik algılarını şekillendirmede kritik rol oynadığını belirtmektedir. Bu bulgular, birlikte ebeveynliğin yalnızca kültürler arası değil, aynı kültür içindeki farklı sosyodemografik gruplar arasında da çeşitlilik gösterdiğini vurgulamakta ve evrensel kuramsal modellerin kültürel adaptasyonunun gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Bu kuramsal altyapı üzerine inşa edilen BEYÖ, May, Atherton, Colyvas, Mancini ve Campbell (2023) tarafından özellikle Feinberg'in (2003) dört boyutlu modelinden ve Van Egeren'in (2004) içsel-dışsal ayrımından yararlanılarak geliştirilmiştir. Ölçeğin iki faktörlü yapısı (Olumlu ve Olumsuz), mevcut kuramsal modellerin pratik uygulamaya dönük bir sentezini sunmaktadır. BEYÖ'nün "Olumlu" faktörü, Feinberg'in destekleyici birlikte ebeveynlik boyutlarını (anlaşma, destek, iş

birliği) ile Van Egeren'in içsel boyutunun öğelerini (ortak değerler, çocuğun refahına adanmışlık) birleştirmektedir. Davis, Tighe ve Waters (2021) bu tür olumlu birlikte ebeveynlik tutumlarının, ebeveyn-çocuk ilişkilerini güçlendirdiğini ve çocukların akademik başarılarını desteklediğini ortaya koymaktadır.

Öte yandan, BEYÖ'nün "Olumsuz" faktörü ise çatışma, küçümseme ve koordinasyon eksikliği gibi unsurları kapsamaktadır. Bu boyut, Van Egeren'in düşmanca-rekabetçi birlikte ebeveynlik kavramı ile Feinberg'in aile ilişkilerinin ortak yönetiminde yaşanan başarısızlıkları yansıtmaktadır. Han, Alfredsson, Cox ve Psouni (2023) tarafından yapılan araştırma, bu tür olumsuz dinamiklerin ebeveyn stresini artırdığını ve çocuk uyumunu olumsuz etkilediğini göstermektedir. Bu bulgular, BEYÖ'nün hem olumlu hem de olumsuz birlikte ebeveynlik süreçlerini değerlendirme kapasitesinin teorik gerekçesini güçlendirmektedir.

Türkiye'ye özgü kültürel faktörlerin ölçek uyarlama sürecindeki rolü değerlendirildiğinde Özdemir ve arkadaşlarının (2020) Türkiye'deki birlikte ebeveynlik deneyimlerine ilişkin bulguları, BEYÖ'nün Türk kültürüne uyarlanmasında önemli rehberlik sağlamaktadır. Araştırmacıların belirttiği kent-kırsal farklılıklar ve sosyoekonomik değişkenler ölçeğin Türkiye'de uygulanmasında dikkate alınması gereken kültürel faktörleri işaret etmektedir. Kentsel alanlarda yaşayan ebeveynlerin daha eşitlikçi rol paylaşımı sergilemeleri ve kırsal alanlarda geleneksel cinsiyet rollerinin daha baskın olması, BEYÖ maddelerinin farklı sosyokültürel gruplarda nasıl algılanabileceğini etkileyebilmektedir. Blandon (2015) ve Peltz, Rogge ve Sturge-Apple (2018) tarafından vurgulanan kültürel duyarlılık, ölçek uyarlama süreçlerinde kritik önem taşımaktadır.

Son olarak, BEYÖ'nün geliştirilmesinde kullanılan kuramsal çerçeve farklı modellerin güçlü yönlerini birleştiren bir yaklaşımı benimsemektedir. Feinberg'in davranışsal odağı, Van Egeren'in bilişsel-duygusal vurgusu ve Özdemir'in kültürel bağlam vurgusu, birlikte ebeveynliğin kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını sağlamaktadır. Frosch, Fagan, Middlemiss, Kim ve Sjolseth (2023) bu tür bütüncül yaklaşımların, birlikte ebeveynlik müdahalelerinin etkinliğini artırdığını belirtmektedir. Özellikle ebeveyn kişilik özelliklerinin, evlilik kalitesinin ve kültürel faktörlerin birlikte ele alınması, daha etkili değerlendirme ve müdahale stratejilerinin geliştirilmesine olanak tanımaktadır.

2.3. Birlikte Ebeveynlik Yeterlilikleriyle İlişkili Değişkenler/Faktörler

Ebeveynlik yalnızca bir çocuğun bakımını üstlenmekten ibaret olmayıp, çocuğun sağlıklı gelişimini destekleyen çok boyutlu bir süreçtir. Çocuğun gelişiminde önemli bir rol oynayan ebeveynlik süreci yalnızca davranışsal uygulamalarla değil, aynı zamanda ebeveynlerin kendilerine ilişkin inançları ve algılarıyla da şekillenmektedir. Ebeveyn-çocuk ilişkisinin temelini anne ve babanın çocuk yetiştirmeye yönelik benimsedikleri tutumlar ve bu tutumların sürekliliği belirlemektedir (Cizrelioğulları ve Kilili, 2021). Bununla birlikte bireylerin evlilik yaşamındaki doyum düzeyi ve karşılaştıkları evlilik kaynaklı stres, ebeveyn olarak kendilerini ne derece yeterli gördüklerini etkileyen önemli değişkenlerdendir. Bu etkileşim süreci toplumsal cinsiyet rollerinin belirlediği kalıp yargılar ve beklentiler doğrultusunda biçimlenmekte; böylece hem evlilik ilişkisi hem de ebeveynlik deneyimi ebeveynler için farklı boyutlarda anlam kazanmaktadır.

2.3.1. Birlikte Ebeveynlik ve Ebeveyn Öz-yeterlilikleri

Ebeveyn öz-yeterliliği ebeveynlerin kendi çocuğunun bakımı ve yetiştirilmesiyle ilgili sorumlulukları yerine getirme konusundaki kapasitesine dair sahip olduğu yargılar ve inançları ifade eden bir kavram olarak bilinmektedir (Gordo, Martínez-Pampliega, Iriarte Elejalde ve Luyten 2020). Öz-yeterlilik (self-efficacy) kavramı insanların davranışlarını ve duygusal durumlarını anlamak için önemli bir çerçeve sunan sosyal öğrenme kuramının bir parçası olarak ifade edilmektedir (Aksüt, 2022). Çocuk yetiştirme sürecinde öz-yeterlilik ebeveynlerin çocuklarına etkili bir şekilde bakabilmeleri ve onları destekleyebilmeleri için temel bir öneme sahiptir. Öz-yeterlilik kavramı bireyin belirli bir performansı göstermek için gerekli süreci planlayıp, başarılı olarak yapabilme kapasitesine ilişkin kendine dönük algısını ifade etmektedir (Durmaz ve Ören, 2017). Bu algı bir ebeveynin kendi yeteneklerine ve bilgisine güvenme derecesini yansıtmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalara bakıldığında, ebeveyn öz yeterlik algısıyla birçok psiko-sosyal değişkenin bir arada incelendiği ve ebeveyn öz-yeterliliğinin çocukların gelişimsel özellikleri ile ilişkisinin var olduğu söylenebilmektedir (Aksoy ve Diken, 2009). Örnek olarak annelerin öz yeterlilikleri çocukların saldırganlık, dışlanma, korku, hiperaktivite ve akran mağduriyeti düzeylerini etkileyebilmektedir (Secer, Ogelman, Onder ve Berengi, 2012). Yüksek öz-yeterliliğe sahip anneler çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyerek onların sağlıklı akran ilişkileri kurmalarına katkıda

bulunabilirler. Bununla birlikte öz-yeterliliği yüksek olan bir babanın kimlik gelişimini doğru tamamladığı ve bu sayede çocuğuna güçlü bir rol model olarak çocuğunun kimlik gelişimini olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir (Çetinkaya, 2023).

Yüksek ebeveyn öz-yeterliliğine sahip ebeveynlerin, çocuğun ihtiyaçlarına uygun ortam sağlama konusunda daha yeterli kapasiteye sahipken, düşük öz-yeterliliğe sahip ebeveynlerin zorlukları tehdit olarak algılayıp sorumluluktan kaçındıkları ve kendilerini başarısızlık durumlarında sorumlu hissettikleri belirtilmektedir (Öztürk ve Giren, 2015). Dolayısıyla ebeveyn yeterliliği, ebeveynin kendi yetenekleri hakkında duyduğu inanç, çocuğunu etkili bir şekilde yönlendirme yeteneği ve ebeveynlik rolünü algılama biçimini içermektedir. Bu bağlamda öz-yeterliliğe sahip ebeveynlerin, çocuklarının gelişimini destekleyerek etkin bir bakım sağladığı belirtilmektedir (Azmoude, Jafarnejade, ve Mazloum, 2015). Ayrıca anne-babaların kendi aile geçmişleri, sosyal destek ağları ve eğitim düzeyleri, ebeveynlik öz-yeterliğinin şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır (Aksoy ve Diken, 2019). Ebeveynin çevresindeki sosyal ağdan sağladığı destek üç temel fonksiyon etrafında şekillenir; duygusal destek, sosyal destek ve fiziksel yardım özellikle çocuk bakımı gibi görevlerde yardım etmektir (Çulha,2015). Bu fonksiyonlar, ebeveynin çevresindeki sosyal ağdan aldığı destekle birlikte anne babaların, kişilik özellikleri, yaşamlarını, iş ve evlilik ilişkisi gibi çeşitli alanları etkileyebilmektedir.

Bu faktörler, ebeveynlerin çocuklarıyla olan etkileşimlerini, rehberlik becerilerini ve genel olarak ebeveynlik rollerini nasıl yerine getirdiklerini önemli ölçüde etkilemektedir. Anne ve babaların, çocuklarının davranışlarını ve gelişimlerini etkileyebilecekleri inancına sahip olmaları bu süreçte önemli bir rol oynamaktadır (Özdemir, 2012). Ebeveynlerin çocuklarıyla olan bireysel ilişkileri, aile içinde sağlıklı bir ortamın oluşması ve çocukların en iyi şekilde desteklenmesi için önemli yeterlilik alanlarından biridir. Ebeveynlerin sağlıklı iletişim içinde olmaları, aile bağlarını güçlendirir ve bu durum hem eşlerin yaşam kalitesini hem de çocuğun gelişimini ve yaşam kalitesini olumlu yönde etkilemektedir (Tancan, 2022).

2.3.2. Birlikte Ebeveynlik ve Evlilik Doyumu

Evlilik doyumu kişinin evlilik ilişkisindeki memnuniyetini ifade eden ve bireylerin evlilikten ne derece hoşnut olduğunu yansıtan bir kavramdır. Heyman, Sayers ve Bellack, (1994) evlilik doyumunu eşler arasındaki ilişkinin uyumu, kalitesi

ve ilişkiden elde ettikleri mutluluk olarak açıklamakta ve bu unsurların ilişkide süregelen bir uyum içinde olmasının önemine vurgu yapmaktadır. Eşler arasındaki uyum ve ilişkinin kalitesi, evliliklerinden doyum alan bireylerin yaşamdan aldıkları genel doyumun artmasına da katkı sağlar (Ger, 2021). Bu kavram evlilikteki uyumu da kapsayan, çiftlerin birbirlerinden temel biyolojik ihtiyaçlarının yanı sıra ruhsal ihtiyaçlarının da karşılanmasıyla ortaya çıkan içsel bir doyum hali olarak tanımlanabilmektedir (Şirin, 2019).

Evlilik doyumunun oluşmasında iletişim, empati, cinsellik, birlikte zaman geçirme, güven, saygı, huzur ve mutluluk gibi unsurlar belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu unsurlar evli bireylerin evliliklerine karşı doyumu ve memnuniyeti, aile yaşantısını ve ebeveynlik tutumlarını etkilemektedir. Evlilikte huzuru ve mutluluğu etkileyen faktörleri ortaya çıkarmaya yönelik yapılan araştırmalar incelendiğinde, evlilik doyumunun evlilikte mutluluğun en önemli yordayıcısı olduğu görülmektedir (Aylıkçı, 2018).

Evlilik doyumunun genellikle ebeveynliğe geçişle birlikte azaldığı bilinmektedir (Christopher, Umemura, Mann, Jacobvitz, ve Hazen, 2015). Eşlerin çocukları ile yeni hayatlarında önemli değişiklikler ve yeni sorumlulukların olması evlilik doyumunu olumsuz etkileyebilmektedir. Ayrıca birlikte evlilik doyumunun düşük olması hem eşlerin bireysel refahını hem de aile dinamiklerini olumsuz etkileyebilmektedir. Düşük düzeyde evlilik doyumu yaşayan ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterliliklerini yerine getirmede büyük zorluklar yaşayabileceği görülmektedir (Ronaghan, Gaulke ve Theule, 2023).

Ebeveynlerin evlilikte yaşadıkları çatışmalara karşı yaklaşımları, evlilik doyumu ile yakından ilişkilidir (Önal ve Akgün, 2022). Özellikle çocukların bakımı ve yetiştirilmesi, ebeveynlerin zamanlarının ve enerjilerinin önemli bir kısmını almaktadır. Bu durum eşler arasındaki çatışmaya neden olabilmektedir. Çatışma yönetimi evlilik doyumu memnuniyetinin önemli belirleyicilerindendir (Turgut, 2018). Çatışmanın nasıl ele alındığına bağlı olarak evlilik için yıkıcı sonuçlar doğurabileceği gibi eşlerin olgunlaşmasına ve ilişkinin gelişmesine yardımcı da olabilir. Sağlıklı bir evlilikte, ebeveynler birbirlerine destek olarak ve çocuklarını yetiştirirken karşılaştıkları güçlüklerle birlikte mücadele etmektedir. Ayrıca anne baba

arasındaki uyum, aile içi etkili iletişim önemli bir role sahip olduğu için eşlerin ve çocukların psikolojik iyi oluşunu olumlu yönde etkilemektedir (Atan, 2016).

Ebeveynlerin kendi aralarındaki çatışmaları yapıcı bir şekilde çözmesi, çocukların problem çözme becerilerini geliştirmeleri ve sağlıklı ilişkiler kurmaları açısından önemlidir (Erbek vd. 2005). Etkili bir iletişim, çiftlerin duygusal ihtiyaçlarını karşılama, sorunları açıkça konuşma ve çözme, birbirlerine güvenme ve destek olma yeteneğine sahip olmalarını kapsamaktadır. Bu özellikler çocuk yetiştirmede ebeveynlerin iş birliği yapmalarını kolaylaştırır ve çocukların tüm ihtiyaçlarına daha tutarlı cevap verme olasılığını artırır. Dolaysıyla eşler arasında kurulan dengeli ve sağlıklı ilişkilerin, yetiştirilen çocuğun kişilik özellikleri ve davranışlarını olumlu yönde etkilediği görülmüştür (Üngüder, 2017).

Birlikte ebeveynlik yeterliklerine eşlik eden yüksek evlilik doyumu, çocuk yetiştirme sürecinde eşler arasında birlikte karar verme ve iş birliğini artırarak daha sağlıklı bir aile ortamının oluşturulmasına katkıda bulunabilir. Eşlerin birlikte ebeveynlik görevlerini üstlenme becerileri ve bu süreçte birbirlerine destek olma yetenekleri, evliliklerinin genel iyiliği üzerinde olumlu etkiler yapabilir. Duyguları etkili bir şekilde düzenleyebilen ve problemleri çözebilen çiftlerin oluşturduğu aile ortamı, ebeveyn-çocuk ilişkilerini kolaylaştırır (Mikulincer, Florian, Cowan ve Cowan, 2002). Örneğin, iş birliğine yatkın, sıcak ve dengeli birlikte ebeveynlik çocuğun olumlu sosyal ve duygusal uyumunu yordarken yetersiz birlikte ebeveynlik çocuklarda içselleştirme ve dışsallaştırma sorunları ile ilişkili bulunmuştur (Engin vd., 2019). Ayrıca aile içinde yaşanan olumsuzlukların çocuğun gelişim sürecine zarar verdiğini ve bu yaşanan olumsuzlukların bireylerde depresyon, anksiyete, utanma ve suçluluk duyguları, düşük benlik algısı, travma sonrası stres bozukluğu ve psikosomatik bozukluklar gibi sorunlarla ilişkili olduğu bildirilmektedir (Muşdal Çelebi ve Polat, 2019).

2.3.3. Birlikte Ebeveynlik ve Ebeveynlik Stresi

Bireyin karşılaştığı zorlayıcı ya da tehdit edici durumların yol açtığı sosyal ve psikolojik etkiler karşısında vücudun verdiği doğal tepkiye stres denir (Keleşoğlu ve Karduz, 2020). Ebeveynlik stresi, çocuk sahibi olan anne-babaların karşılaştıkları ve çocukların bakımıyla ilgili sorumlulukları yerine getirmeye çalışırken yaşadıkları fizyolojik ve psikolojik tepkilerin bir sonucudur (Aydoğan ve Özbay, 2017). Çocuk

sahibi olan ebeveynler hem fiziksel hem de duygusal olarak yoğun bir şekilde çocuklarına odaklanmak durumuyla karşılaşabilmektedir. Karşılaşılan bu durum çocuk gelişiminin erken dönemlerinde diğer aşamalarına göre daha yaygındır (Kang vd., 2020).

Ebeveynlik, genellikle stresli ve zor bir süreçtir. Çünkü ebeveynler çocuklarının ihtiyaçlarını ve beklentilerini karşılamaya çalışırken aynı zamanda kendi özel ve iş hayatlarını sürdürmeye devam ederler. Özel hayat ve iş hayatında karşılaşılan zorluklar bazen ebeveynlerin yorulmasına, stres düzeylerinin artmasına ve tükenmişlik durumuna neden olabilir. Bu güçlüklere karşı mücadele etmek ve ebeveynlik stresini yönetmek için ebeveynlerin psikolojik sağlıkları korumaları önemlidir. Birçok araştırma stresin olumsuz eş ilişkileri, bozulmuş ruh sağlığı ve olumsuz ebeveyn tutumları ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Özmen ve Özmen, 2012). Eşler arasındaki çatışmaların sıklığı ve yarattığı gerginliğin evlilik doyumu üzerindeki etkisi incelendiğinde, çatışmanın nedenini eşine yükleyen bireylerin evlilik doyumunun daha düşük olduğu görülmektedir (Fidanoğlu, 2006). Bu sonuç bireylerin yalnızca evlilik ilişkisinin kalitesinin değil, stresle başa çıkma biçimlerinin de psikolojik sağlık üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Birlikte ebeveynlik sürecinde yaşanan stresin yapıcı yollarla yönetilmesi hem ebeveynlerin ruh sağlığını hem de çocukların uyumunu olumlu yönde etkileyebilmektedir (Yüksel ve Dağ, 2013). Bununla birlikte evlilikte stres düzeyi arttığında ebeveynler tarafından çocukların daha sık cezalandırılması hatta fiziksel şiddet de dahil olmak üzere olumsuz ebeveynlik davranışlarının artması ile bağlantılı olduğu bilinmektedir (Chumakov ve Chumakova, 2019).

Ebeveynlerin sahip olduğu çocuk sayısının ebeveynlik yeterliliklerini yordama gücü önemli bir değişken olarak görülmektedir. Örneğin birden fazla çocuk sahibi olmanın ebeveynler üzerinde ek stres ve sorumluluk yükü getirdiği, bu durumun da ebeveynlerin mutluluğunu olumsuz etkileyebileceği öne sürülmektedir (Özyazıcı, ve Yaray, 2022). Özellikle bu durum anneler için daha yıpratıcı olabilmektedir. Örneğin bir annenin iki çocuğa ebeveynlik yapması tek çocuğa ebeveynlik yapmasından daha fazla stresli olabilmektedir (Chen, 2018). Fazla çocuğa sahip ailelerde ebeveynlerin çocuklarıyla iletişimi az çocuğa sahip ailelere göre daha zayıf olabilmektedir (Çekiç ve Karageyik, 2021). Bu durum az çocuğa sahip ailelerde ebeveynlerin çocuklarıyla daha yakın ve birebir iletişim kurma fırsatı yakalaması olarak görülebilmektedir.

Ebeveynlik yeterliliğini etkileyen önemli bir değişkende ebeveynlik stresidir. Ebeveynlik stresinin hem anneler hem de babalar için evlilik memnuniyetini olumsuz yönde etkilediği görülmüştür (Kwan, Kwok, ve Ling, 2015). Bonds, Gondoli, Sturge-Apple ve Salem (2002) tarafından yapılan çalışmada birlikte ebeveynlik desteğinin ebeveynlerin stresini azalttığı, tam tersi durum ile karşılaşıldığında ebeveynlik stresinin artarak ebeveynliği zorlaştırdığı tespit edilmiştir (Nunes, Roten, Ghaziri, Favez, ve Darwiche, 2021). Ayrıca ebeveynlerin yaşadığı yüksek stres hem ebeveynlerin davranışlarına hem de özyeterlik algılarına olumsuz etkiler yapabilmektedir (Çalışkan, 2020). Bu durum ebeveynler arasında iş birliği ve desteğin ebeveynlik sürecindeki önemini vurgulamaktadır. Ebeveynlik stresi ne kadar yüksekse çocuklarda davranış problemlerinin ortaya çıkma olasılığın da o kadar artmaktadır (Özyazıcı ve Yaray, 2022). Bu durum, stres altındaki ebeveynlerin çocuklarına yeterli sabır ve ilgi gösterememesi, tutarsız disiplin yöntemleri uygulaması veya olumsuz duygusal tepkiler vermesi gibi faktörlerle ilişkilendirilebilir.

Ebeveynlik stresine karşı sosyal desteğin önemli olduğunu gösteren araştırmalar bulunmaktadır (Çalışkan, 2020; Potur, 2025). Sosyal destek alabilen ebeveynlerin zorluklarla daha iyi başa çıkabildiğini ve sorunları daha etkili bir şekilde çözebildiği belirtilmektedir (Aysever ve Demirok, 2019). Özellikle ebeveynlerin karşılaştığı sağlık sorunları ve sosyal destek eksikliği gibi durumlar ebeveynlik rollerini olumsuz etkileyebilmektedir (Cihan, Karagöz ve Var, 2021). Eşler arasındaki etkili destek birçok açıdan ebeveynlik deneyimini olumlu yönde etkileyebilir. Eşlerin birbirlerini desteklemeleri ebeveynlik stresini azaltmada önemli bir rol oynamaktadır (Chester ve Blandon, 2016). Evlilik kalitesini artırmak için özellikle stresli dönemlerde eşlerin birbirine destek olması duygusal uzaklaşmayı önleyerek depresyon gibi ilişkiye zarar verebilecek duygu durumlarını engelleyebilmektedir (Çalışkan, 2020). Bununla birlikte, anne ve babaların hem çocukların özelliklerine hem de ebeveynlik rollerine bağlı olarak yaşadıkları durumlarla başa çıkarken aldıkları sosyal desteğin, ebeveynlik stresi üzerinde önemli bir etkisi olduğu belirtilmektedir (Aydoğan ve Özbay, 2017).

Ebeveynler çocuklarıyla ilgili birçok zorluk ve sorumlulukla karşı karşıya kalırlar (Moyer ve Sandoz, 2014). Ebeveynlik rolünde yaşanan stres diğer alanlardaki stresten farklılık gösterebilir. İş stresi veya evlilik ilişkisi stresi gibi diğer stres türlerinden farklı olarak, ebeveynlik stresi çoğu zaman doğrudan ebeveynlik davranışlarıyla ilişkilidir (Bronte-Tinkew, Horowitz, ve Carrano, 2010).

Belsky (1984), ebeveynlik stresini tanımlamaya çalıştığı modelinde ebeveynliğin ebeveynin kendi geçmişi, kişiliği, ebeveyn ilişkisi, eş ilişkisi, ebeveynin sosyal ağları ve çocuğun genel özelliklerinden etkilendiğini vurgulamaktadır. Özellikle yetiştirilen çocuğun davranışları, sosyal uyumu, tanımlanmış bir ruhsal bozukluğun varlığı gibi faktörler ebeveynlik sürecini etkileyen kritik faktörler arasında bulunmaktadır (Pimentel, Vieira-Santos, Santos ve Vale, 2011). Ek olarak zor bir mizaca sahip olan çocuklar, çeşitli konularda kolay uyum sağlayamamaları ve daha tepkisel davranışlar göstermeleri nedeniyle ebeveynlik stresini artırabilirler (Özyazıcı ve Yaray 2022).

Ebeveynlik rolüyle ilişkili talepler zaman zaman ebeveynler arasında gerginlik ve stres yaratabilir. Bu talepler çeşitli şekillerde ortaya çıkabilir ve ebeveynler üzerinde farklı etkilere neden olabilir (Hayes ve Watson, 2013). Aile rollerini sağlıklı bir şekilde yerine getirebilmek için bu taleplere yeterli zaman ve enerji ayırmak gerekebilmektedir. Aile rollerindeki talepler dengeli olmadığında eşlerin birbirine müdahalesi döngüsel bir sürece dönüşerek iş, aile ve hayatın diğer alanlarında olumsuz sonuçlar doğurabilir (Toraman, 2009). Özellikle ebeveynler kaynaklarının yetersiz olduğu algılandığında ebeveynlik taleplerini karşılamak zorlaşır ve bu durum ebeveyn stresini artırabilir (Ediş, 2023). Bu durum, ebeveynlerin fiziksel sağlıklarını, ruh sağlıklarını ve genel yaşam kalitelerini olumsuz yönde etkileyebilir. Karşılaşılan bu olumsuz durum çocukların gelişimsel ihtiyaçlarına esnek bir şekilde yanıt verilmesini zorlaştırabilir (Wakschlag, ve Keenan, 2001).

2.3.4. Birlikte Ebeveynlik ve Toplumsal Cinsiyet Rolleri

Toplumsal cinsiyet rolleri, belirli bir toplumda kadın ve erkek gibi biyolojik cinsiyet kimliklerinin belirlenip ve sosyal olarak ifade edilme şeklidir (Pekel, 2019). Toplumda yaygın olan cinsiyetçi yaklaşımlar ve kalıp yargılar, kadınlar ve erkekler için belirli roller ve özellikleri farklı biçimlerde tanımlamaktadır. Toplumsal cinsiyet rolleri, toplumun belirli beklentileri doğrultusunda şekillenen ve bireylerin bu rolleri yerine getirmesi öngörülen davranış kalıpları ile belirlenmektedir (Demirel, 2016). Bu durum toplumsal cinsiyetin nasıl algılandığını ve yaşandığını etkileyebilmektedir. Geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri, bireylerin ebeveynlik görevlerini cinsiyetlerine göre belirler ve toplum tarafından uygun görülen rol ve sorumlulukları içerir. Örneğin erkeklerden genellikle maddi sağlayıcı ve koruyucu olmaları beklenirken, kadınlardan

bakım verici ve besleyici rolleri üstlenmeleri beklenir. Genellikle annelik rolü çocuğun fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimini desteklemek için günlük bakım, beslenme ve sevgi sağlama görevi olarak görülmektedir. Babanın ebeveynlik rolü ise geleneksel olarak çocuğun maddi ihtiyaçlarını karşılayan kişi olarak görülmüştür (Wille, 1995). Kadınların ev içi roller ve çocuk bakımı ile özdeşleştirilmesi, erkeklerin ise dışarıdaki işleri ve ekonomik sorumlulukları üstlenmesi, toplumsal normların ve kültürel beklentilerin bir sonucu olarak görülebilmektedir. Bu bağlam geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin ebeveynlik üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır.

Toplum tarafından kadına ve erkeğe uygun görülen davranışlar, kişilik özellikleri ve sorumluluklar genellikle içinde bulunulan kültür tarafından şekillendirilen, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına dönüştürülmektedir (Esen, Soylu, Siyez ve Demirgürz, 2017). Bu kalıp yargılar, kültürel, sosyal ve tarihsel faktörlerden büyük ölçüde beslenip etkilenebilir. Aynı zamanda var olan kalıp yargılar, cinsiyet rolleriyle ilgili normları pekiştirebilmektedir. Kadınların evde daha çok zaman geçirmesi ve çocuk bakımında öncelikli rol oynaması erkeklerin ise dışarıda çalışmaya odaklanmasının nedeni olarak ataerkil yapının davranışlar üzerindeki etkisi düşünülmektedir (Erzeybek ve Çifçi, 2019).

Son yıllarda toplumda cinsiyet rolleri ve ebeveynlik anlayışı üzerinde değişiklikler gözlemlenmektedir. Geleneksel olarak erkeklerle ilişkilendirilen mesleklerde ve alanlarda yer almaya başlayan kadınlar, yetenekleri ve başarıları nedeniyle giderek daha fazla değer görmektedir. Kadınların geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin ötesine geçerek, yeteneklerinin tanınması ve takdir edilmesiyle birlikte, birçok alanda önemli değişimlerin öncüsü olmuşlardır (Evans, 2014). Böylelikle kadınların iş gücüne dahil olması ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki bilinçlenmenin artmasıyla birlikte, ebeveynlik ve ev içi sorumlulukların paylaşımı konusunda daha eşitlikçi yaklaşımlar benimsenmesine katkı sağlamaktadır. Toplumsal cinsiyet rollerindeki eşitlik kavramına yönelik artan farkındalık, ev işleri ve çocuk bakımının cinsiyete dayalı bölünmesinde meydana gelen değişimlerin temel nedenlerinden biridir (Doucet, 2015). Bu yeni durumla birlikte eşlerin, aynı evi paylaştıkları partnerleri ile daha eşit bir konuma geldikleri görülmektedir (Kamışlı, 2018).

Kadınların istihdam alanındaki rolünün genişlemesi ve anayasal olarak yerleşik eşitlik yasaları, kadınların toplumsal haklarını ve ekonomik bağımsızlıklarını artırmada önemli bir rol oynamaktadır (Rubio-Marín, 2015). Bu gelişmeler, kadınların sadece anne, besleyici ve bakım veren olarak görülmesi gerektiği yönündeki geleneksel varsayımlara meydan okumakta ve toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik önemli adımlar atılmasını sağlamaktadır. Ayrıca toplumsal cinsiyet rollerinin hem toplumsal hem de aile düzeyinde dönüşümünde ilerleme kaydedilmesi için ulusal çabaların gerekliliğini öne çıkarmaktadır (Martínez, 2018). Bu değişimlerin devam etmesinin toplumsal cinsiyet eşitliğinin daha da güçlenmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Cinsiyet biyolojik temellere dayanan ve değişmeyen bir özellik olarak kabul edildiği için, cinsiyetin değişmez olduğu fikri kabul edilmektedir (Günay ve Bener, 2011). Ancak toplumsal cinsiyet, kültürel ve sosyal faktörlere bağlı olarak değişebilir ve zamanla farklılık gösterebilir. Bu yüzden, toplumsal cinsiyetin değişkenliğini de dikkate almak ve anlamak önemlidir. Ebeveynlerin karşılıklı saygı ve müzakere içinde ebeveynlik yapmaları toplumsal cinsiyet eşitliği için önemli bir adım olabilir (Twamley ve Faircloth, 2024). Bu adım cinsiyet rollerine dayalı geleneksel beklentileri sorgulamaya ve her iki ebeveynin de eşit derecede katılımını teşvik edici olacağı için, toplumsal cinsiyet eşitliği açısından büyük bir öneme sahiptir. Böylece aile içinde çocuklar cinsiyet eşitliği ve adaletin önemini öğrenir ve bu değerleri içselleştirebilir.

2.4. Birlikte Ebeveynlik ve Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Çocuk Gelişimine Etkisi

Çocukların gelişim sürecinde toplumsal cinsiyet rolleri önemli bir rol oynamaktadır. Bu roller, çocukların kimlik ve davranış biçimlerini şekillendirirken aynı zamanda toplumsal normlara uyum sağlamasına yardımcı olur. Böylelikle kız ve erkek çocuklar biyolojik cinsiyetlerine toplum tarafından atfedilen normları öğrenirler (Uluyağcı ve Yılmaz, 2007).

Toplumsal cinsiyet rollerinin çocuk gelişimi ve psikolojisi üzerindeki etkileri, özellikle 1970'li yıllardan itibaren yoğun bir şekilde araştırılmaya başlanılmıştır (Saygan ve Uludağlı, 2021). Çocukların toplumsal cinsiyet rollerini öğrenmelerinde anne ve babaların rolü büyük olsa da toplumun genel etkisi, daha fazla belirleyici olmaktadır. Ebeveynler içinde bulunduğu toplumun kurallarını ve değerlerini

çocuklara aktararak onları bu kurallara uymaları için yönlendirmektedir (Kahraman ve Başal, 2011). Bununla birlikte çocukların cinsiyetle ilgili beklentileri, medya, arkadaşlar, okul ve çevresel faktörler gibi çeşitli etkenlerden oluşan değişkenler ile şekillenebilmektedir. Ana akım ve sosyal medya çocukların cinsiyet rollerini algılamalarını ve kendilerini bu rollerle ilişkilendirmelerini etkileyebilir. Kadınlar ve erkekler, medyada sunulan "ideal" tiplere göre değerlendirilir. Bu kalıplara uymayan kişiler ise dışlanabilir veya ayrımcılığa uğrayabilir (Delal ve Abanoz, 2022). Bu platformlarda özellikle, erkekler fiziksel olarak güçlü ve lider rollerinde gösterilirken, kadınlar genellikle duygusal, bakım veren ve yardımsever rollerde görülmektedir. Bu kalıp yargılar çocukların hangi davranışların cinsiyetlerine uygun olduğunu düşünmelerine ve içselleştirmelerine neden olabilmektedir.

Ebeveynlerin cinsiyetle ilgili beklentileri ve davranışları, çocukların kendi cinsiyet rollerini belirlemelerinde önemli bir etkiye sahip olabilir. Örneğin, bir ailede ebeveynlerin geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini güçlü bir şekilde teşvik etmesi durumunda, büyük kardeşlerin bu rolleri küçük kardeşlere model olarak sunma olasılığı daha yüksek olabilir. Büyük kardeşlerin cinsiyet farkı gözetmeksizin küçük kardeşlerin geleneksel cinsiyet rollerine uymasını etkilediği bilinmektedir (Özçelik ve Şahin, 2023). Dolayısıyla çocukların toplumsal cinsiyet rollerini öğrenmede, varsa kardeş, kardeşin sayısı, kardeşin cinsiyeti gibi değişkenlerde etkili olabilmektedir. Büyük kardeşler küçük kardeşlerine sosyal normlar ve cinsiyet rolleri konusunda örnek teşkil edebilmektedir. Bu durum küçük kardeşlerin cinsiyetle ilgili davranışlarını ve tutumlarını etkileyebilmektedir. Saygan ve Uludağlı (2021) çalışmalarında büyük kardeşlerin davranışları ve tutumlarının küçük kardeşlerin cinsiyet rollerini belirlemede önemli bir faktör olduğu belirtmektedir. Bu durum çocukların toplumsal cinsiyet rollerini şekillendirmesinde önemli bir etkiye sahiptir.

Nancy Chodorow (2014) çocukların toplumsal cinsiyet kimliklerinin gelişimini özellikle erken çocukluk döneminde anne-çocuk ilişkisine odaklanarak açıklamaya çalışmaktadır. Erken çocukluk döneminde anne ile bakım ve ilk sosyalleşme üzerinden kurulan bağın niteliği, toplumsal cinsiyet kimliği ve kişilik gelişimi üzerinde etkili olabilmektedir (Şimşek, 2019). Anne ve çocuk arasındaki bu erken etkileşim, çocuğun kendini ifade etme biçimlerini, duygusal bağ kurma yeteneklerini ve toplumsal ilişkilerini şekillendirmede önemli bir zemin oluşturabilir. Neredeyse tüm çocuklar 3 yaşına kadar kendilerini doğru bir şekilde cinsiyetlerine

göre ayırteder ve 6 yaşına kadar çoğu cinsiyetlerinin değişmez olduğunu fark eder (Perry, Pauletti ve Cooper, 2019). Bu süreç çocukların cinsiyet kimliklerini ve toplumsal cinsiyet rollerini anlamaya başladıkları kritik bir dönem olarak bilinmektedir. Bu yaşlarda çocuklar kendi cinsiyetlerine dair farkındalık geliştirir ve bu farkındalık onların sosyal çevrelerindeki cinsiyet rolleriyle ilgili beklentileri anlamalarına yardımcı olabilmektedir.

Çocukların bazı görevleri ve eşyaları cinsiyetle ilişkilendirme eğilimi toplumsal cinsiyet rolleri ve çocukların çevresinden aldıkları mesajlar tarafından şekillendirilebilmektedir. Çocuklarda cinsiyet rolleri erken çocukluk döneminde öğrenilmeye başlamaktadır (Özçelik ve Koyuncu Şahin, 2023). Çocukların sağlıklı bir cinsel kimlik gelişimi göstermesi özellikle erken çocukluk ve ergenlik dönemlerinde oldukça önemlidir. Bir çalışmada kız ve erkek çocuklarının oyuncak tercihleri incelenmiş ve genellikle kız çocuklarının mutfak seti veya bebek gibi oyuncaklarla oynadığı erkek çocuklarının ise arabalar ve yapı blokları gibi oyuncaklarla daha fazla ilgilendiği gözlemlenmiştir (Güder ve Alabay, 2016). Bir diğer çalışmada televizyon reklamlarında erkek çocukları için genellikle aksiyon, macera, spor ve oyun gibi çekicilikler kullanılırken, kız çocukları için ise besleyici, fiziksel çekicilik, arkadaşlık ve romantizm gibi öğelerin vurgulandığı gözlemlenmiştir (Erbaş, 2019). Bu durum, reklamların toplumsal kabul ve beklentilere uygun olarak cinsiyet rollerini pekiştirdiğini ve yaygınlaştırdığını göstermektedir. Reklamlar aracılığıyla, çocukların cinsiyete özgü davranışları ve ilgi alanları üzerinde etkili olunması hedeflenir. Bu tür cinsiyetle ilişkilendirilmiş görevler ve eşyalar, çocukların geleneksel toplumsal cinsiyet normlarını öğrenip içselleştirmelerini pekiştirmektedir.

Ebeveynlerin eşitlikçi tutum içinde olması çocuk bakımında daha aktif rol almalarını önemli ölçüde etkileyebilir. Örneğin eşitlikçi cinsiyet rolü tutumuna sahip olan babaların, çocuk bakımı ve günlük rutin bakım görevlerini üstlenmede daha fazla zaman harcama eğiliminde oldukları görülmüştür (Zou, Wu ve Liu, 2019). Kang (2023) tarafından yapılan çalışmada babaların daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet tutumlarına sahip olmasının çocuk bakımında daha fazla zaman geçirdiklerini ve bu durumun baba rolüne ilişkin toplumsal kalıpların yeniden tanımlanmasına katkı sağladığı belirtilmiştir. Bunun yanında "annelerin en iyi ebeveyn olduğu" varsayımı, kadınların doğal olarak daha iyi bakıcı, erkeklerin ise daha iyi geçim sağlayıcı

oldukları yönündeki cinsiyet temelli beklentileri ve eşitsizlikleri desteklemektedir (Curenton, Crowley ve Mouzon, 2018).

Anne babalar arasındaki uyum, çocuğun onları model almasını ve taklit etmesini kolaylaştırabilmektedir. Çocuklar, aile içinde gözlemledikleri uyumlu etkileşimlerden etkilenerek, sosyal ilişkilerini geliştirme ve iş birliği yapma becerilerini öğrenme fırsatı bulabilirler. Ebeveynlerin tutum ve davranışları çocukların hangi değerlerin önemli olduğunu hangi davranışların kabul edilebilir olduğunu anlamalarında önemli rol oynar (Olcay, 2008). Ebeveynlerin iş birliği yaparak tutarlı anne-baba davranışları göstermesi çocukların bilişsel gelişimini olumlu yönde etkilemektedir (Aksoy ve Diken, 2009). Ebeveynleri olumlu bir ilişki içinde olan çocukların kendilerine ilişkin algılarının daha olumlu olduğunu ortaya koymaktadır (Yılmaz, 2001). Ebeveynler arası uyum çocukların kendilerine nasıl baktıklarını ve benlik algılarını nasıl şekillendirdiklerini belirlemede önemli bir rol oynamaktadır. Öte yandan, çocukların ebeveynleri arasındaki çatışmalardan etkilenme düzeyi, çatışmanın konusuna, sıklığına ve çözüm biçimine göre farklılık gösterebilmektedir. Özellikle yoğun ve yapıcı şekilde çözülemeyen çatışmaların, çocukların duygusal ve sosyal gelişimini olumsuz etkilediği; bu durumun ise zamanla davranış problemlerine yol açabildiği belirtilmiştir (Yılmaz, 2001). Bu noktada çocukların gelişimsel özellikleri göz önüne alındığında, ebeveynlerini dikkatle gözlemledikleri ve onların davranışlarını örnek aldıkları bilinmektedir. Çocuklar yalnızca ebeveynlerinin davranışlarını taklit etmekle kalmayarak aynı zamanda zaman içinde onlarla özdeşim kurarak bu davranışları içselleştirilebilirler. Örneğin anne ve babasının öfkelendiğinde birbirine fiziksel şiddet uyguladığını gören bir çocuk, sorunları şiddet yoluyla çözmenin olağan ve kabul edilebilir bir yöntem olduğunu düşünebilir (Akar ve Aksoy, 2018). Bununla birlikte, çocuklar sadece davranışları değil; düşünce biçimlerini, beklentileri, değer yargılarını ve benlik algılarını da model alma yoluyla öğrenebilirler.

Tüm bu bulgular doğrultusunda ebeveynler arası ilişkinin niteliğinin çocuk gelişimi üzerinde dolaylı ancak oldukça güçlü etkiler yarattığı söylenebilir. Bu nedenle çocukların sağlıklı bir gelişim süreci geçirebilmeleri için yalnızca bireysel ebeveynlik davranışlarının değil aynı zamanda ebeveynler arası yeterliliğin kalitesi de önemlidir.

2.5. İlgili Araştırmalar

2.5.1. Birlikte Ebeveynlik Konusunda Türkiye'de Yürütülen Çalışmalar

Ülkemizde birlikte ebeveynlik deneyimleri üzerine yapılan ilk kapsamlı çalışma Özdemir ve arkadaşlarına (2020) aittir. Gerçekleştirilen bu çalışmada Türkiye'nin farklı bölgelerinde yaşayan evli ya da birlikte yaşayan, 0-18 yaş aralığında çocukları olan ebeveynlerin birlikte ebeveynlik deneyimine ilişkin deneyimleri incelenmiştir. 60 evli çift ile yapılan bu çalışmada, kentte yaşayan ailelerde, babaların çocuk temel bakım süreçlerine daha fazla katıldığı ve eşleriyle iş birliği içinde süreci yönettikleri gözlemlenirken, kırsal bölgelerde yapılan görüşmelerde ise çocuk temel sorumluluklarının anneler tarafından yapıldığı gözlenmektedir. Ayrıca söz konusu çalışmada farklı sosyo-ekonomik durumlara ve yaşam koşullarına sahip ailelerde birlikte ebeveynlik kavramıyla ilgili önemli farklılıklar ve benzerlikler belirlenmiştir (Özdemir vd., 2020). Özellikle kentte yaşayan ebeveynler çocuk yetiştirme sürecinde birlikte ebeveynlik yeterliliklerini ve iş bölümünü daha fazla önemsediklerini ifade etmişlerdir. Buna karşın kırsalda yaşayan çiftler ise çocuk yetiştirme sorumluluğunun genellikle annenin yani kadının üzerinde olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca kentte yapılan görüşmelerde ebeveynler çocuk yetiştirme sürecinde partnerleri ile zaman zaman anlaşmazlıklar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Ancak kırsalda bu konuda herhangi bir söylem dile getirilmemiştir. Kırsal bölgede toplumsal cinsiyet rollerine bağlı olarak ailede söz hakkının genellikle erkekte olması nedeniyle anlaşmazlıkların ya yaşanmadığı ya da kısa sürede çözüldüğü katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Son olarak düşük baba katılımı, eğitim, karakter gelişimi, disiplin, sağlık, beslenme, teknoloji kullanımı ve ebeveynlik tarzı gibi konular, hem kırsal hem de kentsel bölgelerde çiftler tarafından sıkça gündeme getirilmiştir.

Buğa ve Kaya (2021) tarafından yapılan çalışmada; ebeveynlerin ebeveynlik davranışları ile evlilik doyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmanın bulguları anne babaların ebeveyn davranışlarının cinsiyete, eğitim düzeyine ve evlilik tarzına göre anlamlı olarak farklılaştığına; ebeveyn davranışlarının yaş, eşler arasındaki yaş farkı ve evlilik süresi değişkenlerine göre ise anlamlı olarak farklılaşmadığına işaret etmektedir. Çalışmada evlilik doyumu ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkiye bakıldığında evlilik doyumu arttıkça çocukla ilgilenme ve olumlu ebeveynlik davranışları da arttığı görülmüştür. Ayrıca evlilik doyumu azaldığında zayıf ebeveyn

takibi, tutarsız disiplin ve dayakla cezalandırma gibi olumsuz ebeveynlik davranışlarının arttığı belirtilmiştir.

Aşıkoğlu (2022) tarafından yapılan çalışmada boşanmış 0-18 yaş aralığında çocuk sahibi olan 14 çiftin (28 yetişkin) araştırmaya katılımı ile eski eşlerin boşanma sonrası birlikte ebeveynlik deneyimleri ve algıları incelenmiştir. Veri toplama Demografik Bilgi Formu ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu ile yapılmış, eski eşlerle yüz yüze veya online görüşmelerden elde edilen veriler içerik analiziyle incelenmiştir. Bulgulara göre katılımcıların çoğu, boşanma sonrası çocuk büyütme süreçlerinde birlikte hareket etmeye ve birlikte kararlar almaya çalışmıştır. Ancak, bu süreçlerin çoğunlukla anne temelli ilerlediği veya sorumluluğun daha çok annede olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca çocukların boşanma sonrası ebeveynlik çatışmalarını tanıklık etmeleri, çeşitli duygusal ve davranışsal sorunlara neden olabildiği belirlenmiştir (Aşıkoğlu, 2022). Özellikle eski eşlerin ebeveynlikteki olumsuzlukları çocuklarının şahit olması çocuklarda duygu durum ve davranış sorunları ile aileye karşı tepkiselliğe neden olduğu belirtilmiştir.

Seyhan (2023) çalışmasında, BEGEP (Birlikte Ebeveynliğe Geçiş Programı) programının evli ebeveynlerin ilk bebeklerini bekledikleri dönemdeki ebeveynlik, depresyon, kaygı ve ilişki kalitesi üzerindeki etkileri incelemiştir. BEGEP ebeveynliğe geçiş dönemindeki eşlerin birlikte ebeveynlik ilişkisi geliştirmeleri üzerine yapılan kanıt temelli bir müdahale eğitim programıdır. Çalışma 15'i deney ve 20'si kontrol grubunda olmak üzere toplam 35 çift ile beş oturum şeklinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada romantik ilişki kalitesi, depresyon ve kaygı düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkiye rastlanılmamıştır. BEGEP'in eşlerin birlikte ebeveynlik düzeylerinde anlamlı bir etkisi olduğunu görülmüştür. Özellikle iki ebeveynin de çocuk bakımına katılması ve birlikte ebeveynlik becerilerini kullanması çiftlerin uzun vadede romantik ilişki kalitesini olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir. Ayrıca BEGEP'in ilk bebeklerini bekleyen evli çiftlerin birlikte ebeveynlik ilişkilerini olumlu etkilediği ancak romantik ilişki kalitesi, depresyon ve kaygı düzeyleri üzerinde etkisi görülmediği belirlenmiştir. Bu bulgular ışığında BEGEP'in etkililiği bilimsel yöntemlerle sınanmış ve çiftlerin birlikte ebeveynliği üzerinde olumlu bir etkisi olduğu değerlendirilmiştir (Seyhan, 2023).

Hiğde, Çoşkun, Polat ve Özdemir'in (2023) gerçekleştirdikleri çalışmada, İlkokula Hazırlık Sürecinde Birlikte Ebeveynlik Ölçeği' nin (İHBEÖ) geliştirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma, 506 çocuğu ilkokula hazırlık sürecinde olan ebeveynden oluşmaktadır. Çalışmada İHBEÖ' nün (İlkokula Hazırlık Belirsizlik Ölçeği) çocuğu ilkokula hazırlık sürecinde bulunan ebeveynlerin birlikte ebeveynlik ilişkisini ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu belirlenmiştir. İHBEÖ' nün kullanılması, ebeveynlerin ilkokula hazırlık sürecindeki birlikte ebeveynlik düzeylerini belirlemelerine ve ihtiyaçlarını tespit etmelerine yardımcı olabileceği değerlendirilmiştir (Hiğde vd., 2023).

Hiğde ve Özdemir (2023) gerçekleştirdikleri bir diğer çalışmada, çocukların okur yazar olma sürecinde ailelerin birlikte ebeveynlik deneyimlerini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Çalışmada çocuğu ilkokulda öğrenim gören 40 ebeveyn ile yüz yüze görüşme yapılmıştır. Söz konusu çalışmada ilkokula hazırlık sürecinde çocuk bakımı, okul etkinlikleri gibi sorumlulukların büyük çoğunluğunun anneler tarafından gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Annenin aktif çalışma hayatına katıldığı durumlarda bile anne ve babanın iş yoğunluğun benzer seviyede olmasına rağmen ev içi sorumlulukların, çocuk bakımını ve diğer işlerin çoğunlukla annede olduğu, buna karşın babanın sadece destekleyici rolde olduğu görülmüştür. Bu durum özellikle okuma yazma sürecinde annenin kendisini yorgun hissetmesine ve çocuğa karşı tahammülünün azalmasına yol açabilmektedir. Bununla birlikte olumlu birlikte ebeveynlik davranışlarının çocuğa olumlu akademik destek ve iş birliği sağladığını göstermektedir. Bu nedenle erken okuryazarlık ve ilk okuma yazma sürecinde ailelerin birlikte ebeveynlik deneyimlerinin incelenmesinin önemli olduğu belirtilmiştir.

Birlikte ebeveynlik ile ilgili Türkiye'de gerçekleştirilen çalışmalara bakıldığında bu konudaki literatürün ancak 2020'li yıllardan itibaren oluşmaya başladığı dikkat çekmektedir. Birlikte ebeveynlik üzerine yapılan çalışmalar genel olarak aile dinamiklerini, cinsiyet rollerini ve sosyo-ekonomik faktörlerin birlikte ebeveynlik üzerindeki etkilerini ele almaktadır. Yapılan bu çalışmalar Türkiye'deki çeşitli sosyo-kültürel bağlamlarda birlikte ebeveynlik deneyimlerini anlamamıza ve bu sürecin aile içi dinamiklere nasıl yansıdığını görmemize olanak sağlamaktadır. Ayrıca bu çalışmalar toplumsal cinsiyet eşitliği ve ebeveynlik rollerinin dönüşümü gibi konularda önemli katkılar sunmaktadır. Dünya Ekonomik Forumu'nun (WEF) 2020 raporuna göre, Türkiye 153 ülke arasında cinsiyet eşitliği sıralamasında 130. sırada yer

almıştır. Kadınların işgücüne eşit katılımında 136., eğitimde 113., sağlık hizmetlerinden yararlanmada 64. ve siyasi alanda ise 109. sıradadır (Örnek, 2021). Bu veriler Türkiye'de geleneksel cinsiyet kalıp yargılarının hala güçlü olduğunu göstermektedir. Kadınların işgücüne katılımı, eğitim ve siyasette geride kalması toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik engellerin sürdüğüne işaret etmektedir.

2.5.2. Birlikte Ebeveynlik Konusunda Yürütülen Uluslararası Çalışmalar

Arendell (1996) tarafından yapılan birlikte ebeveynlik literatür çalışmasında, anne ve babaların çocuk bakımına az veya eşit şekilde katılımını inceleyen 313 çalışma değerlendirilmiştir. Çalışma, erkeklerin ebeveynliğe katılımının hem aile içinde hem de aileler arasında farklılık gösterdiğine dikkat çekmektedir. Söz konusu çalışmaya göre çoğunlukla anneler birincil derece çocuk bakımı ve yetiştirilmesi görevini yerine getirenlerdir. Babalar ise kendi babalarına ya da yaşıtlarına göre ebeveynlikte daha fazla rol almaya çalışsalar da bu durumun yeterli olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca babaların eşleri ile olan ilişkileri, birlikte ebeveynliğe katılımıyla yakından ilişkilidir. Sonuç olarak birlikte ebeveynlikte babanın katılımının çocuklar için faydalı olduğunu belirtilmiştir.

Feinberg, Kan ve Goslin (2009) tarafından yürütülen çalışmada doğum eğitim programları aracıyla birlikte ebeveynlik becerilerini geliştirmeyi amaçlayan 169 çifte, 6 ay süren sekiz oturumluk bir psiko-eğitim programı uygulanmıştır. Program katılımcıların aile içi etkileşimi ve çocukların öz düzenleyici davranışları üzerinde olumlu bir etkisinin olup olmadığı incelenmiştir. Çalışmada uygulanan programın ebeveynlik sürecinde çiftler arasındaki ortak ebeveynlik ilişkisini güçlendirerek ebeveynlik kalitesini ve çocuk uyumunu teşvik etmede etkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca bu programın etkisinin sadece ebeveynlik ve çocukların öz düzenleyici davranışları geliştirmeye yönelik olmadığını aynı zamanda çiftler arasındaki birlikte ebeveynlik ilişkisini güçlendirmeye yönelik katkısı olduğu belirtilmiştir.

Margolin, Gordis ve John (2001) ebeveynler arası çatışmanın ebeveyn-çocuk ilişkilerini etkilerini incelemişlerdir. Çalışmaya 247 çift ve 220 anne katılmıştır. Birlikte ebeveyn iş birliği için çocuğun yaşı ve ebeveynlerin cinsiyeti belirleyici olduğu üçgenleme için ise ebeveyn ve çocuğun cinsiyeti arasında etkileşimin belirleyici olduğu öne sürülmektedir. Çalışma sonuçlarına göre evlilik çatışmasının ortak ebeveynliği etkilediği ve ortak ebeveynliğin evlilik çatışmasıyla kötüleştiği

belirtilmiştir. Ayrıca birlikte ebeveynliğin genel evlilik ilişkileri arasındaki ilişkiye aracılık ettiği bulunmuştur. Bununla birlikte çalışma işbirlikçi ebeveynlik yapısına dikkat çekmekle birlikte bu yapının yalnızca evlilik ilişkisinin bir uzantısı olmadığını belirtmektedir. Ayrıca bu önemli yapıyı ölçmenin gerekli olduğunu belirtmektedir.

Atherton, May, Colyvas, Mancini ve Campbell (2017) tarafından Birlikte Ebeveynlik Yeterlilikleri Ölçeği (Coparenting Competence Scale) geliştirilmesi hedeflenmiştir. Katılımcılar birlikte yaşayan 302 anne ve babadan oluşmaktadır. Çalışmada geliştirilen ölçme aracının güvenilirliği ve geçerliliğinin yeterli olduğu rapor edilmiştir. Çalışmada ebeveynlik öz yeterliliği ile ebeveynlik kalitesi arasındaki ilişkinin orta düzeyde olduğu bulunmuştur. Bu bulgular ebeveynlik öz yeterliliğinin ebeveynlik kalitesine katkısının önemli olduğunu ve ebeveynlerin kendi yetkinliklerini artırarak daha olumlu ebeveynlik davranışları sergileyebileceklerini göstermektedir. Bu bağlamda birlikte ebeveynlik sisteminin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi çocuk gelişimi ve aile işlevinin olumlu olması için büyük önem taşımaktadır (Gürmen, 2019)).

McDaniel, Teti, ve Feinberg (2017) tarafından yapılan çalışmada anne ve babaların günlük yaşamlarında yaptıkları birlikte ebeveynlik pratiklerinin kalitesini etkileyen faktörleri incelemiştir. Araştırma kapsamında 5 yaşından küçük çocuğu olan 174 aileye 14 gün boyunca günlük tutmaları ve günlüğe birlikte ebeveynlik deneyimlerini yazmaları istenmiştir. Çalışma sonunda ebeveynlerin günlük stres düzeyleri, duygu durumları ve evlilik ilişkisinin kalitesi gibi faktörler, birlikte ebeveynlik ilişkisinin kalitesini de etkilediği görülmüştür. Bu bulgular ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yaparken yaşadıkları stres ve duygusal durumlarının, bu sürecin kalitesi üzerinde doğrudan etkili olduğunu göstermektedir (Mc Daniel vd., 2017)

Choi, Bowers, Brand, Poppe ve Foged (2017) boşanmış aileler ile yapmış oldukları çalışmada ‘Başarılı Çocuklar İçin Birlikte Ebeveynlik’ programının etkilerini ele almışlardır. Bu program boşanmış ebeveynlerin çocukların sorularını gelişimlerine uygun şekilde yanıtlamalarını sağlayarak çocuklarını olası ebeveynler arası çatışmaların dışında bırakmaktır. Aynı zamanda bu program ebeveynler arası iletişim becerilerinin güçlendirmesini ele almıştır. Çalışmanın amacı boşanmış ebeveynlerin, çocukların sorularını gelişimsel olarak uygun şekilde karşılama ve çocuklarını güvende tutma konularında ailelere rehberlik sağlamaktır. Söz konusu programa

katılan 2.622 ebeveynin konuya dair bilgi düzeyleri incelenmiştir. Programa katılan ebeveynler birlikte ebeveynlik becerilerini geliştirmiştir. Ayrıca çocukların gelişimlerine uygun eğitim verilmesi, iletişim becerilerinin iyileştirilmesi ve ebeveynlik planlarının oluşturulması için etkili bir araç olarak değerlendirilmiştir. Bununla birlikte grup farklılıkları incelendiğinde, bebek ya da küçük çocuk sahibi ebeveynlerin programdan daha fazla yararlandığı görülmüştür (Choi vd., 2017).

Peltz, Rogge ve Sturge-Apple (2018) tarafından yapılan aile içi ilişkilerde, birlikte ebeveynlik, ebeveynlerin ilişki memnuniyeti ile ebeveyn-çocuk ilişkisi arasındaki bağlantılar incelenmiştir. Çalışmaya 2-3 yaşında çocukları olan 249 aile katılmıştır. Çalışma sonunda evlilik işleyişi ile ebeveyn-çocuk ilişkisi arasında önemli bağlantılar bulunmaktadır. Ebeveynler arası iş birliği ve çatışma bu bağlantıları desteklemektedir. Ayrıca, babaların bildirdiği birlikte ebeveyn çatışması, babaların evlilik memnuniyeti ile annelerin ebeveyn-çocuk ilişki memnuniyetini etkileyen bir değişken olduğu görülmüştür.

Choi, Wang, Reddish ve Brand'ın (2019) "Başarılı Çocuklar İçin Birlikte Ebeveynlik" adlı ebeveynlik programının etkililiğini inceledikleri çalışmalarına boşanmış 155 ebeveyn katılmıştır. Çalışma boşanan ebeveynlerin çocuklarını yetiştirirken iş birliği ve destekleyici çalışmalarına yardımcı olacak şekilde geliştirilmiştir. Geçerli ölçekler kullanılarak ebeveynlik stresi, ebeveynlik öz yeterliliği ve ebeveyn öfkesi ölçülmesi amaçlanmıştır. Söz konusu çalışma sonrasında ebeveynlerin ebeveynlik stresi ve öfkesinin azaldığı ebeveynlik öz yeterliliklerinin ise arttığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte programın ebeveynler arası çatışmayı azaltarak ebeveynlik kalitelerini artırabileceği belirtilmiştir. Programın uzun vadede çocukların yararına olacağı belirtilmiştir.

Lee, Feinberg ve Wells (2021) tarafından yürütülen çalışmaya ilk kez baba olan ya da birden fazla çocuğu olan 170 bebek babası katılmıştır. Çalışmanın amacı babaların ebeveynlik becerilerini geliştirmeleri ve ebeveynlik ilişkilerini güçlendirmelerine yardımcı olmaktır. Çalışma sonunda babalar birlikte ebeveynlik deneyimi kazandıkça ebeveynlerin farklı ebeveyn değerlerine sahip olsalar bile bu farklılıkları en aza indirmeye çalıştıkları belirtilmiştir. Ayrıca ebeveynlerin çocuklarına karşı tutarlı bir yaklaşım sunma konusunda beceri geliştirebilecekleri görülmektedir. Bununla birlikte iş birlikçi ebeveynlik ilişkisinin tutarlı olduğu ve bu nedenle çiftlerin

ilk çocuklarıyla kaliteli işbirlikçi ebeveynlik geliştirmelerinin önemini vurgulayan sonuçlar ortaya çıkmıştır. Kaliteli birlikte ebeveynlik gerçekleştiren babaların depresif belirtiler yaşama olasılığının daha düşük olduğunu ve yeni doğan bebekleriyle olumlu bağ kurma olasılıklarının daha yüksek olduğu belirtilmiştir.

D'Orsi, Veríssimo ve Diniz'in (2023) çalışmasında babaların çocuk bakımındaki katılımları ile annelerin stres düzeyleri arasındaki ilişki ve bu ilişkide eş-ebeveynliğin arabulucu rolü ele alınmıştır. Çalışmaya okul öncesi çocuğa sahip 254 evli veya beraber yaşayan anne katılmıştır. Çalışma bulgularına göre babaların doğrudan çocuk bakımına daha fazla katılım göstermelerinin annelerin stres düzeyini azalttığı görülmüştür. Ayrıca babaların ebeveynlikteki katılımının ve eşler arasındaki iş birliğini arttırdığı bu durumunda annelerin iyilik haline katkı sağlayarak genel aile dinamiklerini iyileştirdiği vurgulanmaktadır.

Wang ve Schoppe-Sullivan (2023) tarafından yapılan çalışmada birlikte ebeveynlik ilişkileri ile ebeveynlik davranışları arasındaki ilişkilerin anne ve babalar arasında farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Çalışmaya doğumdan sonraki ilk bir yıl içinde olan 181 anne-baba katılmıştır. Çalışmanın sonunda birlikte ebeveynlik ile ebeveynlik davranışları arasındaki ilişkilerin anne ve babalar arasında farklılık göstermediği bulunmuştur. Bununla birlikte ebeveynlerin birlikte ebeveynlik konusundaki bakış açıları uyumlu olduğunda çocuklarında uyum içinde oldukları belirtilmiştir. Ebeveynlerin birlikte ebeveynlik kalitesi orta seviyede olduğunda çocuklar yine iyi bir uyum göstermiştir. Ancak birlikte ebeveynlik kalitesi yetersiz seviyede olduğunda çocukların en kötü uyumu gösterdiği belirtilmiştir.

Bu bulgular birlikte ebeveynlik kalitesinin ve ebeveynler arasındaki iş birliğinin önemini göstermektedir. Ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yaklaşımlarını ve bu yaklaşımların çocukların sosyal-duygusal uyumu üzerindeki etkilerini inceleyerek ebeveynlik kalitesinin ve ebeveynler arasındaki etkileşimin çocuk gelişimi üzerindeki önemli rolünü ortaya koymuştur. Bununla birlikte ebeveynlerin olumlu ve uyumlu bir şekilde birlikte ebeveynlik yapmalarının çocukların gelişiminde olumlu etkileri olduğu görülmektedir. Ebeveynler arasındaki uyumsuzluk ve düşük kaliteli birlikte ebeveynliğin çocukların dışsal davranış sorunları gibi olumsuz sonuçları ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu çalışmalar ebeveynler arasındaki iş birliğinin çocukların

gelişiminde kritik bir rol oynadığını ve ebeveynlik süreçlerinin kalitesinin çocukların uyumu üzerindeki etkilerini ortaya koymaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma genel tarama modellerinden biri olan ilişkisel tarama modelindedir. Tarama modelindeki araştırmaların temel işlevleri olguyu tanımlamak, açıklamak veya keşfetmektir (Babie, 1979). Tarama araştırmaları; etkin ölçme süreçlerinden (araçlarından) yararlanarak tutumları, düşünceleri ve inançları betimlemeyi, aynı zamanda değişkenler arasındaki ilişkileri incelemeye, tahminler yapmaya ve alt grupların nasıl değiştiğini belirlemeye de yardımcı olurlar (Christensen, Johnson, Turner ve Christensen, 2011). İlişkisel tarama modelleri, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya düzeyini saptamayı amaçlayan modelleridir (Heppner, Wampold ve Kivlighan, 2008). Bununla birlikte tarama yolu ile saptanan ilişkiler gerçek bir neden - sonuç ilişkisi olarak değerlendirilemez; ancak, o yönde bazı ipuçları vererek, bir değişkendeki durumun bilinmesi halinde ötekinin kestirilmesine dönük işlevsel sonuçlar verebilir (Karasar, 2012).

3.2. Katılımcılar

3.2.1. Birlikte Ebeveynlik Yeterlilikleri Ölçeğinin (BEYÖ) Türkçeye Uyarlanması Aşamasındaki Çalışma Grubu (1. Çalışma Grubu)

Araştırmanın ilk aşamasında yer alan çalışma grubu uygun (convenience sampling) örnekleme yoluyla, çevrim içi şekilde ulaşılan 188 ebeveynden oluşmaktadır. Uygun örnekleme (convenience sampling) nicel ve nitel çalışmalarda yaygın olarak kullanılan bir örnekleme tekniğidir (Golzar, Noor ve Tajik, 2022). Uygun örnekleme verilerin kolay erişilebilen ve mevcut bir grup bireyden dayalı toplandığı olasılığa olmayan bir örnekleme yöntemidir (Simkus, 2022). Ayrıca bu teknik iş gücü ve zaman bakımından uygulanabilirliği kolay olduğu için tercih edilmektedir (Stratton, 2021). Bununla birlikte uygun örnekleme araştırmacının erişimi kolay olan (yakın çevredeki) gönüllü bireyleri çalışmaya dahil ettiği tesadüfi olmayan bir yöntemdir (Straton, 2021). Araştırmanın 1. Çalışma grubunda yer ebeveynlerin %79,8'i (n = 150) kadın, %30,2'si (n = 38) erkektir. Ebeveynlerin yaş ortalaması 36.53 (ss = 5.86) olarak belirlenirken, çocuklarının sayısının 1 ile 3 arasında değiştiği görülmüştür.

3.2.2. CHAID Analizi Aşamasındaki Çalışma Grubu (2. Çalışma Grubu)

Araştırmanın ikinci aşamasında uygun (convenience sampling) örnekleme yoluyla, yine çevrim içi şekilde ulaşılan 379 gönüllü ebeveyn yer almıştır. Çalışma grubunda yer alan ebeveynlerin %80.2'si (*n* = 304) kadın, %19.8'i (*n* =75) erkektir. Katılımcı ebeveynlerin çocuklarının sayısı 1 ila 4 aralığında değişmektedir. Ebeveynlerin yaş ortalaması 38.37 (*ss* = 6.45) ve ortalama çocuk sayıları 1.81 (*ss* = .74) olarak belirlenmiştir. Çocukların yaş ortalaması 8.29'dur (*ss* = 6.21). Katılımcı ebeveynlerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeyleri 10 dereceli bir ölçek (1= en alt düzey, 10= en üst düzey) üzerinden değerlendirilmiş, algılanan sosyoekonomik düzey ortalaması 6.60 (*ss* = 1.78) olarak bulunmuştur. Bu çalışma grubuna ait sosyo-demografik özellikler Tablo 1' de sunulmuştur.

Tablo 1.

Katılımcıların Sosyo-demografik Özellikleri

Değişken		**f**	**%**
Cinsiyet			
	Kadın	304	80.2
	Erkek	75	19.8
Eğitim Durumu			
	Okur yazar	-	-
	İlkokul Mezunu	19	5.0
	Ortaokul Mezunu	16	4.2
	Lise Mezunu	71	18.7
	Ön Lisans Mezunu	35	9.2
	Lisans Mezunu	194	51.2
	Lisansüstü Mezunu	44	11.6
Eşin Eğitim Durumu			
	Okur yazar	-	-
	İlkokul Mezunu	23	6.1
	Ortaokul Mezunu	21	5.5
	Lise Mezunu	65	17.2
	Ön Lisans Mezunu	46	12.1
	Lisans Mezunu	173	45.6
	Lisansüstü Mezunu	51	13.5

Yaşadığınız Yerleşim Birimi			
	Köy-Belde	10	2.6
	İlçe Merkezi	255	67.3
	İl Merkezi	42	11.1
	Büyükşehir	72	19.0
Çocukların Sayısı			
	Tek Çocuk	137	36.1
	İki Çocuk	183	48.3
	Üç Çocuk	51	13.5
	Dört Çocuk	8	2.1
Çocukların Cinsiyeti			
	Kız	341	49.6
	Erkek	347	50.4
Aile Güncel Gelir Düzeyi			
	13.414TL'den az	101	26.6
	13.414TL-26.828TL aralığında	89	23.5
	26.829TL-43.443TL aralığında	82	21.6
	43.444TL-53.308TL aralığında	94	24.8
	53.309TL-109.959TL aralığında	13	3.4
	109.960TL ve üzeri	-	-

Katılımcıların cinsiyet dağılımı incelendiğinde, büyük çoğunluğunun kadın olduğu (%80.2), erkek katılımcı oranının ise %19.8 olduğu saptanmıştır. Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında, en yoğun frekansın %51.2 (f = 194) ile lisans mezunlarında olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla lise mezunları (%18.7),

lisansüstü mezunları (%11.6), ön lisans mezunları (%9.2), ilkokul mezunları (%5.0) ve ortaokul mezunları (%4.2) izlemektedir.

Katılımcıların eşlerinin eğitim durumları değerlendirildiğinde, benzer bir eğilim gözlenmekte olup, en yüksek oran %45.6 (*f* = 173) ile lisans mezunlarına aittir. Diğer kategoriler ise lise mezunu (%17.2), lisansüstü mezunu (%13.5), ön lisans mezunu (%12.1), ilkokul mezunu (%6.1) ve ortaokul mezunu (%5.5) olarak sıralanmaktadır.

Katılımcıların yaşadıkları yerleşim birimi incelendiğinde, çoğunluğun (%67.3) ilçe merkezlerinde ikamet ettiği belirlenmiştir. Bunu büyükşehir %19.0 (*f*=72), il merkezi %11.1 (*f*=42) ve köy-belde %2.6 (*f*=10) takip etmektedir. Ailedeki çocuk sayısı açısından, katılımcıların %48.3'ü (*f*=183) iki çocuğa, %36.1'i (*f*=137) tek çocuğa, %13.5'i (*f*=51) üç çocuğa ve %2.1'i (*f*=8) dört çocuğa sahiptir. Çocukların cinsiyet dağılımı ise birbirine oldukça yakın olup, %50.4'ü (*f*=347) erkek, %49.6'sı (*f*=341) kızdır.

Son olarak, ailelerin güncel gelir düzeyleri verilerin toplandığı tarih baz alındığında, katılımcıların %26.6'sının (*f*=101) 13.414TL'den az gelire sahip olduğu, %23.5'inin (*f*=89) 13.414TL-26.828TL aralığında, %21.6'sının (*f*=82) 26.829TL-43.443TL aralığında, %24.8'inin (*f*=94) 43.444TL-53.308TL aralığında ve %3.4'ünün (*f*=13) 53.309TL-109.959TL aralığında gelire sahip olduğu tespit edilmiştir. "109.960TL ve üzeri" gelir kategorisinde ise herhangi bir katılımcı yer almamaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Birlikte Ebeveynlik Yeterlilikleri Ölçeği (BEYÖ)

May, Atherton, Colyvas, Mancini ve Campbell (2023) tarafından geliştirilen Birlikte Ebeveynlik Yeterlilikleri Ölçeği **(**BEYÖ), ebeveynlerin birlikte ebeveynlik becerilerini değerlendirmeyi amaçlayan bir ölçme aracıdır ve ilk kez bu çalışma kapsamında Türkçeye uyarlanmıştır. Toplam 10 maddeden oluşan BEYÖ, 5'li Likert tipinde (1 = "Asla", 5 = "Her zaman") bir öz- bildirim ölçeğidir. Maddeler 6'sı olumlu ve 4'ü olumsuz olmak üzere toplanabilir iki faktör altında toplanmaktadır. İki faktörden elde edilen puanlar ile toplam bir birlikte ebeveynlik yeterlik puanı elde edilebilmektedir. Bu çalışmada da toplam puan kullanılmıştır. Ölçme aracında ters puanlanan herhangi bir madde yoktur. BEYÖ'nün geliştirildiği orijinal çalışmada Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .87 olarak hesaplanmıştır. Orijinal form .84

(babalar) ile .90 (anneler) arasında değişen Cronbach alfa değerlerine sahiptir. Birlikte ebeveynlik yeterlilik ölçeği puanları ile ebeveyn özyeterlik ölçeği (r = .47) ve birlikte ebeveynlik nitelikleri ölçeği puanları (r = .67) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Mevcut çalışmada BEYÖ'ya ait Cronbach alfa güvenirlik katsayısı 1. çalışma grubunda .83, 2. çalışma grubunda ise .87 olarak hesaplanmıştır.

3.3.2. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (TCAÖ)

Altınova ve Duyan (2013) tarafından geliştirilen Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (TCAÖ) bireylerin toplumsal cinsiyet algılarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Ölçek, 443 katılımcıya uygulanmış ve yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmaları sonucunda, ölçeğin tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. TCAÖ toplam 25 maddeden oluşmaktadır. Maddelerin 10'u olumlu 15'i ise olumsuz şekilde yazılmıştır. 5'li Likert tipi olarak tasarlanan ölçekte bireylerden maddelerde belirtilen ifadelere yönelik olarak şu şekilde görüş belirtmeleri istenmiştir: "5 = Tamamen Katılıyorum", "4 = Katılıyorum", "3 = Kararsızım", "2 = Katılmıyorum" ve "1 = Tamamen Katılmıyorum".

Ölçekte 2., 4., 6., 9., 10., 12., 15., 16., 17., 18., 19., 20., 21., 24. ve 25. maddeler olumsuz olup ters puanlanmaktadır. Buna göre, ölçekten alınabilecek puanlar 25 ile 125 arasında değişmekte olup, yüksek puanlar bireylerin toplumsal cinsiyet algısının olumlu olduğunu ifade etmektedir. TCAÖ yetişkin bireylerin toplumsal cinsiyet rol ve algılarını değerlendirmek amacıyla düzenlenmiş öz bildirim ölçeğidir. TCAÖ' ilişkin güvenirlik analizi sonuçları Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ile hesaplanılarak bu katsayı ölçek için .87 olarak bulunmuştur (Altınova ve Duyan, 2013). Bu çalışmada TCAÖ'ye ait Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .90 olarak hesaplanmıştır.

3.3.3. Evlilik Doyumu Ölçeği (EDÖ)

Karacan Özdemir vd., (2023) tarafından geliştirilen Evlilik Doyumu Ölçeği (EDÖ) evli bireylerin evlilik doyum düzeylerini belirlemek için geliştirilmiştir. 357 evli bireyden elde edilen verilerle ölçek için açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılmıştır. AFA sonucunda 12 maddeden oluşan tek boyutlu bir yapı elde edilmiştir (1 = Hiç Katılmıyorum, 7 = Tamamen Katılıyorum). Ardından 163 evli birey ile elde edilen verilerle doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Yapılan faktör analizler sonucunda ölçeğin tek boyutlu bir yapıya sahip olduğu değerlendirilmiştir. EDÖ, 7'li likert tipinde (1=Hiç Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kısmen katılıyorum,

4=Katılıyorum, 5=Ne katılıyorum ne katılmıyorum, 6=Katılıyorum, 7=Tamamen Katılıyorum) puanlanan 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçme aracında ters puanlanan herhangi bir madde yoktur. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .99 ve test-tekrar test güvenirliği ise .92 olarak bulunmuştur. Elde edilen sonuçlara göre EDÖ'nün evli bireylerin evlilik doyum düzeylerini belirlemede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Mevcut çalışmada ise EDÖ'ye ait Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .97 olarak hesaplanmıştır.

3.3.4. Beş Faktör Kişilik Ölçeği (BFKÖ)

Beş Faktör Kişilik Ölçeği, Rammstedt ve John (2007) tarafından geliştirilmiştir. Horzum, Ayas ve Padır (2017) ise kişilik özelliklerini ölçen bu on maddelik ölçeği Türk kültürüne uyarlamıştır. Uyarlama çalışmasında dil eşdeğerliği sağlandıktan sonra 218 katılımcı ile gerçekleştirilen AFA ve DFA analizleri sonucunda ölçeğin Türkçe formunun da orijinal ölçeğe benzer şekilde 5 faktörlü bir yapıda olduğu belirlenmiştir. Faktör analizleri sonucunda, toplam varyansın %88,4'ünü açıklayan ve orijinal formdaki maddelerle birebir örtüşen 5 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Faktörler orijinal ölçekte olduğu gibi "Dışadönüklük", "Uyumluluk", "Sorumluluk", "Nörotiklik" ve "Deneyime Açıklık" olarak adlandırılmıştır. Ölçek bir doğru puanlanan ve bir ters puanlanan maddeden oluşacak şekilde tasarlanmıştır. 10 maddeden oluşan BFKÖ 5'li Likert tipinde puanlanmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayıları sırayla; dışadönüklük için .88; uyumluluk .81, sorumluluk için .90, nörotiklik için .85 ve deneyime açıklık için iç .84 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin Türkçe formunun iç tutarlılık katsayılarının tamamının .70'in üzerinde olması, ölçeğin güvenilirliğinin yüksek olduğuna işaret etmektedir. Mevcut çalışmada ise BFKÖ'nün dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, nörotiklik ve deneyime açıklık boyutlarına ait Cronbach alfa güvenirlik katsayılarının .68 ile .87 aralığında değiştiği belirlenmiştir.

3.3.5. Demografik Bilgi Formu (DBF)

Demografik bilgi formunda katılımcıların yaşlarını, çocuk sayılarını, çocukların cinsiyetlerini ve yaşlarını, aylık ortalama gelirlerini, algılanan sosyoekonomik düzeylerini ve yaşadıkları yerleşim yerlerinin özelliklerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır.

3.4. BEYÖ'nün Türk Kültürüne Uyarlanması

Öncelikle BEYÖ'nün Türkçeye uyarlanmasına ilişkin gerekli izinler Chris May' dan alınmıştır (Ek. 2). Ardından uyarlama çalışmasının gerçekleştirilmesine yönelik etik kurul onayı Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan alınmıştır (02.11.2023 tarih ve E--050.01.04-652600 sayı ile, Ek. 1). Farklı dillerde geliştirilmiş ölçme araçlarının yeni bir dilde aynı anlama gelmesi ve kültürel farklılıklardan kaynaklanabilecek yanlış anlamaları önlemek kritiktir. Bu nedenle ölçek uyarlama sürecinde Gudmundsson (2009) tarafından oluşturulan ve yaygın olarak kullanılan ölçek uyarlama rehberinde önerilen aşamalar takip edilmiştir. Öncelikle ölçeğin çevirisi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ile İngiliz Dili ve Edebiyatı alanlarından iki akademisyen tarafından gerçekleştirilmiştir. İki uzmanın yaptığı çeviri, çevirmenler ve yazarların katıldığı bir toplantıda değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda ortaya çıkan sentez çeviri bir İngiliz Dili ve Edebiyatı uzmanı tarafından İngilizceye geri çevrilmiştir. Geri çevrilen ölçek Chris May'e iletilmiş ve uygunluğu konusunda kendisinden onay alınmıştır. Son aşamada maddelerin dil açısından anlaşılırlığını değerlendirmek üzere 20 ebeveynin katılımıyla pilot bir çalışmada BEYÖ 'nün Türkçe formu ilk kez kullanılmıştır. Pilot çalışmanın katılımcılarından alınan geri bildirimlerde ölçek maddelerinin açık ve anlaşılır bulunduğu belirtilmiş böylece geçerlik ve güvenirlik çalışmasında kullanılacak nihai ölçek oluşturulmuştur.

3.5. Verilerin Toplanması

Bu araştırma Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Etik Kurulu'ndan alınan onay doğrultusunda veri toplama süreci Kasım 2023- Ocak 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya, 0-18 yaş aralığında çocuğu olan evli ebeveynler gönüllü olarak katılım sağlamıştır. Araştırma da veri elde etmek amacı ile Sosyo-Demografik Bilgi Formu, BEYÖ, TCAÖ, EDÖ ve BFKÖ soruları Google Forms üzerinden hazırlanıp düzenlenmiştir. Formların düzeni, yazıların okunabilirliği, ifadelerin hata içerip içermediği ve çevrimiçi form için ilgili linkin çalışıp çalışmadığı gibi unsurlar değerlendirilmiştir. Geri bildirimler doğrultusunda formlar son haline getirilip uygulanmıştır. Katılımcılara öncelikle gönüllü onam formu sunulmuştur. Formda katılımcıların kimlik bilgilerinin talep edilmediği açıkça belirtilmiştir. Bununla birlikte katılımcılara kendilerini rahat hissetmedikleri takdirde anketi diledikleri zaman sonlandırabilecekleri bilgisi verilmiştir. Bilgilendirmenin ardından

katılımcılar anket sorularını yanıtlamış ve araştırma için çevrim içi veriler elde edilmiştir. Ölçme araçlarının tamamlanması yaklaşık 15 dakika sürmüştür. Araştırmaya katılan ebeveynlere verdikleri tüm bilgilerin gizli tutulacağı ve yalnızca araştırma amacıyla kullanılacağı vurgulanmıştır. Bu bağlamda katılımcılardan soruları samimi ve içten bir şekilde yanıtlamaları istenmiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Katılımcı ebeveynlerin yaş, cinsiyet, eğitim durumu, yaşanılan yerleşim yeri, çocukların sayısı, çocukların yaşları, çocukların cinsiyeti, aile gelir düzeyi gibi değişkenler açısından incelenmesinde frekans ve yüzdelerin yer aldığı betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Asıl analizler öncesinde varsa veri setindeki kayıp değerlerin tespiti için veri tarama işlemi yapılmıştır. Betimsel istatistikler incelenerek veri seti kontrol edilmiş ve kayıp veri olmadığı belirlenmiştir.

Asıl analizlerin ilk aşamasında BEYÖ Türkçe formunun psikometrik özellikleri belirlenmiştir**.** İlk çalışma grubunun BEYÖ Türkçe formu puanların çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerinin + 1 ile -1 arasında olduğu ve tek değişkenli normallik varsayımının karşılandığı görülmüştür (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2017). BEYÖ' nün orijinal formundaki faktör yapısı ile Türkçe formunun faktör yapısının benzerliği Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile incelenmiştir. DFA ’da çoklu benzerlik yöntemi (maximum likelihood estimation) tercih edilmiş ve modelin uyum iyiliğinin değerlendirilmesinde Byrne (2010) tarafından önerilen $\chi 2/sd$, GFI (Goodness of Fit Index - Uyum İyiliği İndeksi), AGFI (Adjusted Goodness of Fit Index - standartlaştırılmış uyum iyiliği indeksi), CFI (Comparative Fit Index - karşılaştırılmalı uyum indeksi), RMSEA (yaklaşık hataların ortalama karekökü), SRMR (Root Mean Square Error of Approximation - Standardize Ortalama hataların karekökü) indeksleri referans alınmıştır. Ayrıca ölçeğin Türkçe formunun güvenirliği Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ve madde toplam puan korelasyonları hesaplanarak değerlendirilmiştir.

Ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterliklerini yordayan değişkenlerin belirlenmesinde bağımsız değişkenlerin ölçme düzeylerinin çeşitliliği nedeniyle CHAID analizi tercih edilmiştir. CHAID analizi veri kümesindeki ilişkileri incelemek için kullanılan bir istatistiksel yöntemdir (Kayri ve Boysan, 2007). Ayrıca CHAID analizi hangi bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni etkilediğini ve hangi

faktörlerin ne düzeyde önemli olduğunu belirlemede sıklıkla tercih edilmektedir (Eherler ve Lehmann, 2001; Yang, Yi, Deng ve Sun, 2023).

BÖLÜM IV

BULGULAR

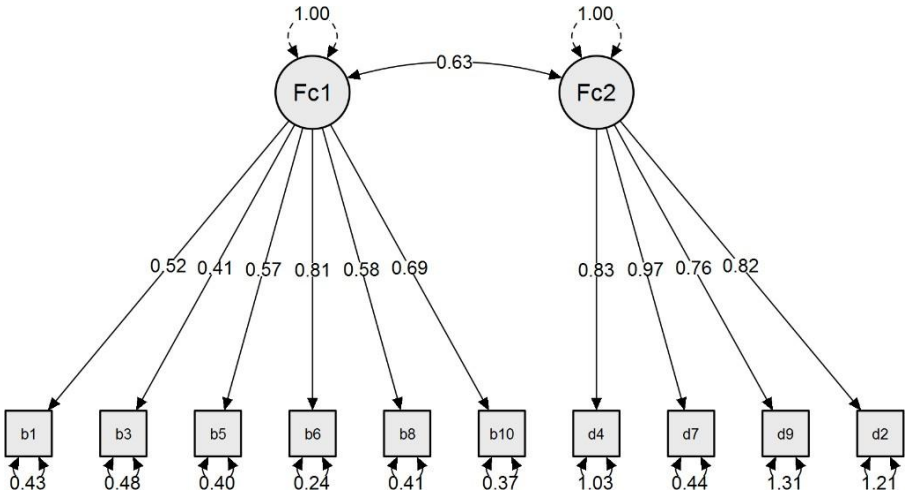
Bu bölümünde yürütülen araştırma kapsamında elde edilen verilerin istatistiksel olarak yapılan analizlerinin sonuçları yer almaktadır.

4.1. BEYÖ Türkçe Formunun Psikometrik Özelliklerine İlişkin Bulgular

BEYÖ Türkçe formunun psikometrik özeliklerinin incelenmesi kapsamında BEYÖ'nün orijinal formundaki faktör yapısının Türkçe formunda da korunup korunmadığını (yapı geçerliğini) belirlemek amacıyla yapılan DFA sonuçları, uyarlama çalışmasındaki iç tutarlığı değerlendirmek için hesaplanan Cronbach alfa katsayısı ve bileşik güvenirliğine (CR- Composite reliability) ilişkin elde edilen değer sunulmaktadır.

4.1.1. BEYÖ Türkçe Formunun Yapı Geçerliğine İlişkin Bulgular

Yapı geçerliği bir ölçeğin teorik olarak ölçmeyi hedeflediği yapıyı ne derece başarıyla yansıttığını değerlendiren temel bir geçerlilik türüdür (Akyüz, 2018). Bu çalışmada BEYÖ' nün Türkçe formunun yapı geçerliği DFA aracılığı ile incelenmiştir. Bu çalışmada model parametrelerinin tahmininde maximum likelihood (en çok olabilirlik) yöntemi kullanılmıştır. Orijinalinde toplanabilir nitelikte iki faktörlü bir modele (yapıya) sahip olan BEYÖ 'nün Türkçe formunun faktör yapısı Şekil 1'de yer almaktadır.

Şekil 1. *BEYÖ Türkçe Formu Faktör Yapısı*

DFA sonuçları, modelin veriye uyumunu aşağıdaki indekslerle ortaya koymaktadır: $\chi^2 = 65.326$, sd = 31 $p < .0001$, $\chi^2/sd = 2.11$, GFI = .93, AGFI = .93, CFI = .95, RMSEA = .08, SRMR = .06. Model veri uyumunun yorumlanmasında Schermelleh-Engel, Moosbrugger ve Müller (2003) tarafından önerilen eşik (kesme) değerler dikkate alınmıştır (Tablo 2). BEYÖ Türkçe formuna ilişkin uyum iyiliği değerleri ve Schermelleh-Engel ve ark. (2003) tarafından önerilen eşik (kesme) değerler birlikte değerlendirildiğinde ölçeğin iki faktörlü yapısının kabul edilebilir bir uyum gösterdiğini işaret etmektedir. Bir başka deyişle BEYÖ Türkçe formu da orijinal ölçeğe paralel şekilde iki faktörlü bir yapıya sahiptir.

Tablo 2

BEYÖ Türkçe Formunun Uyum İyiliği Değerleri ve Önerilen Eşik Değerler

Uyum İndeksi	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	BEYÖ Türkçe Formunun Uyum İyiliği Değeri
$\chi 2/df$	$0 \leq \chi 2/df \leq 2$	$2 < \chi 2/df \leq 3$	2.11
GFI	$.95 \leq GFI \leq 1.00$	$.90 \leq GFI < .95$	.93
SRMR	$0 \leq SRMR \leq .05$	$.05 < SRMR \leq .10$	.06
RMSEA	$0 \leq RMSEA \leq .05$	$.05 < RMSEA \leq .08$	.08
AGFI	$.85 \leq AGFI < .90$	$.90 \leq AGFI < 1.00$	.93
CFI	$.97 \leq CFI \leq 1.00$	$.95 \leq CFI < .97$	.95

Ayrıca, ölçek maddelerine ait standartlaştırılmış faktör yükleri .41 ile .97 arasında değişmekte olup, tüm maddeler için yüklerin Kline (1998) tarafından önerilen .30 eşik değerinin üzerinde olduğu görülmektedir (Tablo 3). Bu bulgu her bir maddenin ilgili faktörle (yapıyla) güçlü bir ilişki içinde olduğuna işaret etmektedir.

Tablo 3

BEYÖ Türkçe Formu Maddelerinin Faktör Yükleri

Faktör	Madde	Faktör Yükü	P
Faktör 1 (Olumlu)	Madde 1	.52	< .001
	Madde 3	.41	< .001
	Madde 5	.57	< .001
	Madde 6	.81	< .001

	Madde 8	.58	< .001
	Madde 10	.69	< .001
Faktör 2 (Olumsuz)	Madde 2	.83	< .001
	Madde 4	.85	< .001
	Madde 7	.97	< .001
	Madde 9	.76	< .001

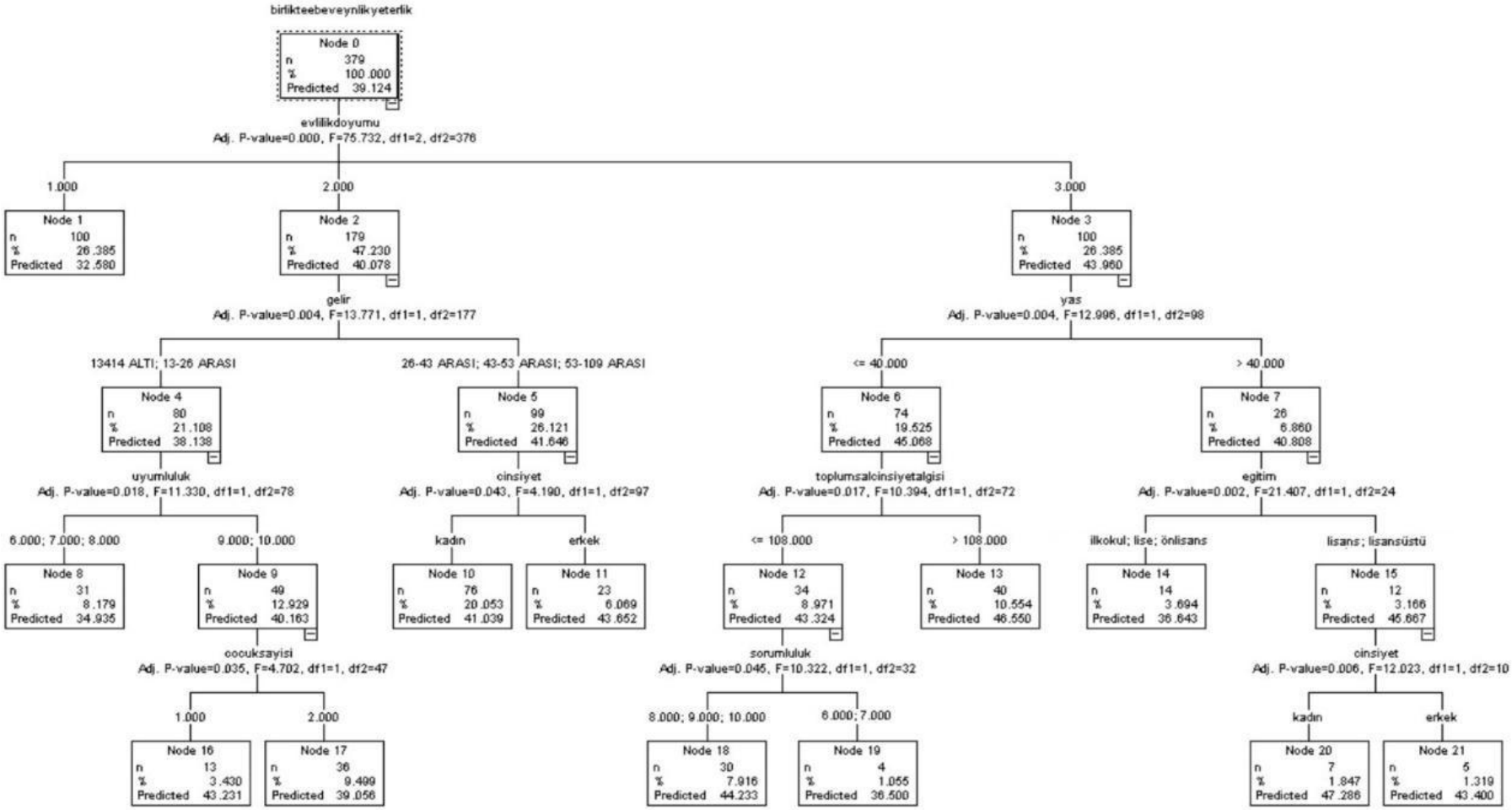
4.1.2. BEYÖ Türkçe Formunun Güvenirliğine İlişkin Bulgular

BEYÖ Türkçe Formunun güvenirliği iç tutarlılık ve bileşik güvenirlik (CR – Composite Realibility) katsayıları hesaplanarak değerlendirilmiştir. Ölçeğin tamamının iç tutarlılığını değerlendirmek amacıyla hesaplanan Cronbach alfa katsayısı .87 olarak bulunmuştur. Bu değer ölçeğin iyi düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir (George ve Mallery, 2009). Ayrıca ölçeğin alt boyutlarına ait Cronbach alfa katsayıları şu şekildedir: Faktör 1 (Olumlu): .86, Faktör 2 (Olumsuz): .76.

Ölçeğin tamamına ilişkin CR değeri .91 olarak hesaplanmıştır. Bu değer Netemeyer ve ark. (2003) tarafından önerilen .80 eşik değerinin üstündedir. Bulgular BEYÖ Türkçe formunun iç tutarlılığı yüksek ve güvenilir bir ölçme aracı olduğuna dair güçlü kanıtlar sunmaktadır.

4.2. Ebeveynlerin Birlikte Ebeveynlik Yeterliliklerini Yordayan Psikososyal Değişkenlere İlişkin Bulgular

Bu bölümde ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterliliklerini yordayan psikososyal değişkenler analiz edilmiştir. İlk olarak CHAID analizi kullanılarak yordayıcı değişkenler arasındaki hiyerarşik ilişkiler belirlenmiştir. Bu yöntem bağımlı değişken üzerindeki en güçlü yordayıcıları tespit etmek ve bu değişkenlerin etkileşimlerini ağaç diyagramı ile görselleştirmek amacıyla kullanılmıştır.

Şekil 2. Ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterliklerini yordayan psikososyal değişkenlerin CHAID analizi

Şekil 2'de ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterliliklerini yordayan psikososyal değişkenlerin belirlenmesine yönelik gerçekleştirilen CHAID analizi sonuçları sunulmuştur. CHAID analizi hiyerarşik bir yapıda, bağımlı değişken üzerinde en güçlü etkiye sahip olan yordayıcı değişkenleri belirlemek ve bu değişkenler arasındaki etkileşimleri görselleştirmek amacıyla kullanılmıştır. CHAID analizine birlikte ebeveynlik yeterlilikleri bağımlı değişkenini yordayıcı değişkenler olarak evlilik doyumu, gelir düzeyi, ebeveyn yaşı, ebeveyn cinsiyeti, çocuk sayısı, ebeveyn eğitim düzeyi, toplumsal cinsiyet algısı, ebeveynlerin kişilik özellikleri, yerleşim yeri ve çocukların cinsiyeti gibi değişkenler dahil edilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre birlikte ebeveynlik yeterliğini yordayan en güçlü değişken evlilik doyumu olduğu görülmüştür, $\chi^2_{(2,\ 376)} = 75.732$, adj. $p = .000$. Bulgular evlilik doyumu yüksek olan ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterlik düzeylerinin düşük evlilik doyumuna sahip ebeveynlere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Katılımcıların %26.39'unu oluşturan yüksek evlilik doyumuna sahip ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterlik düzeyleri, orta (%47.23) ve düşük (%26.39) evlilik doyumuna sahip ebeveynlere göre daha yüksektir.

Evlilik doyumu orta düzeyde olan ebeveynlerde, gelir düzeyi anlamlı bir yordayıcı olarak belirlenmiştir ($\chi^2_{(1,\ 177)} = 13.771$, adj. $p = .004$). Bu grupta gelir düzeyi orta ve yüksek olan ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterlik düzeyleri, düşük gelir düzeyine sahip ebeveynlere göre daha yüksektir. Katılımcıların %55.31'ini oluşturan orta ve yüksek gelir düzeyine sahip ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterlik düzeyleri, düşük gelir düzeyine sahip ebeveynlere (%44.69) göre daha yüksektir.

26.829' TL' den az geliri olan ebeveynlerde kişiliğin uyumluluk boyutu anlamlı bir yordayıcıdır ($\chi^2_{(1,\ 78)} = 11.330$, adj. $p = .018$). Bu grupta yüksek uyumluluğa sahip ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterlik düzeyleri, düşük uyumluluğa sahip ebeveynlere göre daha yüksektir. Katılımcıların %61.25'ini oluşturan yüksek uyumluluğa sahip ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterlik düzeyleri, düşük uyumluluğa sahip ebeveynlere (%38.75) göre daha yüksektir.

Yüksek uyumluluk düzeyine sahip ebeveynlerde çocuk sayısı değişkeni anlamlı bir yordayıcıdır ($\chi^2_{(1,\ 47)} = 4.702$, adj. $p = .035$). Bu grupta tek çocuğu olan ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterlik düzeyleri, iki ve daha fazla çocuğu olan

ebeveynlere göre daha yüksektir. Katılımcıların %57.76'sını oluşturan tek çocuğu olan ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterlik düzeyleri, iki ve daha fazla çocuğu olan ebeveynlere (%42.24) göre daha yüksektir.

26.829TL'den yüksek gelire sahip ebeveynlerde cinsiyet değişkeni anlamlı bir yordayıcıdır ($\chi^2_{(1,\ 97)}$ = 4.190, adj. p = .043). Bulgular bu grupta kadınların birlikte ebeveynlik yeterlik düzeylerinin erkeklere göre daha düşük olduğunu göstermektedir. Yüksek gelir grubundaki katılımcıların %76.77'sini oluşturan kadın ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterlik düzeyleri, erkek ebeveynlere (%23.23) göre daha düşüktür.

Evlilik doyumu yüksek olan ebeveynlerde yaş değişkeni anlamlı bir yordayıcıdır ($\chi^2_{(1,\ 98)}$ = 12.996, adj. p = .004). Bu grupta 40 yaş ve altındaki ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterlik düzeyleri 40 yaş üzerindeki ebeveynlere göre daha yüksektir. Yüksek evlilik doyumuna sahip ebeveynlerin %74'ü 40 yaş ve altında, %26'sı ise 40 yaş üzerindedir. 40 yaş ve altındaki ebeveynlerde toplumsal cinsiyet algısı anlamlı bir yordayıcıdır ($\chi^2_{(1,\ 72)}$ = 10.394, adj. p = .017). Bulgular eşitlikçi toplumsal cinsiyet algısına sahip ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterlik düzeylerinin geleneksel algıya sahip ebeveynlere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu grubun %54.05'ini oluşturan eşitlikçi toplumsal cinsiyet algısına sahip ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterlik düzeyleri, geleneksel algıya sahip ebeveynlere (%45.95) göre daha yüksektir.

Geleneksel toplumsal cinsiyet algısına sahip ebeveynlerde sorumluluk değişkeni anlamlı bir yordayıcıdır ($\chi^2_{(1,\ 32)}$ = 10.322, adj. p = .045). Bulgular bu grupta yüksek sorumluluk düzeyine sahip ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterlik düzeylerinin düşük sorumluluk düzeyine sahip ebeveynlere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Geleneksel toplumsal cinsiyet algısına sahip ebeveynlerin %88.24'ünü oluşturan yüksek sorumluluk düzeyindeki ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterlik düzeyleri, düşük sorumluluk düzeyindeki ebeveynlere (%11.76) göre daha yüksektir.

40 yaş üzerindeki ebeveynlerde eğitim düzeyi anlamlı bir yordayıcıdır ($\chi^2_{(1,\ 24)}$ = 21.407, adj. p = .002). Bulgular bu grupta lisans ve lisansüstü programlardan mezun ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterlik düzeylerinin lisans öncesi eğitim düzeyine sahip ebeveynlere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. 40 yaş üzerindeki ebeveynlerin %46.15'ini oluşturan lisans ve lisansüstü mezunu ebeveynlerin birlikte

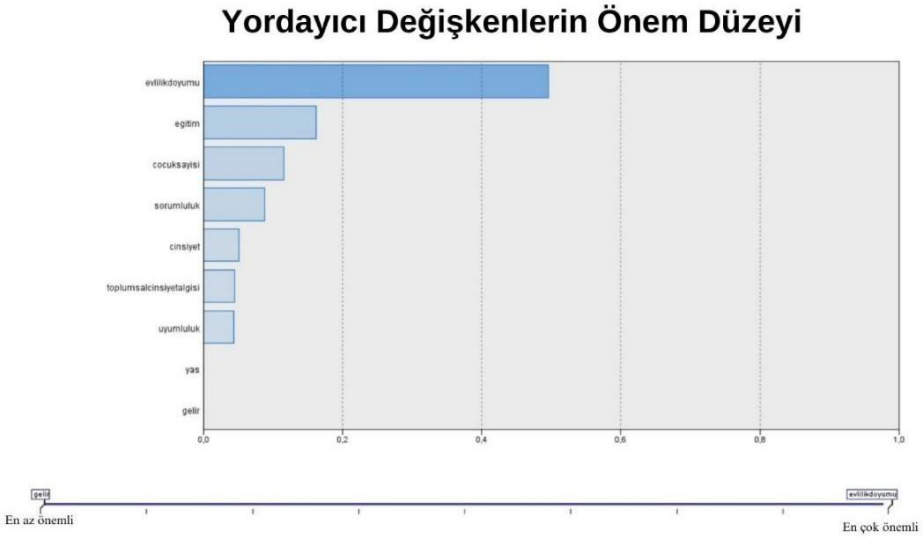
ebeveynlik yeterlik düzeyleri, lisans öncesi eğitim düzeyindeki ebeveynlere (%53.85) göre daha yüksektir.

Lisans mezunu ebeveynlerde cinsiyet değişkeni anlamlı bir yordayıcıdır ($\chi^2_{(1, 10)} = 12.023$, adj. $p = .006$). Bulgular bu grupta kadınların birlikte ebeveynlik yeterlik düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Lisans mezunu ebeveynlerin %58.33'ünü oluşturan kadın ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterlik düzeyleri, erkek ebeveynlere (%41.67) göre daha yüksektir.

Sonuç olarak CHAID analizinden elde edilen bulgular; evlilik doyumu, eğitim, çocuk sayısı, sorumluluk, cinsiyet, toplumsal cinsiyet algısı, uyumluluk, yaş ve ebeveyn gelir düzeyi değişkenlerinin evli bireylerin birlikte ebeveynlik yeterliklerini anlamlı düzeyde yordadığını göstermektedir.

4.3. Ebeveynlerin Birlikte Ebeveynlik Yeterliklerini Yordayan Psikososyal Değişkenlerin Önem Sırasına İlişkin Bulgular

CHAID analizleri sonucunda elde edilen bulgulardan biri de tahmin edicilerin önem değeridir (predictor importance). Tahmin edicilerin önem değeri modelin tahmin edilmesinde her bir değişkenin göreli önemini belirtmek için kullanılmaktadır. Değerler göreceli olduğundan tüm değişkenlere ait tahmin değişkeni önem değerlerinin toplamı 1,0'ı vermektedir. Söz konusu değer algoritmanın performansının ölçülmesinde kullanılan genel doğruluk oranı ile ilişkili değildir. Bu değer her değişkenin birlikte ebeveynlik yeterliklerini yordamadaki önemi ile ilgilidir (IBM, 2021). Bu alt başlıkta ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterliklerini yordayan psikososyal değişkenlerin önem sırasına ilişkin bulgular sunulmaktadır. CHAID analizi sonucunda elde edilen değişkenlerin tahmin edici önem değerleri (predictor importance) Şekil 3'te yer alan Yordayıcı Değişkenlerin Önem Düzeyi grafiğinde gösterilmiştir.

Şekil 3. Ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterliklerini yordayan psikososyal değişkenlerin önem sırası.

Yordayıcı değişkenlerin önem düzeyleri incelendiğinde birlikte ebeveynlik yeterliklerini yordamada en yüksek etkiye sahip değişkenin evlilik doyumu olduğu saptanmıştır (predictor importance: .46). Evlilik doyumunu sırasıyla eğitim (predictor importance: .18), çocuk sayısı (predictor importance: .12), sorumluluk (predictor importance: .09), cinsiyet (predictor importance: .05), toplumsal cinsiyet algısı (predictor importance: .04), uyumluluk (predictor importance: .04), yaş (predictor importance: .01) ve gelir (predictor importance: .01) değişkenleri izlemektedir. Bu bulgular ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterliklerini etkileyen psikososyal değişkenlerin önem sırasını net bir şekilde ortaya koymaktadır.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma

Elde edilen bulgular araştırmanın alt problemlerinin sırası takip edilerek bu bölümde tartışılmıştır.

5.1.1. Ebeveynlerin Birlikte Ebeveynlik Yeterliliklerini Yordayan Psikososyal Değişkenlere İlişkin Bulguların Tartışılması

Ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterliklerini yordayan psikososyal değişkenlere ilişkin bulgular incelendiğinde en güçlü değişkenin evlilik doyumu olduğu görülmektedir. Ferguson ve Allen (1978) tarafından yapılan erken dönem çalışmalardan itibaren evlilik doyumu ile ebeveynlerin çocuklarına ve ebeveynlik rollerine ilişkin algıları arasındaki uyumun pozitif ilişkili olduğu belirtilmiştir.

Benzer şekilde Yoo (2020) tarafından yapılan araştırmada evlilik doyumunun ebeveyn memnuniyetiyle anlamlı bir ilişkisi olduğu görülmüştür. Bulgulara göre ebeveynlerin birbirleri ile olan iletişimleri ve cinsel yaşamlarından memnun olan ebeveynlerin çocuklarıyla olan ilişkilerinden de daha fazla doyum hissettikleri belirlenmiştir. Evlilik doyumu yüksek olan ebeveynlerin çocuklarıyla ilişkileri daha olumlu olduğu için ebeveynlerin evlilikten aldıkları doyum daha yüksek olduğu görülmüştür.

Du ve arkadaşları (2022), evlilik doyumu yüksek olan çiftlerin aile işleyişinde daha sağlam bir temel oluşturduklarını, yetkin ebeveynlik tutumları sergilediklerini ve problem çözme becerilerinin daha yapıcı olduğunu vurgulamışlardır. Buna karşılık evlilikten doyum alamayan ebeveynlerin ebeveynlik rollerinde uyum sağlamak için gereken motivasyonu kaybettikleri belirlenmiştir. Bu durum ebeveynler arasındaki çatışmayı artırdığı için çatışan ebeveynlerin çocuklarına karşı duyarlılığının azalması olarak ortaya çıkmaktadır.

Evlilik doyumunun ebeveynlik üzerindeki bu merkezi rolü eşler arasındaki ilişkinin genel atmosferinin çocuklara yansımasıyla açıklanabilir. Yüksek evlilik doyumuna sahip eşlerin birbirlerine karşı daha destekleyici, anlayışlı ve iş birlikçi olmaları beklenmektedir. Bu durum çocuk bakımı ve yetiştirilmesi gibi ortak

sorumluluk alanlarında daha etkili bir birlikte ebeveynlik uygulamasına zemin hazırlamaktadır (Şahin, 2021).

Tam tersi olan düşük evlilik doyumu yaşayan çiftlerde gözlemlenen çatışmalar iletişim sorunları ve duygusal uzaklık ebeveynlik rollerinde tutarsızlıklara ve dolayısıyla ebeveynlik yeterliliklerinin olumsuz etkilenmesine yol açabilir (Erbek ve vd., 2005; Kaya ve Buğa, 2021). Nitekim Koç (2023) ve Canel (2007) çocuk bakımı sorumluluklarının adil olmayan paylaşımının ve geleneksel cinsiyet rollerine sıkı sıkıya bağlılığın evlilik doyumunu olumsuz etkileyebileceğine dikkat çekmişlerdir.

Twenge, Campbell ve Foster (2003) çalışmasında ebeveynlerin ebeveyn olmayanlara kıyasla daha düşük evlilik doyumuna sahip olabileceğini ve bu durumun sosyoekonomik seviye, rol çatışmaları ve özgürlüğün kısıtlanması gibi faktörlerle ilişkili olabileceğini ortaya koymuştur. Bu farklı bulgular evlilik doyumu ve ebeveynlik arasındaki ilişkinin değişkenliğini ve çeşitli bağlamsal değişkenlerden etkilenebileceğini göstermektedir. Ancak genel olarak araştırmamızın da desteklediği gibi ebeveynler arası evlilik doyumunun birlikte ebeveynlik için önemli bir temel oluşturduğu yönündedir.

Evlilik doyumu yüksek olan çiftlerde aile işleyişinin daha istikrarlı bir temel oluşturduğu görülmüştür (Du ve arkadaşları, 2022). Bu istikrar etkili ebeveynlik tutumu olumlu problem çözme becerileri ve sağlıklı aile içi iletişim gibi unsurlarla kendini gösterebilmektedir.

Evlilik doyumu yüksek ebeveynlerin problem çözme gibi konularda daha yapıcı ve destekleyici bir yaklaşım sergiledikleri bu durumun da aile içi ilişkilerin kalitesini artırdığı belirtilmektedir (Du ve arkadaşları, 2022). Buna karşın çocuk bakımı ve çocukla ilgili sorumlulukların ebeveynler arasında dengesiz bir şekilde paylaşılması özellikle bu sorumlulukların tek ebeveyn üzerinde yoğunlaşması durumunda zaman ve enerji yönetimi konusunda güçlükler yaşanmasına ve ilişkilerin niteliğinin olumsuz etkilenmesine yol açabilmektedir (Koç, 2023). Bu dengesizlik özellikle geleneksel cinsiyet rollerine göre bir iş bölümü söz konusu olduğunda bireylerde adaletsizlik algısı yaratmakta ve bu algı evlilik doyumunu düşürmektedir (Canel, 2007). Sonuç olarak ebeveynlerin sahip olduğu evlilik doyumu düzeyleri aile içi işleyişin ve ebeveynlik tutumlarının kalitesini belirleyen önemli bir faktördür. Evlilik doyumu yüksek olan ebeveynlerin birbirleri ile olan iletişimlerinin daha

sağlıklı sürdürebildiği ve birlikte ebeveynlik görevlerini daha uyumlu şekilde yerine getirebildikleri söylenebilmektedir.

Ebeveynlerin sahip olduğu eğitim düzeyi birlikte ebeveynlik yeterliliklerini etkileyen bir diğer önemli değişken olarak belirlenmiştir. Ebeveynlerin eğitim düzeyindeki artışın ebeveynlik bilgi ve becerilerini geliştirerek çocuk yetiştirme pratiklerine olumlu yansımalar getirdiği düşünülmektedir. Zhang (2012) tarafından yapılan araştırmada annenin eğitim durumunun artmasının anne-çocuk ilişkilerindeki çatışmayı azalttığını ve aile içi yakınlığı desteklediğini vurgulamıştır. Bu olumlu etki yüksek eğitimli ebeveynlerin çocuk gelişimi ve etkili iletişim stratejileri gibi konularda daha donanımlı olmalarıyla açıklanabilir. Bununla birlikte bu ebeveynlerin çocuklarının eğitim süreçlerine daha aktif katılım gösterdikleri ve problem çözme becerilerini daha etkin kullandıkları gözlemlenmektedir (Khan vd., 2015; Davis, Tighe ve Waters, 2021).

Han ve arkadaşları (2023) ise yüksek eğitimli ebeveynlerin eşlerini daha yetkin bir ebeveyn olarak algıladıklarını ve onlardan daha fazla destek gördüklerini hissettiklerini bildirmiştir. Bu durum eğitimin sağladığı farkındalık, gelişmiş iletişim becerileri ve empati kurma kapasitesi gibi niteliklerle ilişkilendirilebilmektedir.

Bununla birlikte eğitim düzeyinin ebeveynlik üzerindeki etkisi her zaman doğrusal bir ilişki sergilemeyebilmektedir. Bazı araştırmalar bu ilişkiyi daha karmaşık ve farklı bir bakış açısı ile değerlendirmektedir. Parkes ve arkadaşları (2015) ebeveynlik stresinin orta eğitim düzeyine sahip annelere kıyasla, yüksek veya düşük eğitim düzeyine sahip annelerde daha fazla görüldüğünü ve en yüksek stres düzeyinin düşük eğitimli annelerde olduğunu belirtmiştir.

Manap (2020) genel dijital ebeveynlik farkındalığı ile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark bulamazken, "olumsuz model olma" alt boyutunda eğitim düzeyine göre farklılıklar saptamıştır. Özellikle ebeveynlerin uzun süre telefonla meşgul olmalarının çocuklar tarafından model alındığı belirtilmiştir. Bu durum ebeveynlerin telefon kullanırken çocuklarının iletişim girişimlerini reddetme davranışlarının da çocuklar üzerinde olumsuz etkiler yarattığı gözlemlenmiştir.

Sak ve arkadaşları (2015) ise ebeveynlik tutumlarının yalnızca eğitim durumuyla değil aynı zamanda ebeveynlerin kendi yetiştirilme tarzları ve psikolojik durumları gibi faktörlerle de şekillendiğini vurgulamıştır. Bu bulgular eğitim

düzeyinin ebeveynlik yeterlilikleri üzerinde genel olarak olumlu bir etkiye sahip olduğunu ancak bu etkinin bireysel ve çevresel faktörlerle etkileşim içinde olduğunu düşündürmektedir. Araştırma bulguları literatürdeki genel eğilimle uyumlu bir şekilde ebeveynlerin eğitim düzeylerinin birlikte ebeveynlik pratiklerini destekleyici bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır.

Macit (2021) de ebeveynlerin eğitim düzeyi, yaşadıkları coğrafi bölge, sosyoekonomik durum ve sosyal güvence gibi faktörlerin istenilen çocuk sayısını etkilediğini belirtmektedir. Aileye katılan her çocuk yeni bir uyum süreci ve rollerin dağılımı yeniden yapılandırmaktadır. Ayrıca bu durum ebeveynlerin daha çok zorlanmasına ve ebeveynler arası çatışmanın artmasına neden olabilmektedir.

Alabay (2017) özellikle genç yaştaki anne babaların ilk çocuklarına yönelik beklentilerinin yüksek olması sebebiyle demokratik bir tutum sergilemek yerine, aşırı koruyucu bir tutum benimsediklerini belirtmektedir. Ayrıca tek çocuğa sahip ebeveynlerin üç veya daha fazla çocuğu olan ebeveynlere kıyasla çocuklarına karşı daha az otoriter tutum sergiledikleri görülmektedir. Bu durumun nedeni olarak tek çocuğa sahip ebeveynlerin çocuğa ayırabileceği zaman ve kaynaklar daha fazla olduğundan çocukla kurulan iletişim daha bireysel ve hassas olabileceği olarak düşünülmektedir. Buna karşın birden fazla çocuğa sahip ailelerde zaman ve enerji yönetimi daha karmaşık hâle gelebileceğinden ebeveynler daha kuralcı ve otoriter bir tutuma yöneldikleri düşünülmektedir. İlgili literatürde doğrudan çocuk sayısının birlikte ebeveynlik yeterliliklerini yordayıp yordamadığını inceleyen çalışmaların sınırlı olması, bu konuda daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Ebeveynlerin bireysel kişilik özellikleri, birlikte ebeveynlik yeterliliklerini etkileyen temel içsel dinamiklerden biridir. Bu çalışmada ebeveynlerin kişilik özelikleri beş faktörlü kişilik kuramına göre incelenmiştir. BFKM'ye göre dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, duygusal denge ve deneyime açıklık gibi pozitif kişilik özellikleri, bireylerin genel yaşam uyumlarıyla ilişkilidir (Horzum, Ayas ve Padır, 2017). Bu özellikler ebeveynlerin çocuklarıyla sağlıklı iletişim kurmalarına, empati yapmalarına ve tutarlı bir şekilde hareket etmelerine katkı sağlamaktadır (İnanç, Altıntaş ve Barış, 2017).

Araştırmada sorumluluk ve uyumluluk eğilimi yüksek olan ebeveynlerin daha yüksek ebeveynlik yeterliliklerine sahip olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular belirli

kişilik özelliklerinin ebeveynlerin çocuk yetiştirme yaklaşımlarını ve eşleriyle olan ebeveynlik iş birliklerini olumlu yönde etkileyebileceğini düşündürmekte ve ilgili literatürde bu sonuçları destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (Ekici ve Göger, 2018; Tuzcu, 2017).

Bi ve arkadaşları (2018) hoşgörülü ve uyumlu ebeveynlerin çocuklarının ihtiyaçlarına karşı daha duyarlı davrandıklarını belirtmiştir. Blandon (2015) ise ebeveynlerin duygusal ve davranışsal öz düzenleme becerilerinin özellikle zorlu ebeveynlik durumlarında daha destekleyici ve etkili tutumlar sergilemelerine olanak sağladığını vurgulamıştır. Frosch ve arkadaşları (2023) ebeveynlerin kişilik özelliklerinin birlikte ebeveynlik yeterliliklerine katkıda bulunduğunu vurgulamaktadır.

Baydar ve Terzi (2025), ebeveynlerin sorumluluk ve uyumluluk düzeylerinin çocukların dengeli ve otoriter bir tutumla gelişimini desteklediğini belirtmiştir. Thompson, Hollis ve Richards (2003) ise annelerin sergilediği otoriter ebeveynlik tutumlarının çocuklarda davranış problemlerinin gelişiminde rol oynayabileceğini vurgulamıştır. Dost ve arkadaşları (2019) ise duygusal açıdan yoksun ebeveynlik biçimlerinin olumsuz kişilik özellikleri, düşük benlik saygısı ve düşük yaşam doyumu ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur.

Başusta (2019) ebeveynlerin uyumluluk kişilik özelliğinin yüksek olması, duygusal destek sağlayan tutumlarla ilişkilerini olumlu sürdürmelerine ve çatışmalarda yapıcı çözümler tercih etmelerine olanak tanıdığını belirtilmektedir. Bu durum ebeveynlerin uyumluluk düzeyinin çocukların genel uyumu üzerinde de etkili olduğunu göstermektedir. Uyumlu kişilik özelliklerine sahip ebeveynlerin iş birliğiyle ebeveynlik görevlerini yeterli şekilde yerine getirerek çocuklara güvenli bir ortam sağladıkları düşünülmektedir.

Araştırma bulguları ebeveynlerin bireysel kişilik yapılarının özellikle sorumluluk ve uyumluluk gibi özelliklerin, etkili bir birlikte ebeveynlik için önemli bir zemin oluşturduğunu göstermektedir. Bu nedenle, ebeveynlik destek programlarında bireysel kişilik özelliklerinin geliştirilmesine yönelik stratejilere yer verilmesi, ebeveynlik yeterliliklerini artırmada etkili olabileceği düşünülmektedir.

Ebeveynlerin biyolojik cinsiyeti ve bu cinsiyete atfedilen toplumsal roller, birlikte ebeveynlik yeterliliklerini ve aile içi dinamikleri derinden etkileyen bir diğer

değişken olarak değerlendirilmektedir. Özcan ve Aydoğan (2014) tarafından yapılan bir araştırmada ebeveynlerin cinsiyetinin aile içi katılımı ve çocukların akademik benlik saygısını doğrudan etkilediği bulunmuştur. Annelerin aile içi sorumluluklara katılımının babalardan daha yüksek olması, babaların iş hayatının yoğunluğu nedeniyle okul etkinliklerine katılamaması, çalışmayan annelerin evde olmaları nedeniyle bu etkinliklere daha fazla zaman ayırabilmeleri ve annelerin çocuklarla ilgili sorumlulukları daha fazla üstlenmeleriyle açıklanmaktadır.

Bastiaansen ve arkadaşları (2021) cinsiyet normlarının ebeveynlik sorumluluklarının dağılımını şekillendirdiğini ve bu durumun ebeveynlerin tükenmişlik deneyimlerini etkilediğini belirtmiştir. Erkeklerin bakım sorumluluklarında kültürel olarak daha az deneyim sahibi olmaları, tükenmişliklerini artırabilirken, eşitlikçi ve birlikte ebeveynlik modellerinin bu sorunu hafifletebildiği ifade edilmiştir.

Akan ve arkadaşları (2024) ebeveynin cinsiyetinin ebeveynlik rolünü etkileyen bir faktör olduğunu ve özellikle annelerin çocuklarının dijital etkinliklerini takip etme konusunda diğer aile üyelerine göre daha sıkı bir tutum sergilediklerini vurgulamıştır. Türkiye gibi annelerin çocuk bakımı ve çocukla ilgili sorumluluklarda diğer aile bireylerinden daha fazla sorumluluk üstlendiği toplumlarda bu tür bir sonucun ortaya şaşırtıcı olmadığı düşünülmektedir. Bu durum annelerin çocuklarını dijital dünyanın risklerinden koruma güdüsüyle hareket ettiklerini ancak aynı zamanda bu sorumluluğun da büyük ölçüde onlara yüklenildiğini söylenebilmektedir.

Bu bağlamda biyolojik cinsiyetin dışında ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algılarının birlikte ebeveynlik yeterlilikleri üzerindeki yordama gücü de değerlendirilmelidir. Araştırma bulguları toplumsal cinsiyet algısının, ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterliklerini yordayan psikososyal değişkenler arasında altıncı sırada yer aldığını göstermektedir. Bu durum ebeveynlerin yalnızca biyolojik cinsiyetlerinin değil, aynı zamanda kadınlık ve erkeklik rollerine, sorumluluklarına ve beklentilerine ilişkin içselleştirdikleri toplumsal olarak inşa edilmiş algı ve inançların da ebeveynlik işlevlerini ve eşleriyle olan ebeveynlik ortaklığını etkilediğini ortaya koymaktadır.

İlgili literatürde Marks, Lam ve McHale (2009) ile Tosun (2021) gibi çalışmalar ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algılarının birlikte ebeveynlik

uygulamalarını önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir. Özellikle babaların ev işlerine katılımının erkek çocukların yetişkinlikte ev işlerine daha fazla katkıda bulunmasını etkilediği vurgulanmaktadır. Marks ve arkadaşları (2009), ebeveynlerin toplumsal cinsiyete dayalı ev içi görev dağılımı ve çocuklarla geçirdikleri zamanın, çiftlerin cinsiyet algılarına göre değiştiğini belirtmiştir. Bu nedenle ev işleri eşit olarak paylaşıldığında çocuklar aile içinde daha eşitlikçi tutumlar geliştirebildiği belirtilmiştir.

Geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin baskın olduğu durumlarda çocuk bakımı ve ev işleri gibi sorumlulukların daha çok kadınlara yüklendiği babaların ise daha çok evin geçimini sağlama rolünü üstlendiği düşünülmektedir. Tosun (2021) kadın ve erkeklerin geleneksel ve eşitlikçi rol beklentileri arasında anlamlı farklar olduğunu geleneksel aile yapılarında kadınlardan daha bağımlı, erkeklerden ise daha otoriter bir tutum beklendiğini belirtmiştir.

Karadağ ve Akçınar (2022) babaların benimsediği toplumsal cinsiyet rolleri ile çocukların uyumlu sosyal davranışları arasında bir ilişki olduğunu ve özellikle ataerkil rolleri benimseyen babaların ebeveynlik tutumlarının dolaylı olarak çocukların sosyal uyumunu etkilediğini vurgulamıştır. Buna karşılık, eşitlikçi toplumsal cinsiyet algısına sahip ebeveynlerin ebeveynlik sorumluluklarını daha adil bir şekilde paylaşma, karar alma süreçlerine birlikte katılma ve birbirlerine destek olma olasılıklarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum uyumlu ve etkili bir birlikte ebeveynlik ilişkisine zemin hazırlamaktadır. Araştırma bulguları hem biyolojik cinsiyetin getirdiği farklılaşmış rollerin hem de toplumsal olarak inşa edilen cinsiyet algılarının ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterliliklerini şekillendirmede önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Her iki ebeveynin de çocuk yetiştirme sürecine aktif olarak katılım göstermesi ve karşılıklı destek ile iş birliğine dayalı bir ilişki sürdürmesi, birlikte ebeveynlik bağlamında daha uyumlu, çatışmalardan uzak ve işlevsel bir ebeveynlik ilişkisinin temelini oluşturduğu düşünülmektedir.

Ebeveynlerin yaşı, ebeveynlik deneyimlerini ve çocuk yetiştirme yaklaşımlarını şekillendiren bir diğer demografik faktör olarak değerlendirilmektedir. Seçer ve arkadaşları (2007) tarafından yapılan bir araştırmada babaların genel olarak babalığa karşı olumlu bir tutuma sahip oldukları ancak 35 yaş ve altındaki babaların, 36 yaş ve üzerindeki babalara kıyasla babalığa daha fazla ilgi gösterdikleri

belirlenmiştir. Ayrıca, babaların babalığı ilk deneyimledikleri yaşa göre babalığa yönelik tutumlarında farklılıklar gözlemlenmiştir. Bu durum erken yaşlardaki babaların çocuklarına daha enerjik ve oyun odaklı bir yaklaşım sergileyebilecekleri, olgun yaştaki babaların ise yaşam deneyimlerinden dolayı daha sabırlı ve bilinçli tutumlar sergileyebilecekleri şeklinde yorumlanabilir. Daha ileri yaştaki ebeveynler genellikle daha fazla yaşam deneyimine duygusal olgunluğa ve ekonomik istikrara sahip olabilirler; bu da ebeveynlik rollerini daha sakin ve bilinçli bir şekilde yerine getirmelerine yardımcı olabilir. Buna karşın genç yaştaki ebeveynler daha enerjik olmalarına rağmen deneyim eksikliği veya kaynak yetersizliği gibi zorluklarla karşılaşabilirler. Yaş faktörünün etkisi tek başına değil diğer değişkenlerle (örneğin eğitim düzeyi, gelir durumu) etkileşim içinde değerlendirilmelidir.

Ebeveynlerin içinde bulundukları sosyoekonomik koşullar birlikte ebeveynlik yeterliliklerini yordayan bir diğer önemli değişken olarak öne çıkmaktadır. Ebeveynlerin yaşam deneyimlerinin ve sosyoekonomik koşullarının ebeveynlik pratiklerini dolaylı yollardan etkileyebileceğini ortaya koymaktadır. İlgili literatürde, sosyoekonomik düzeyin ebeveynlik üzerinde önemli bir etkisi olduğu geniş çapta kabul görmektedir (Ankrum, 2016; Kalmijn, 2024; Kurt ve Taş, 2019; Roubinov ve Boyce, 2017)

Düşük sosyoekonomik statüye sahip ebeveynler geçim problemleri ve kaynak yetersizliği gibi zorluklarla daha fazla karşılaşabilirler. Bu durum çocuklarına yeterli zaman ve ilgi ayırmalarını gelişimlerini destekleyici bir ortam sunmalarını ve olumlu ebeveynlik stratejileri uygulamalarını zorlaştırabilir (Ankrum, 2016). Ekonomik olarak iyi durumda olan aileler, çocuklarının eğitim sorunlarına yakından ilgi göstererek bu sorunları zamanında çözme fırsatı elde etmişlerdir (Aslanargun, Bozkurt ve Sarıoğlu, 2016). Bu ailelerin çocuklarına sunduğu akademik destek yaşam boyu öğrenimde başarılı olmalarını destekleyerek çocuklarının akademik başarılarına olumlu katkı yaptığı düşünülmektedir. Bu durum yüksek eğitimli ebeveynlerin çocuk gelişimi hakkında daha bilgili olduklarını çocuklarıyla daha etkili iletişim kurabildiklerini ve onlara daha yüksek seviyede bilişsel uyaran ve duygusal destek sağladıklarını göstermektedir (Nacak, Yagmurlu, Durgel ve Vijver, 2011).

Aynı zamanda ebeveynlerin sosyoekonomik düzeyleri romantik ilişkilerin tatmini ve istikrarını, ebeveyn-çocuk ilişkilerini ve yetişkinler ile çocukların gelişimini

etkileyen önemli bir faktördür (Conger, Conger ve Martin, 2010). Ayrıca ailenin düşük sosyoekonomik düzeyde hayata devam etmesi kaygı, depresyon ve düşmanlık gibi olumsuz duygusal durumlara yol açtığı görülmektedir (Bradley ve Corwyn, 2002). Roubinov ve Boyce (2017) ailenin sosyoekonomik durumunun ebeveynlerin ruh sağlığını ve kaynaklara erişimini güçlü bir şekilde etkilediğini belirtmiştir. Bununla birlikte yüksek sosyoekonomik düzeye sahip ebeveynlerin çocuklarının eğitimine daha fazla yatırım yapma onlara daha fazla olanak sunma ve gelişimlerini destekleyici aktivitelere yönlendirme eğiliminde oldukları görülmektedir (Hoff ve Laursen, 2019; Kurt ve Taş, 2019).

Erzeybek (2015), ebeveynlerin gelir düzeylerindeki artışın, eşlerin daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet tutumları geliştirmelerine katkı sağladığını belirtmektedir. Bu tutumlar, ebeveynler arasındaki iş birliğini ve sorumluluk paylaşımını güçlendirerek birlikte ebeveynlik kalitesini artırmaktadır. Bu bağlamda, toplumsal cinsiyet algısının, gelir düzeyi ile ebeveynlik arasındaki ilişkide aracı bir değişken olarak işlev gördüğü düşünülmektedir.

Kalmijn (2024) tarafından yapılan araştırmada yüksek sosyoekonomik statüye sahip ebeveynlerin çocuklarına daha sık tavsiye verdiğini belirtmiştir. Araştırma bulguları gelir durumu gibi demografik faktörlerin diğer psikososyal değişkenlerle birlikte ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterliliklerini şekillendirmede rol oynadığını göstermektedir. Bu faktörlerin etkisi genellikle dolaylı olup ebeveynlerin stres düzeyleri, kaynaklara erişimleri ve genel yaşam koşulları üzerinden ebeveynlik pratiklerine yansıdığı düşünülmektedir.

Ebeveynlerin gelir düzeylerinde meydana gelen artış yalnızca ekonomik refahı değil aynı zamanda aile içindeki rollerin ve ilişkilerin yeniden şekillenmesini de beraberinde getirmektedir. Artan gelir düzeyi bireylerin eğitim olanaklarına, toplumsal farkındalığa ve bireysel gelişim imkânlarına daha fazla erişebilmesini sağlayarak, daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet tutumlarının benimsenmesine katkı sağladığı düşünülmektedir.

Sonuç olarak ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterliliklerinin birçok farklı değişkenle ve birbirleriyle etkileşim halinde olduğu görülmektedir. Evlilik doyumu, eğitim düzeyi, çocuk sayısı, ebeveynlerin kişilik özellikleri uyumluluk, sorumluluk, toplumsal cinsiyet algısı, yaş ve gelir düzeyi gibi değişkenler ebeveynlik pratiklerinin

şekillenmesinde önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Bulgular ebeveynlerin içinde bulunduğu sosyokültürel ve ekonomik bağlamın birlikte ebeveynlik yeterlilikleri üzerindeki etkisini açıkça ortaya koymaktadır.

5.1.2. Ebeveynlerin Birlikte Ebeveynlik Yeterliklerini Yordayan Psikososyal Değişkenlerin Önem Sırasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterliklerini yordayan psikososyal değişkenlerin önem sırası incelendiğinde en güçlü değişkenin evlilik doyumu olduğu görülmektedir. Araştırma bulgularına göre evlilik doyumu ile ebeveynlik davranışları arasında güçlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Evlilik doyumu yüksek olan ebeveynlerin çocuk gelişimini destekleyici tutarlı disiplin uyguladıkları fiziksel cezaya başvurma eğilimlerinin azaldığı ve çocuklarının yaşamlarını takip etme konusunda daha etkin iş birliği sergiledikleri görülmektedir (Kaya ve Buğa, 2021).

Ebeveynlerin eğitim düzeyi birlikte ebeveynlik yeterliliklerini önemli ölçüde yordayan bir değişken olarak görülmektedir. Annelerin eğitim düzeyinin artması ebeveynlik yeterliliklerini olumlu etkileyerek çocukların içsel problem davranışlarını (kaygı, içe kapanma vb.) doğrudan etkilemektedir (Öztürk ve Giren, 2015). Bununla birlikte, Nacak ve arkadaşları (2011) tarafından yapılan araştırmada annelerin eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların gelişim süreçleri hakkında daha fazla bilgiye sahip olduklarını ve ihtiyaçlarını daha iyi anlayarak olumlu ebeveynlik davranışlarını daha sık sergilediklerini tespit etmişlerdir. Benzer şekilde babaların da eğitim düzeyi arttığında babaların çocukları ve aileleriyle daha olumlu ilişkiler kurabildiklerini tespit etmiştir (Özkan, Çelebioğlu, Üst ve Kurudirek, 2016). Bu bağlamada ebeveynlerin eğitim düzeyindeki yükseliş sadece bireysel yeterlilikleri değil aynı zamanda toplumsal değerleri, normları ve birlikte ebeveynlik yeterliliklerini de olumlu yönde etkileyebilmektedir. Dolayısıyla bu durum hem çocukların gelişimini desteklemekte hem de aile içi ilişkilerde karşılıklı saygı, empati ve anlayış gibi olumlu tutumların yaygınlaşmasına katkıda bulunmaktadır.

Nacak ve arkadaşlarının (2011) tarafından yapılan araştırmada yüksek eğitimli ebeveynler çocuk gelişimi konusunda daha çok bilgiye sahip olup çocuklarıyla daha etkili iletişim kurabilmekte ve onlara daha yüksek düzeyde bilişsel uyaran sağlayabilmektedir. Türkiye'de eğitim düzeyinin yükselmesiyle birlikte bilimsel ebeveynlik yaklaşımlarının daha fazla benimsendiği gözlemlenmektedir. Ayrıca

Bradley ve Corwyn'in (2002) belirttiği gibi düşük sosyoekonomik düzey kaygı ve depresyon gibi olumsuz duygusal durumlara yol açabilmekte bu da ebeveynlik kalitesini etkilemektedir. Dolayısıyla eğitim durumu yüksek olan ebeveynler geleneksel kalıplardan sıyrılarak çocuk gelişimini destekleyen demokratik, duyarlı ve etkileşim temelli yöntemlere yönelmektedir. Bu durum, birlikte ebeveynlik bağlamında da önemlidir çünkü eğitimli bireyler, ortak karar alma, sorumluluk paylaşımı ve karşılıklı destek gibi birlikte ebeveynliğin temel unsurlarını daha kolay benimsediği düşünülmektedir. Tüm bu bulgular ışığında, ebeveynlerin eğitim düzeylerinin birlikte ebeveynlik yeterliliklerini yordayan en önemli değişkenlerden biri olması hiç şaşırtıcı değildir.

Ekici ve Göger (2018) tarafından yapılan araştırmada ebeveynlerin dışadönüklük, uyumluluk ve sorumluluk gibi olumlu kişilik özelliklerinin artmasıyla çocuklarının sosyal etkileşim becerilerinin de arttığını göstermiştir. Sorumluluk eğilimi yüksek bireylerin planlı, organize ve güvenilir olmaları, ebeveynlik görevlerini daha tutarlı bir şekilde yerine getirmelerine ve çocuklarının ihtiyaçlarına karşı daha duyarlı olmalarına katkı sağlayabilir. Uyumluluk eğilimi yüksek bireylerin ise daha iş birlikçi, empatik ve sabırlı olmaları, eşleriyle ebeveynlik konusunda daha az çatışma yaşamalarına ve daha destekleyici bir ortaklık kurmalarına olanak tanır (Tuzcu, 2017). Bununla birlikte Ekici ve Göger'in (2018) araştırması ebeveynlerin dışadönüklük, yumuşak başlılık ve sorumluluk gibi olumlu kişilik özelliklerinin çocukların sosyal etkileşim becerilerini geliştirdiğini göstermektedir.

Ünal (2013), Türkiye'de kentleşme, dijitalleşme ve sosyokültürel dönüşümlerle birlikte aile yapısı da önemli ölçüde değişim göstermektedir. Geniş aile modelinden çekirdek aile yapısına geçişin hız kazandığı bu süreçte, toplumsal destek ağlarının zayıflaması, ebeveynlerin çocuk yetiştirme süreçlerinde bireysel sorumluluklarının ve kişisel özelliklerinin önemini arttırmıştır (Gürsu, 2015). Artık çocukların gelişimsel ihtiyaçlarının karşılanması büyük ölçüde anne ve babanın bireysel donanımına, psikososyal iyi oluşuna ve aralarındaki iş birliğine bağlı hale geldiği düşünülmektedir. Bu bağlamda ebeveynler arasındaki iletişim ve karşılıklı destek gibi etkileşim biçimleri, çocuğun sağlıklı gelişimi için kritik bir rol oynamaktadır.

Türkiye'nin demografik dönüşümü ve değişen doğurganlık oranları bağlamında çocuk sayısı da ebeveynlik pratiklerini şekillendiren önemli bir değişken olarak karşımıza çıkmaktadır. Çelik ve İnanç'ın (2009) tarafından yapılan araştırmada çocuk sayısı arttıkça evlilik doyumunun azaldığını göstermektedir. Bu durum özellikle kentsel alanlarda yaşayan ve daha az sayıda çocuk sahibi olan ailelerde ebeveynlerin çocuk yetiştirme sorumluluklarına daha fazla psikolojik ve ekonomik kaynak ayırabildiklerini düşündürmektedir.

Tuzcu'nun (2017) araştırması çocuk sahibi ebeveynlerin çocuksuz çiftlere oranla daha düşük evlilik uyumu gösterdiğini ortaya koymuştur. Türkiye'de geleneksel aile yapısının sunduğu geniş sosyal destek ağının kentleşmeyle birlikte zayıflaması çekirdek ailelerde ebeveynlerin üzerindeki yükü artırmakta ve bu durum evlilik doyumunu etkileyebilmektedir. Bu bağlamda çocuk sayısının evlilik doyumu üzerindeki etkisi sadece niceliksel bir yük artışı olarak değil; aynı zamanda sosyal destek mekanizmalarının değişimi ve kent yaşamının getirdiği zorluklar çerçevesinde de değerlendirilmelidir. Ailelerin çocuk yetiştirme sürecinde karşılaştığı zorluklar evlilik ilişkilerinin kalitesini doğrudan etkileyebilmektedir.

Sosyoekonomik faktörler Türkiye'deki ebeveynlik pratiklerinin önemli belirleyicilerindendir (Bhaskar ve Komal, 2015). Özellikle çocuk sayısından evlilik/ebeveynlik yaşına kadar geniş bir alanda etkili olduğu düşünülmektedir. Özellikle sosyoekonomik düzeyi daha yüksek olan ebeveynlerin çocuklarının eğitimi konusunda daha istekli oldukları, çocuklarıyla okulda yaptıkları hakkında daha fazla iletişim kurdukları, veli toplantılarına daha sık katıldıkları ve birbirlerini destekleyen davranışlar sergiledikleri görülmektedir. (Kurt ve Taş, 2019). Bu bulgular sosyoekonomik düzeyin yalnızca maddi kaynaklarla sınırlı kalmadığını aynı zamanda ebeveynlik yeterlilikleri ve çocuk gelişimi üzerindeki etkileri açısından da önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Ayrıca ebeveynlerin sahip olduğu sosyal, kültürel ve ekonomik kaynaklar çocuklarının eğitim sürecine katılımı ve bu süreçte sergiledikleri davranış kalitesi üzerinde belirleyici bir rol oynadığı düşünülmektedir. Dolayısıyla sosyoekonomik düzeyin yalnızca maddi kaynaklarla değil aynı zamanda ebeveynlik yeterlilikleri ile yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Türkiye'nin geleneksel toplumsal yapısından modern toplum yapısına geçiş sürecinde toplumsal cinsiyet rolleri de önemli bir değişim geçirmektedir. Set ve

Epli'nin (2023) araştırması, toplumsal cinsiyet rollerinin, bireylerin ebeveynlerini kabul etme ya da reddetme algısıyla ilişkili olduğunu göstermiştir. Ebeveynlerin sıcak ve destekleyici davranışları, çocukların geleneksel cinsiyet rollerini sorgulamasına yardımcı olmaktadır. Türkiye'de ebeveynlerin tutum ve davranışları; kişilik özellikleri, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, sosyal çevre, ekonomik koşullar, kültürel değerler ve birçok değişkenin etkileşimiyle şekillenmektedir. Bu nedenle ebeveynlik süreçleri yalnızca bireysel özelliklere bağlı kalmayıp, aynı zamanda aile içi ilişkiler ve geniş toplumsal bağlam tarafından da etkilenmektedir. Araştırma bulguları ebeveynlik uygulamalarının hem bireysel hem de ilişkisel dinamiklerle birlikte toplumsal değişimlerin etkisi altında olduğunu göstermektedir. Bu durum toplumsal cinsiyet rollerinin dönüşümünü anlamada ebeveyn tutumlarının kritik bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Araştırma bulguları ebeveynlik süreçlerinin yalnızca bireysel değil aynı zamanda ilişkisel ve toplumsal değişkenlere göre şekillendiğini göstermektedir. Sonuç olarak bulgularımız ile literatür sonuçları arasında belirli farklılıklar bulunsa da genel olarak elde ettiğimiz veriler literatürle tutarlı bir yönelim sergilediği görülmektedir.

5.2. Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma evli ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterliliklerini etkileyen psikososyal değişkenleri inceleyerek bu değişkenlerin tahmin edici önem değerlerini belirlemiştir. Araştırma bulgularının; evlilik doyumu, eğitim, çocuk sayısı, sorumluluk, cinsiyet, toplumsal cinsiyet algısı, uyumluluk, yaş ve ebeveyn gelir düzeyi değişkenlerinin birlikte ebeveynlik yeterliliklerini önemli ölçüde etkilediğini göstermiştir.

Araştırma bulgularına göre evlilik doyumu birlikte ebeveynlik yeterliliğini yordayan değişkenler arasında en güçlü belirleyici olduğunu görülmüştür. Evlilik doyumu yüksek olan bireylerin, çift ilişkilerinde daha sağlıklı iletişim kurdukları, sorun çözme becerilerinin daha gelişmiş olduğu ve birbirlerine karşı daha anlayışlı ve destekleyici bir tutum benimsedikleri görülmektedir. Bu olumlu etkileşim biçimi, ebeveynlik rollerinin paylaşımına da yansımakta; anne ve babaların çocuk yetiştirme sürecinde daha fazla iş birliği içinde hareket etmelerini ve tutarlı ebeveynlik tutumları sergilemelerini kolaylaştırmaktadır. Bununla birlikte günümüzde toplumsal yaşamda meydana gelen ekonomik, kültürel ve sosyal değişimler; geleneksel aile yapısında

dönüşümlere yol açarak ebeveynlerin sorumluluklarını artırmıştır. Özellikle kadınların iş gücüne daha fazla katılımı, baba rollerindeki değişim, tek ebeveynli ya da geniş aile yapılarının yerini çekirdek ailelere bırakması gibi faktörler, ebeveynler arası iş birliğine dayalı bir ebeveynlik anlayışını her zamankinden daha önemli hâle getirmiştir (Yılmaz, 2023). Bu bağlamda hem ebeveynler arası ilişkinin niteliği hem de toplumsal bağlamdaki dönüşümler birlikte ebeveynlik sürecinin kalitesini doğrudan etkilemekle birlikte çocukların sağlıklı gelişimi açısından tutarlı, destekleyici ve paylaşımcı bir ebeveynlik modelinin benimsenmesini gerekli kılmaktadır.

Yüksek eğitim düzeyine sahip ebeveynlerin, çocuk gelişimiyle ilgili bilgi, farkındalık ve bilinç düzeylerinin daha yüksek olması, onların ebeveynlik rollerini daha bilinçli bir şekilde yerine getirmelerini sağlamaktadır. Bu durum, anne ve babanın çocukla ilgili konularda daha sağlıklı iletişim kurmalarını, karşılıklı destek içinde hareket etmelerini ve ortak ebeveynlik sorumluluklarını daha uyumlu bir şekilde paylaşmalarını kolaylaştırmaktadır. Dolayısıyla ebeveynlerin eğitim düzeylerinin yüksek olması, birlikte ebeveynlik yeterliliklerini olumlu yönde etkileyen önemli bir faktör olarak değerlendirilmektedir.

Kişilik özellikleri değişkeni incelendiğinde, sorumluluk ve uyumluluk gibi olumlu kişilik özelliklerine sahip ebeveynlerin, birlikte ebeveynlik yeterliliklerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu tür kişilik özellikleri, ebeveynlerin karşılıklı anlayış, iş birliği ve uyum içinde hareket etmelerini kolaylaştırmakta; çocukla ilgili kararların ortak alınmasına ve tutarlı bir ebeveynlik yaklaşımının benimsenmesine katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda evlilik terapisi, çift iletişimi eğitimi gibi müdahale programlarının, eşler arasındaki iletişimi ve bağı güçlendirerek hem evlilik doyumunu artırabileceği hem de ebeveynlik becerilerinin gelişimini destekleyebileceği düşünülmektedir.

Toplumsal cinsiyet algısı ve ebeveynlerin cinsiyeti ebeveynlik yeterliliklerini şekillendirmede önemli rol oynadığı görülmüştür. Bununla birlikte eşitlikçi toplumsal cinsiyet algısına sahip ebeveynlerin daha uyumlu ve iş birlikçi bir ebeveynlik ilişkisi sergiledikleri belirlenmiştir. Uyumluluk, sorumluluk, ebeveynlerin yaşı ve sosyoekonomik koşulların da birlikte ebeveynlik yeterlilikleri üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Araştırmanın sonuçlarına göre, evlilik doyumu, eğitim seviyesi, toplumsal cinsiyet algısı ve kişilik özellikleri gibi pek çok psikososyal faktör, ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yeterlilikleri üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Araştırmadan elde edilen sonuçların uygulamaya yansıtılması ve ebeveynlik süreçlerinin daha sağlıklı ve etkili bir şekilde sürdürülmesi için aşağıda bazı önerilere yer verilmiştir.

Birlikte ebeveynlik yeterlilikleri ile çocuk sayısı arasındaki doğrudan ilişkiyi inceleyen ve diğer değişkenlerin kontrol edildiği daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun yanı sıra farklı kültürlerde farklı aile yapılarında (örneğin, boşanmış ebeveynler, tek ebeveynli aileler, geniş aileler) ve özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerde birlikte ebeveynlik yeterliliklerini ve ilişkili faktörleri inceleyen karşılaştırmalı çalışmalar yapılması önem taşımaktadır. Bununla beraber değişkenler arasındaki ilişkileri derinlemesine ve daha detaylı anlayabilmek için boylamsal çalışmalara da yer verilebilir. Ayrıca dijitalleşmenin yaygınlaşması, kentleşme, göç ve artan kültürel çeşitlilik gibi sosyokültürel dönüşümler de Türkiye'deki aile yapılarında önemli değişimlere yol açmaktadır. Bu bağlamda dijital teknolojilerin (örneğin sosyal medya, ebeveynlik uygulamaları, çevrim içi ebeveyn destek grupları) ebeveynlik rollerini ve birlikte ebeveynlik deneyimlerini nasıl etkilediği henüz yeterince araştırılmamıştır. Aynı şekilde göç gibi sosyokültürel etkenlerin ebeveynler arası iş birliği, rol çatışmaları ve destek mekanizmaları üzerindeki etkileri de yeterince incelenmemiştir.

Ebeveynlerin kişilik özelliklerinin ve toplumsal cinsiyet algılarının birlikte ebeveynlik dinamikleri üzerindeki etkileşimsel rolünü daha derinlemesine inceleyen nitel veya karma yöntemli araştırmalar da alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Özellikle bireysel özelliklerin ve sosyal-kültürel değerlerin birlikte ebeveynlik süreçlerini nasıl biçimlendirdiğini ortaya koyacak bu tür çalışmalar, mevcut bilgileri daha geniş bir bakış açısıyla değerlendirme imkânı sunması beklenilmektedir. Bununla birlikte ebeveynlerin katılacağı aile terapisi sistemlerinin ebeveynler arası iş birliği ve iletişimi olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Ebeveynlerin çocukla ilgili kararları birlikte alması ve birbirlerinin rollerine saygı göstermesi hem çocuğun gelişimini hem de eşler arası ilişkiyi güçlendirmektedir. Aile terapisi, bu etkileşimleri düzenleyerek aile sisteminin işleyişini güçlendirerek birlikte ebeveynliği daha işlevsel hâle gelmesine katkı sağlayabilmektedir. Ayrıca dijitalleşmenin ve değişen sosyokültürel koşulların (kentleşme, göç vb.) Türkiye'deki ebeveynlerin birlikte

ebeveynlik pratikleri üzerindeki etkilerini incelemeye yönelik araştırmaların yapılması alanyazına önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu nedenlerle, hem ebeveynlerin kişisel ve toplumsal eğilimlerini hem de günümüzün değişen yapısal koşullarını göz önünde bulunduran kapsamlı araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu tür araştırmalar birlikte ebeveynlik kavramını çok boyutlu biçimde ele alarak kuramsal bir derinlik sağlarken aynı zamanda politika yapıcılar ve uygulayıcılar için de yol gösterici olabilmektedir. Özellikle toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alan aile politikalarının geliştirilmesi, birlikte ebeveynliğe yönelik ebeveyn eğitimlerinin yaygınlaştırılması, göçmen ve dezavantajlı gruplara yönelik kültürel açıdan duyarlı ebeveyn destek programlarının oluşturulması, dijitalleşme çağında ebeveynlik okuryazarlığını artırmaya yönelik dijital rehberlik hizmetlerinin sunulması ve çocuk bakım hizmetlerinin erişilebilirliğinin artırılması gibi politika adımları birlikte ebeveynliğin güçlendirilmesine katkı sağlaması beklenilmektedir.

Bu doğrultuda geliştirilecek sosyal politikaların, sadece ebeveynlerin bireysel ihtiyaçlarına değil aynı zamanda çocukların gelişimsel, duygusal ve sosyal ihtiyaçlarına da bütüncül bir şekilde yanıt verecek biçimde tasarlanması büyük önem taşımaktadır. Ayrıca geliştirilecek sosyal politikaların hem ebeveynlerin hem de çocukların iyi oluşunu destekleyen daha eşitlikçi, kapsayıcı ve sürdürülebilir bir aile yapısının inşasına katkı sağlaması beklenilmektedir.

KAYNAKÇA

Abidin, R. R., & Brunner, J. F. (1995). Development of a parenting alliance inventory. *Journal of Clinical Child Psychology, 24*(1), 31-40. doi: 10.1207/s15374424jccp2401_4

Akan, S., Keskin, S., & Şener, K. (2024). Ebeveynlerin dijital ebeveynlik yeterlilikleri: Sosyoekonomik farklılıklar ve teknoloji deneyimi bağlamında bir inceleme. *Educational Academic Research*, (53), 40-54.

Akar, T., & Aksoy, A. B. (2018). Çocukların anne babalarına yönelik algılarının toplumsal cinsiyet bağlamında incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 9*(1), 31-46.

Akpınar, B. (2016). *Evli çiftlerin evlilik uyumu ile toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı, Konya.

Akpınar, B., & Kırlıoğlu, M. (2020). Bazı değişkenler açısından evlilik uyumunun incelenmesi ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun evlilik uyumuna etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 23*(2), 736-746.

Aksoy, D. D. A. B., Kılıç, U. Ş., & Gözün Kahraman, Ö. (2009). Asya kültürlerinde ebeveynlik stilleri ve uygulamaları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18*(2), 14-25.

Aksoy, V., & Diken, İ. H. (2009). Annelerin ebeveynlik öz yeterlik algıları ile gelişimi risk altında olan bebeklerin gelişimleri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalara bir bakış. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 10*(1), 59-70. doi:10.1501/Ozlegt_0000133

Aksüt, G. S. (2022). Ebeveyn öz-yeterliliği üzerine bir derleme: Müdahale programlarına yönelik bir bakış. *Nesne-Psikoloji Dergisi, 10*(26), 620-636.

Akün, E. (2013). Yapısal aile sistemleri kuramı bağlamında ergenlik döneminde aile yapısı ve ergenlik dönemi sorunları. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 53*(1), 85-116.

Akyüz, H. E. (2018). Yapı geçerliliği için doğrulayıcı faktör analizi: Uygulamalı bir çalışma. *Bitlis Eren Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 7*(2), 186-198.

Alabay, E. (2017). Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin ebeveynlik tutumlarının incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi, 1*(2), 156-174.

Alan, C., & Çelik, B. (2017). Ebeveynlerde ortak ebeveynlik ve güç paylaşımı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 2*(2), 85-96.

Altınok, A., Özer, Ö., Set, Z., & Bayoğlu, F. (2017). Anne-baba çatışması: Türkiye'deki çalışmalar üzerine bir değerlendirme. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (59), 329-345.

Altınova, H. H., & Duyan, V. (2013). Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet, 24*(2), 9-22.

Ankrum, R. J. (2016). Socioeconomic status and its effect on teacher/parental communication in schools. *Journal of Education and Learning, 5*(1), 167-175.

Arabacı, N., Özyürek, A., & Kahraman, Ö. G. (2022). Okul öncesi dönem çocuklarının mizaç özellikleri ve baba-çocuk iletişimi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, 12*(2), 656-675.

Arendell, T. (1996). Co-parenting: A review of the literature (LR-CP-96-03). Philadelphia: National Center on Fathers and Families.

Arslan, Z. G., & Demircioğlu, H. (2024). Baba katılımına sosyodemografik değişkenler ve toplumsal cinsiyet perspektifi üzerinden yaklaşım. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10*(1), 39-58.

Askari, S. F., Liss, M., Erchull, M. J., Staebell, S. E., & Axelson, S. J. (2010). Men want equality, but women don't expect it: Young adults' expectations for participation in household and child care chores. *Psychology of Women Quarterly, 34*(2), 243-252.

Aşıkoğlu, B. E. (2022). *Boşanma sonrası birlikte ebeveynlik deneyimleri: Nitel bir çalışma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

Atan, A. (2016). *Aile iletişim becerileri psikoeğitim programının ebeveynlerin iletişim becerilerine, çift uyumuna, evlilik doyumuna ve 5-6 yaş çocuklarının sosyal duygusal uyumuna etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

Aydoğan, D., & Özbay, Y. (2017). Ebeveynlik stres ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi, 2*(2), 24-38.

Aysever, H., & Sakallı Demirok, M. (2019). Özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerin sosyal destek algılarının ve yılmazlık düzeylerinin incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 20*(3), 561-595. doi: 10.21565/ozelegitimdergisi.467417

Aytaç, M., & Öngen, B. (2012). Doğrulayıcı faktör analizi ile yeni çevresel paradigma ölçeğinin yapı geçerliliğinin incelenmesi. *İstatistikçiler Dergisi: İstatistik ve Aktüerya, 5*(1), 14-22.

Aylıkçı, Ç. (2018*). Evli bireylerin problemli internet kullanımı ile evlilik doyumu arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.

Azmoude, E., Jafarnejade, F., & Mazloum, S. R. (2015). The predictors for maternal self-efficacy in early parenthood. *Journal of Midwifery and Reproductive Health, 3*(2), 368-376.

Balahorli, B., & Karadeniz, G. (2025). Kavramların çoğulluğu: Ortak, paylaşılan, birlikte ve eşit ebeveynlik üzerine bir derleme. *Humanistic Perspective, 7*(2), 124-147.

Bastiaansen, C., Verspeek, E., & van Bakel, H. (2021). Gender differences in the mitigating effect of co-parenting on parental burnout: The gender dimension applied to COVID-19 restrictions and parental burnout levels. *Social Sciences, 10*(4), Article 127. doi: 10.3390/socsci10040127

Başusta, B. (2019). *Ergen mutluluğunun ebeveynlerin kişilik özellikleri ve evlilik çatışması açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.

Baydar, V., Ersoy, A. F., & Ongun, H. (2021). Üniversite öğrencilerinin çevresel farkındalık düzeylerinin bazı sosyodemografik değişkenlere ve algılanan yetiştirme stillerine göre incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 26*(1), 165-182.

Baydar, V., & Terzi, H. (2025, Haziran). *Üniversite öğrencilerinde kişilik ve ebeveynlik stilleri arasındaki ilişki: Kültürlerarası bir çalışma* [Sözlü bildiri]. 15th International İstanbul Scientific Research Congress, İstanbul, Türkiye.

Bayer, A. (2013). Değişen toplumsal yapıda aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 4*(8), 101-129.

Bayer, A. (2020). Modernleşme sürecinde aile: Değişen annelik ve babalık. *Tevilat, 1*(1), 35-60.

Beydağ, K. D. (2007). Doğum sonu dönemde anneliğe uyum ve hemşirenin rolü. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni, 6*(6), 479-484.

Bi, X., Yang, Y., Li, H., Wang, M., Zhang, W., & Deater-Deckard, K. (2018). Parenting styles and parent–adolescent relationships: The mediating roles of behavioral autonomy and parental authority. *Frontiers in Psychology, 9*, Article 2187. doi: 10.3389/fpsyg.2018.02187

Bianchi, S. M., Milkie, M. A., Sayer, L. C., & Robinson, J. P. (2000). Is anyone doing the housework? Trends in the gender division of household labor. *Social Forces, 79*(1), 191-228.

Blake, J. (1981). Family size and the quality of children. *Demography, 18*(4), 421-442.

Blandon, A. Y. (2015). Mothers' and fathers' responses to children's negative emotions: Family and physiological correlates. *Family Relations, 64*(3), 431-445.

Bozok, M. (2018). Türkiye'de ataerkillik, kapitalizm ve erkeklik ilişkilerinde biçimlenen babalık. *Fe Dergi, 10*(2), 30-42.

Bradley, R. H., & Corwyn, R. F. (2002). Socioeconomic status and child development. *Annual Review of Psychology, 53*(1), 371-399.

Bronte-Tinkew, J., Horowitz, A., & Carrano, J. (2010). Aggravation and stress in parenting: Associations with coparenting and father engagement among resident fathers. *Journal of Family Issues, 31*(4), 525-555.

Browne, D. T., Meunier, J. C., O'Connor, T. G., & Jenkins, J. M. (2012). The role of parental personality traits in differential parenting. *Journal of Family Psychology, 26*(4), 542-552. doi: 10.1037/a0028878

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2017). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.

Byrne, B. M. (2010). *Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications, and programming* (2nd ed.). New York, NY: Taylor & Francis Group

Camadan, F., Karataş, Z., & Bozali, S. (2017). Aile içinde yaşanan anlaşmazlıklar: Ebeveynlerin ve çocukların görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 16*(64-Ek Sayı), 1510-1530.

Camisasca, E., Miragoli, S., Di Blasio, P., & Feinberg, M. (2019). Co-parenting mediates the influence of marital satisfaction on child adjustment: The conditional indirect effect by parental empathy. *Journal of Child and Family Studies, 28*(2), 519-530. doi: 10.1007/s10826-018-1270-0

Canel, A. N. (2007). *Ailede problem çözme, evlilik doyumu ve örnek bir grup çalışmasının sınanması* (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Chen, B.-B. (2018). The relationship between Chinese mothers' parenting stress and sibling relationships: A moderated mediation model of maternal warmth and co-parenting. *Early Child Development and Care, 190*(9), 1350-1358. doi: 10.1080/03004430.2018.1536048

Chester, C. E., & Blandon, A. Y. (2016). Dual trajectories of maternal parenting stress and marital intimacy during toddlerhood. *Personal Relationships, 23*(2), 265-277. doi: 10.1111/pere.12122

Choi, J. K., Hatton-Bowers, H., Brand, G., Poppe, L. M., & Foged, J. (2017). Co-parenting for successful kids: Impacts and implications. *The Journal of Extension, 55*(6), Article 43.

Choi, J. K., Wang, D., Reddish, L., & Brand, G. (2019). Efficacy of co-parenting for successful kids: A longitudinal pilot investigation. *Journal of Divorce & Remarriage, 60*(8), 630-644.

Christensen, B., Johnson, B., Turner, A., & Christensen, B. (2011). *Research methods, design, and analysis*. Pearson Education.

Christopher, C., Umemura, T., Mann, T., Jacobvitz, D., & Hazen, N. (2015). Marital quality over the transition to parenthood as a predictor of coparenting. *Journal of Child and Family Studies, 24*(12), 3636-3651. doi: 10.1007/s10826-015-0180-z

Cizrelioğulları, M. N., & Kilili, R. (2021). Ebeveyn tutumlarının çocukların yetenek ve becerilerine etkisi. *European Journal of Educational and Social Sciences, 6*(1), 130-142.

Conger, R. D., Conger, K. J., & Martin, M. J. (2010). Socioeconomic status, family processes, and individual development. *Journal of Marriage and Family, 72*(3), 685-704.

Craig, L. (2006). Does father care mean fathers share? A comparison of how mothers and fathers in intact families spend time with children. *Gender & Society, 20*(2), 259-281.

Curenton, S. M., Crowley, J. E., & Mouzon, D. M. (2018). Qualitative descriptions of middle-class, African American mothers' child-rearing practices and values. *Journal of Family Issues, 39*(4), 868-895.

Çağlar, Ç. (2012). Development of the student alienation scale (SAS). *Education and Science, 37*(166),195-205.

Çalışkan, M. N. (2020). *Tek çocuklu ailelerde ebeveynlik stresinin psikolojik esneklik ve eş desteği ile ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Çatal, M. T. (2019). *Evli bireylerin evlilik değerleri, evlilik doyumu ve evlilik tipleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun, Türkiye.

Çekiç, A., & Karageyik, K. (2021). Analyzing parenting stress in terms of parental self-efficacy and parent-child communication. *International Journal of Education, Psychology and Counseling, 6*(40), 14-34.

Çelik, M., & İnanç, B. Y. (2009). Evlilik doyum ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18*(2), 247-269.

Çetinkaya, E. (2019). *Ergenlerin kimlik gelişimiyle babalarının öz yeterlilik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmes*i (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Çiçek, B., & Erkal, S. (2023). 0-6 yaş çocuğu olan ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 20*(1), 131-142.

Çıtak, A. (2018). Kadınların çalışmasına yönelik tutum: Cinsiyet, cinsiyet rolü ve sosyoekonomik düzeye göre bir karşılaştırma. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 58*(1), 262-294.

Çıtışlı Turgut, M. K. (2018). *Evlilik çatışması ve evlilik doyumu arasındaki ilişkide affetmenin aracı rolü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.

Çulha, E. (2015). *Hemşirelerde iş-aile çatışmasının evlilik doyumu, psikolojik semptomlar ve ebeveynlik yeterlik algısı ile olan ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Davis-Kean, P. E., Tighe, L. A., & Waters, N. E. (2021). The role of parent educational attainment in parenting and children's development. *Current Directions in Psychological Science, 30*(2), 186-192.

Delal, Ö., & Abanoz, E. (2022). Toplumsal cinsiyet rollerinin sosyal medyada yansıması: Sokağa çıkma yasağı örneği. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (37), 80-95.

Delibaş, F. (2016). *Çift gelirli ailelerde babaların çocuk yetiştirmeye katılım davranışlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Demir, S., & Gündüz, B. (2014). Ebeveyn yetkinlik ölçeği'nin uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11*(25), 309-322.

Demir, T., Karabay, Ş. O., & Ası, D. Ş. (2017). 5 yaş çocuklarının sosyal duygusal uyumları ile ebeveynlerinin tutumları arasındaki ilişki. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 1*(2), 1-14.

Demirel, G. (2016). Toplumsal cinsiyet mağduriyetinde erkek. In 1st International Scientific Researches Congress Humanity and Social Sciences (pp. 254-264).

Demiriz, S., & Öğretir, A. D. (2007). Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 15*(1), 105-122.

Demirtaş-Madran, H. A. (2012). Cinsiyet, cinsiyet rolü yönelimi ve düşünme ihtiyacı. *Türk Psikoloji Yazıları, 15*(29), 1-11.

Doğan, N., & Karaman, E. D. (2023). Toplumsal cinsiyet rollerini tersinden anlamlandırmak: Babalık ve erkeklik rolünün reklamlar üzerinden analizi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (36), 809-824.

Dost, M. T., Aytaç, M., & Uysal, N. K. (2019). Ebeveynlik biçiminin kişilik özellikleri, benlik saygısı ve yaşam doyumunu yordama gücü. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 18*(71), 1146-1165.

Doucet, A. (1995). Gender equality and gender differences in household work and parenting. *Women's Studies International Forum, 18*(3), 271-284.

Doucet, A. (2015). Parental responsibilities: Dilemmas of measurement and gender equality. *Journal of Marriage and Family, 77*(1), 224-242.

Du, X., Liang, M., Mu, W., Li, F., Li, S., Li, X., ... & Zhou, M. (2022). Marital satisfaction, family functioning, and children's mental health—The effect of parental co-viewing. *Children, 9*(2), Article 216. doi: 10.3390/children9020216

Duman, M. (2012). *Mizaç ve karakter özelliklerinin evlilik uyumu ve cinsiyet açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi, Mersin.

Durmaz, M. (2022). *Evlilikte çift uyumunun erken dönem uyum bozucu şemalar ve anneye yönelik algılanan ebeveynlik stilleri açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.

Durualp, E., Kaytez, N., & Girgin, B. A. (2017). Evlilik doyumu ve maternal bağlanma arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi, 18*(2), 138-145. doi: 10.5455/apd.23433

Ediş, B. (2023). *Ebeveyn zihinselleştirmenin ebeveyn stresi üzerindeki etkisi: Ortak ebeveynliğin düzenleyici rolü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.

Eherler, D., & Lehmann, T. (2001, September). Responder profiling with CHAID and dependency analysis. Paper presented at the Data Mining for Marketing Applications Workshop, Freiburg, Germany.

Einav, M. (2014). Perceptions about parents' relationship and parenting quality, attachment styles, and young adults' intimate expectations: A cluster analytic approach. *The Journal of Psychology, 148*(4), 413-434.

Nunes, E. C., De Roten, Y., El Ghaziri, N., Favez, N., & Darwiche, J. (2021). Co-parenting programs: A systematic review and meta-analysis. *Family Relations, 70*(3), 759-776.

Erbaş, S. (2019). Küçük zihinlere yerleştirilen toplumsal cinsiyet rolleri. *Mavi Atlas, 7*(1), 185-210.

Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N., & Alpkan, R. L. (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam, 18*(1), 39-47.

Ercan, İ., & Kan, İ. (2004). Ölçeklerde güvenirlik ve geçerlik. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 30*(3), 211-216.

Erdim, L., & Ergün, A. (2016). Boşanmanın ebeveyn ve çocuk üzerindeki etkileri. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi, 3*(1), 78-84.

Ergin, B. (2023). How do we perceive the phenomenon of "co-parenting"? Do we share responsibilities sufficiently?: A bibliometric study. *Research on Education and Psychology, 7*(Special Issue 2), 140-159.

Eroğlu, F., & Parlar, H. (2018). Evli kadın ve erkeklerde psikolojik iyi oluşun ebeveyn tutumuna etkisinin incelenmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17*(33), 89-101.

Erzeybek, B. (2015). *Anne-babaların çocuklarını yetiştirirken benimsedikleri toplumsal cinsiyet rolleri tutumları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Erzeybek, B., & Çifçi, E. G. (2019). Akademisyen kadınların toplumsal cinsiyet rolleri ve evlilik uyumu. *Sosyal Çalışma Dergisi, 3*(1), 61-80.

Esen, E., Öztürk, B., & Siyez, D. M. (2018). Toplumsal cinsiyet algısı ölçeği ergen formu'nun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Nesne Psikoloji Dergisi, 6*(12), 144-173.

Esen, E., Soylu, Y., Siyez, D. M., & Demirgürz, G. (2017). Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet algısının toplumsal cinsiyet rolü ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi. *E-International Journal of Educational Research, 8*(1), 1-17.

Evans, A. (2014). 'Women can do what men can do': The causes and consequences of growing flexibility in gender divisions of labour in Kitwe, Zambia. *Journal of Southern African Studies, 40*(5), 981-998.

Favez, N., Frascarolo, F., & Tissot, H. (2017). The family alliance model: A way to study and characterize early family interactions. *Frontiers in Psychology, 8*, Article 1441. doi: 10.3389/fpsyg.2017.01441

Feinberg, M. E. (2003). The internal structure and ecological context of coparenting: A framework for research and intervention. *Parenting: Science and Practice, 3*(2), 95-131. doi: 10.1207/S15327922PAR0302_01

Feinberg, M. E., Kan, M. L., & Hetherington, E. M. (2007). The longitudinal influence of coparenting conflict on parental negativity and adolescent maladjustment. *Journal of Marriage and Family, 69*(3), 687-702.

Feinberg, M. E., Kan, M. L., & Goslin, M. C. (2009). Enhancing coparenting, parenting, and child self-regulation: Effects of family foundations 1 year after birth. *Prevention Science, 10*(3), 276-285. doi: 10.1007/s11121-009-0133-6

Feinberg, M. E., & Sakuma, K. L. (2011). Coparenting interventions for expecting parents. In J. P. McHale & K. M. Lindahl (Eds.), *Coparenting: A conceptual and clinical examination of family systems* (pp. 171-190). Washington, DC: American Psychological Association

Ferguson, L. R., & Allen, D. R. (1978). Congruence of parental perception, marital satisfaction, and child adjustment. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 46*(2), 345-346. doi: 10.1037/0022-006X.46.2.345

Fidanoğlu, O. (2006). *Evlilik uyumu, mizah tarzı ve kaygı düzeyi arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Fincham, F. D. (1998). Child development and marital relations. *Child Development, 69*, 543-574.

Fishman, E. A., & Meyers, S. A. (2000). Marital satisfaction and child adjustment: Direct and mediated pathways. *Contemporary Family Therapy, 22*(4), 437-452. doi: 10.1023/A:1007881925892

Frosch, C. A., Fagan, M. A., Middlemiss, W., Kim, J. G., & Sjolseth, S. R. (2023). Parental personality, mental health, and fear of happiness as predictors of perceived

coparenting relationship quality among mothers and fathers of preschoolers. *Australian Journal of Psychology, 75*(1), Article 2205537. doi: 10.1080/00049530.2023.2205537

Garber, B. D. (2004). Directed co-parenting intervention: Conducting child-centered interventions in parallel with highly conflicted co-parents. *Professional Psychology: Research and Practice, 35*(1), 55-65. doi: 10.1037/0735-7028.35.1.55

George, D., & Mallery, P. (2009). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference, 16.0 update* (9th ed.). Allyn & Bacon.

Ger, S. (2021). *Hatırlanan anne-baba kabul ve reddi ile ebeveyn öz yeterliği, evlilik doyumu ve yaşam doyumu arasındaki ilişkide temel psikolojik ihtiyaçların aracı rolü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

Golzar, J., Noor, S., & Tajik, O. (2022). Convenience sampling. *International Journal of Education & Language Studies, 1*(2), 72-77.

Gordo, L., Martínez-Pampliega, A., Iriarte Elejalde, L., & Luyten, P. (2020). Do parental reflective functioning and parental competence affect the socioemotional adjustment of children? *Journal of Child and Family Studies, 29*(12), 3621-3631. doi: 10.1007/s10826-020-01820-5

Gökçe, G. (2013). *Ebeveynin duygusal erişilebilirliği ve genel psikolojik sağlık: Duygu düzenleme, kişilerarası ilişki tarzı ve sosyal desteğin rolü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Gökler, R., & Atamtürk, E. (2021). Ebeveynlik rollerindeki değişim. *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi, 2*(2), 151-177.

Gregory, N. Ö. (2016). Boşanma mı yoksa çocuk için evliliği sürdürmek mi? Çocuğun psikolojik uyumu açısından önemli bir soru. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 8*(3), 275-289.

Güder, S., & Alabay, E. (2016). 3-6 yaş arasındaki çocukların oyuncak tercihlerinin toplumsal cinsiyet bağlamında incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 17*(2), 91-111.

Günalp, A. (2007). *Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi (Aksaray ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Günay, G., & Bener, Ö. (2011). Kadınların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde aile içi yaşamı algılama biçimleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 15*(3), 9-30.

Gürmen, M. S. (2019). Çocukla gelen ve hiç bitmeyen ilişki: Ortak ebeveynlik. *Türk Psikoloji Yazıları, 22*(44), 15-31.

Gürsel Özkan, G. (2019). *Farklı meslek gruplarındaki evli bireylerin narsisistik kişilik özelliklerinin evlilik doyumu ve bazı kişisel değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.

Gürsu, O. (2015). Değişen dünyada aile ve psikolojik problemler. *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 17*(1), 99-130.

Han, G., Alfredsson, E., Cox, L., & Psouni, E. (2023). Variation in coparenting quality in relation to child age: Links to coparents' relationship satisfaction and education. *Scandinavian Journal of Psychology, 64*(5), 632-643.

Hayes, S. A., & Watson, S. L. (2013). The impact of parenting stress: A meta-analysis of studies comparing the experience of parenting stress in parents of children with and without autism spectrum disorder. *Journal of Autism and Developmental Disorders, 43*(3), 629-642. doi: 10.1007/s10803-012-1604-y

Heppner, P. P., Wampold, B. E., & Kivlighan, D. M., Jr. (2008). *Research design in counseling* (3rd ed.). Thomson Brooks/Cole.

Heyman, R. E., Sayers, S. L., & Bellack, A. S. (1994). Global marital satisfaction versus marital adjustment: An empirical comparison of three measures. *Journal of Family Psychology, 8*(4), 432.

Hiğde, A. Y., Coşkun, F., Polat, Ö., & Özdemir, Y. (2021). İlkokula hazırlık sürecinde birlikte ebeveynlik: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 18*(40), 1214-1235.

Hiğde, A. Y., & Özdemir, Y. (2021). Çocukların okur yazar olma sürecinde ailelerin birlikte ebeveynlik deneyimleri. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 14*(6), 92-107.

Hoff, E., & Laursen, B. (2019). Socioeconomic status and parenting. In M. H. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting* (Vol. 4, 3rd ed., pp. 421-447). Routledge.

Horzum, M. B., Ayas, T., & Padır, M. A. (2017). Adaptation of big five personality traits scale to Turkish culture. *Sakarya University Journal of Education, 7*(2), 398-408. doi: 10.19126/suje.298430

Huston, T. L., & Holmes, E. K. (2003). Becoming parents. In A. L. Vangelisti (Ed.), *The Routledge handbook of family communication* (pp. 129-158). Routledge.

İnanç, L., Altıntaş, M., & Barış, T. (2017). Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları ile kişilik yapıları arasındaki ilişki. *International Journal of Social Sciences and Education Research, 3*(5), 1731-1745.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2017). *Family, self, and human development across cultures: Theory and applications* (1st ed.). Routledge. doi: 10.4324/9781315205281

Kalmijn, M. (2024). Parents' socioeconomic status and support to adult children across the life course. *Journal of Marriage and Family, 86*(1), 7-29.

Kamişli, E., & Arı, E. (2019). Toplumsal cinsiyet rolleri ve aile işlevselliğinin problem çözme becerilerine etkisi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 18*(35), 755-769.

Kang, S. K., Choi, H. J., & Chung, M. R. (2020). Coparenting and parenting stress of middle-class mothers during the first year: Bidirectional and unidirectional effects. *Journal of Family Studies, 28*(3), 1005-1022. doi: 10.1080/13229400.2020.1744472

Kara, D., & Sümer, N. (2022). The role of paternal parenting and co-parenting quality in children's academic self-efficacy. *Frontiers in Psychology, 13*, 772023.

Karaca, H., & Yalçınkaya, İ. (2018). Ortaokul cebir öğrenme alanı tutum ölçeği (CTÖ). *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (14), 1-18.

Karacan Özdemir, N., Erten Tatlı, C., Özbay, Y., Akbaş, U., Hatipoğlu Sümer, Z., Akçabozan Kayabol, N. B., Çağ, P., Aydın, G., & Eker Durmuş, E. (2023). Development of marital conflict areas index and the conflict styles inventory: Reliability and validity studies. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar- Current Approaches in Psychiatry, 15*(Suppl. 1), 74-86. doi: 10.18863/pgy.1219673

Karadağ, A., & Akçinar, B. (2022). Babaların toplumsal cinsiyet rolleri ve çocuklarının uyumlu sosyal davranışı arasındaki ilişkide çocuk yetiştirme tutumunun rolü. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi, 3*(6), 97-106.

Karadağ, Ş. (2015). *Evlilik uyumu ilişkisinde aile içi iletişimin rolü: Konya örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Karahan, A. S. (2022). Boşanma sürecinde ortak ebeveynlik ve ortak velayete ilişkin bir derleme. *OPUS International Journal of Society Researches, 18*(44), 8500-8523.

Karataş, E. (2019). *Boşanmış aile çocuklarındaki uyum problemleri: Ortak ebeveynlik açısından bir inceleme* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma teknikleri*. Nobel Yayınları.

Kartal, M., & Çoban, O. (2018). Emek piyasasında kadın çalışanlara yönelik cinsiyet ayrımcılığı: Kahramanmaraş tekstil sektörü örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (39), 67-81.

Kay, M. A. (2022). *Erken çocuklukta dijital oyun bağımlılığının yordayıcıları olarak; dijital ebeveynlik, aile içi ilişkiler ve sosyal yeterlilik* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.

Kaya, A. G., & Buğa, A. (2021). Anne babaların ebeveyn davranışlarının ve evlilik doyumlarının incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 21*(51), 371-410. doi: 10.21560/spcd.vi.645465

Kayri, M., & Boysan, M. (2007). Using CHAID analysis in researches and an application pertaining to coping strategies. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES), 40*(2), 133-149.

Kılıçgün, M. (2015). Çocuk haklarına yönelik ebeveyn tutumları ile ebeveynlik rolleri arasında ilişki. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal, 2*(2), 1-12.

Kındıroğlu, Z. (2018). *Ebeveynlerin psikolojik iyi oluş ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile çocukların sosyal yetkinlik ve davranışları arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.

Kimball, E. (2012). *Examining the relationship: Fathers' parenting support and parenting stress on family violence* (Unpublished master's thesis). University of Minnesota, Minneapolis, MN.

Kızıldağ, Ö., & Şendil, G. (2012). Evlilik çatışması ve çocuk davranış problemleri arasındaki ilişkilerin bilişsel bağlamsal çerçeve açısından incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları*, 1-20.

Kline, P. (1998). *The new psychometrics*. Routledge.

Kluwer, E. S. (2010). From partnership to parenthood: A review of marital change across the transition to parenthood. *Journal of Family Theory & Review, 2*(2), 105-125.

Koç, Y. Z. (2023). *Ebeveynlik stresi ile evlilik doyumu arasındaki ilişkide evlilik çatışması ve bilişsel duygu düzenlemenin rolünün incelenmesi: Bir düzenlenmiş aracılık analizi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Kowal, M., Groyecka-Bernard, A., Kochan-Wójcik, M., & Sorokowski, P. (2021). When and how does the number of children affect marital satisfaction? An international survey. *PloS One, 16*(4), Article e0249516. doi: 10.1371/journal.pone.0249516

Kublay, D., & Oktan, V. (2015). Evlilik uyumu: Değer tercihleri ve öznel mutluluk açısından incelenmesi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal, 5*(44), 25-35.

Kurt, İ. E. (2018). *Ebeveynlik stresi ve evlilik kalitesi arasındaki ilişkide stresle çift olarak baş etmenin aracı rolünün incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Kurt, U., & Taş, Y. (2019). Ebeveynlerin sosyoekonomik düzeyleri ile çocuklarının okul hayatına katılımları arasındaki ilişki. *Journal of Theoretical Educational Science, 12*(3), 978-991.

Kwan, R. W., Kwok, S. Y., & Ling, C. C. (2015). The moderating roles of parenting self-efficacy and co-parenting alliance on marital satisfaction among Chinese fathers and mothers. *Journal of Child and Family Studies, 24*(12), 3506-3515. doi: 10.1007/s10826-015-0159-9

Lamela, D., & Figueiredo, B. (2011). Post-divorce representations of marital negotiation during marriage predict parenting alliance in newly divorced parents. *Sexual & Relationship Therapy, 26*, 182-190. doi: 10.1080/14681994.2011.563288

Lee, J. K., Feinberg, M. E., & Wells, M. B. (2021). The Swedish brief coparenting relationship scale: Psychometrics and concurrent validity among primiparous and multiparous fathers. *Family Relations, 70*(3), 823-839.

Macit, Y. (2021). Çocuk sahibi olmak ve ebeveynlik. *Uluslararası Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, 1*(1), 30-40.

Manap, A. (2020). *Anne babalarda dijital ebeveyn* (Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Margolin, G., Gordis, E. B., & John, R. S. (2001). Coparenting: A link between marital conflict and parenting in two-parent families. *Journal of Family Psychology, 15*(1), 3-21. doi: 0.1037/0893-3200.15.1.3

Marks, J. L., Lam, C. B., & McHale, S. M. (2009). Family patterns of gender role attitudes. *Sex Roles, 61*(3-4), 221-234. doi: 10.1007/s11199-009-9629-6

Martínez, E. E. (2021, 29 Nisan). Reflection on parental leave and traditional gender roles, according to the findings of Olah et al (2018). Retrieved from https://enneremilio.com/2021/04/29/reflection-on-parental-leave-and-traditional-gender-roles-according-to-the-findings-of-olah-et-al-2018/

May, C., Atherton, C., Colyvas, K., Mancini, V., & Campbell, L. E. (2023). Development of a brief coparenting measure: The coparenting competence scale.

International Journal of Environmental Research and Public Health, 20(13), Article 6322. doi: 0.3390/ijerph20136322

McDaniel, B. T., Teti, D. M., & Feinberg, M. E. (2017). Assessing coparenting relationships in daily life: The daily coparenting scale (D-Cop). *Journal of Child and Family Studies, 26*(9), 2396-2411. doi: 10.1007/s10826-017-0756-y

McHale, J. P. (1995). Coparenting and triadic interaction during infancy: The roles of marital distress and child gender. *Developmental Psychology, 31*(6), 985-996. doi: 10.1037/0012-1649.31.6.985

McHale, J. P. (1997). Overt and covert coparenting processes in the family. *Family Process, 36*(2), 183-201. doi: 10.1111/j.1545-5300.1997.00183.x

McHale, J. P., & Fivaz-Depeursinge, E. (2010). Principles of effective co-parenting and its assessment in infancy and early childhood. In J. F. Cox & R. D. Strom (Eds.), *Parenthood and mental health: A bridge between infant and adult psychiatry* (pp. 357-371). Wiley.

McHale, J. P., Kuersten-Hogan, R., & Rao, N. (2004). Growing points for coparenting theory and research. *Journal of Adult Development, 11*(3), 221-234.

McHale, J. P., & Lindahl, K. M. (2011). What is coparenting. In J. P. McHale & K. M. Lindahl (Eds.), *Coparenting: A conceptual and clinical examination of family systems* (pp. 3-12). American Psychological Association.

Mikulincer, M., Florian, V., Cowan, P. A., & Cowan, C. P. (2002). Attachment security in couple relationships: A systemic model and its implications for family dynamics. *Family Process, 41*(3), 405-434.

Moyer, D. N., & Sandoz, E. K. (2014). The role of psychological flexibility in the relationship between parent and adolescent distress. *Journal of Child and Family Studies, 24*(5), 1406-1418. doi: 10.1007/s10826-014-9947-y

Murphy, S. E., Jacobvitz, D. B., & Hazen, N. L. (2016). What's so bad about competitive coparenting? Family-level predictors of children's externalizing

symptoms. *Journal of Child and Family Studies, 25*(5), 1684-1690. doi: 10.1007/s10826-015-0330-3

Muşdal Çelebi, B., & Polat, A. (2019). Çocukluk çağı travmatik yaşantıların, yetişkin bağlanma stillerinin ve psikolojik iyi oluşun evlilik doyumu üzerindeki etkisi. *KOU Sağlık Bilimleri Dergisi, 5*(1), 29-34. doi: 10.30934/kusbed.417436

Nacak, M., Yağmurlu, B., Durgel, E. S., & Van de Vijver, F. J. R. (2011). Metropol ve Anadolu'da ebeveynlik: Biliş ve davranışlarda şehrin ve eğitim düzeyinin rolü. *Türk Psikoloji Dergisi, 26*(67), 85-100.

Nas, E. (2023). Ebeveynlik tutumuna yeni bir bakış: Merhametli ebeveynlik. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 12*(3), 1924-1947. doi: 10.15869/itobiad.1310451

Netemeyer, R. G., Bearden, W. O., & Sharma, S. (2003). *Scaling procedures: Issues and applications*. doi:10.4135/9781412985772

Oakley, A. (2015). *Sex, gender and society*. Ashgate Publishing.

Ogelman, H. G., & Topaloğlu, Z. Ç. (2014). 4-5 yaş çocuklarının sosyal yetkinlik, saldırganlık, kaygı düzeyleri ile anne babalarının ebeveyn özyeterliği algısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14*(1), 241-271.

Okutan, E. A. (2023). *Köyde ve kentte yaşayan okul öncesi çocuklarının toplumsal cinsiyet algıları ile anne-babalarının toplumsal cinsiyete yönelik görüşlerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa, Türkiye.

Olcay, O. (2008). *Bazı kişisel ve ailesel değişkenlere göre okulöncesi dönemdeki çocukların sosyal yetenekleri ve problem davranışlarının analizi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Önder Erol, P., & Aloğlu, E. (2017). Çocuğun değeri ve aile değişimi: Türkiye'den otuz yıllık bir portre. *Sosyoloji Dergisi*, (35), 77-101.

Önel, N. (2006). *İş-aile çatışmasının çalışan kadının aile içi ilişkileri üzerine etkileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Öngider, N. (2013). Boşanmanın çocuk üzerindeki etkileri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 5*(2), 140-161.

Onyishi, E. I., Sorokowski, P., Sorokowska, A., & Pipitone, R. N. (2012). Children and marital satisfaction in a non-Western sample: Having more children increases marital satisfaction among the Igbo people of Nigeria. *Evolution and Human Behavior, 33*(6), 771-774.

Örnek, A. (2021). Toplumsal cinsiyet eşitliği ve üniversite öğrencilerinin tutumları. *Kültür ve İletişim, 24*(47), 286-323.

Özbey, S. A. İ. D. E. (2012). Ebeveynlerin evlilik uyumu ve algıladıkları sosyal destek ile altı yaş çocuklarının problem davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 20*(1), 43-62.

Özcan, Ç., & Aydoğan, Y. (2014). Aile katılımı ile çocukların akademik benlik saygısı arasındaki ilişkinin anne-baba görüşlerine göre incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi, 44*(202), 19-36.

Özçatal, E. Ö. (2011). Ataerkillik, toplumsal cinsiyet ve kadının çalışma yaşamına katılımı. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 1*(1), 21-39.

Özçelik, T., & Koyuncu Şahin, M. (2023). Erken çocukluk dönemi toplumsal cinsiyet rollerinin şekillenmesinde aile tipi, kardeş ve arkadaşların rolü. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi, 10*(2), 57-67.

Özdemir, A. D. (2012). Bazı değişkenler açısından okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal becerilerinin ve ailelerinin ebeveynliğe yönelik tutumları (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Özdemir, Y., & Sağkal, A. S. (2020). Ebeveynlik dansı: Birlikte ebeveynliğe ilişkin kuramsal ve ampirik bir derleme. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 11*(2), 428-444.

Özdemir, Y., Sağkal, A. S., Salman-Engin, S., Çakıroğlu Çevik, A., & Gür, G. (2020). Türkiye'de birlikte ebeveynlik deneyimleri: Nitel bir çalışma. *Nesne Dergisi, 8*(16), 43-68.

Özdemir, Y., Sağkal, A. S., Seyhan, A. G., & Hiğde, A. Y. (2023). Birlikte ebeveynlik ölçeği-doğum öncesi versiyonu (BEÖ-DÖV): Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15*(1), 277-294.

Özdemir, Y., Sağkal, A. S., Seyhan, A. G., Yılmaz Hiğde, A. (2024). Birlikte ebeveynliğe geçiş programı'nın ebeveynlerin birlikte ebeveynlik ilişkisi, romantik ilişki kalitesi, depresyon ve kaygı düzeyleri üzerindeki ilişkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 24*(65), 663-697.

Özdemir, Y., Sağkal, A. S., Seyhan, A. G., & Hiğde, A. Y. (2024). Birlikte ebeveynlik ölçeği - doğum öncesi versiyonu (BEÖ-DÖV): Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15*(1), 277-294. doi:10.51460/baebd.1376834

Özkan, E. U. (2024). *Aile yapıları arasında birlikte ebeveynlik, aile aidiyeti ve empati arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Özkan, H., Çelebioğlu, A., Üst, Z. D., & Kuru Direk, F. (2016). Doğum sonu dönemde babaların ebeveynlik davranışlarının incelenmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi, 6*(3), 191-196.

Özkul, F. B. (2015). *48-60 aylık çocukların babalarının ebeveyn öz yeterlik algılarının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Okan Üniversitesi, İstanbul.

Öztürk, M., & Giren, S. (2015). Annelerin ebeveynlik algıları ile çocukların problem davranışlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17*(2), 477-503.

Özyazıcı, K., & Yaray, Y. (2022). Ebeveynlik stresinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 1*(2), 50-59.

Parkes, A., Sweeting, H., & Wight, D. (2015). Parenting stress and parent support among mothers with high and low education. *Journal of Family Psychology, 29*(6), 907-918. doi: 10.1037/fam0000126

Pastorelli, C., Lansford, J. E., Luengo Kanacri, B. P., Malone, P. S., Di Giunta, L., Bacchini, D., ... & Sorbring, E. (2016). Positive parenting and children's prosocial behavior in eight countries. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 57*(7), 824-834.

Pekel, E. (2019). Toplumsal cinsiyet rolleri ve kadının çalışma hayatındaki konumu. *Balkan & Near Eastern Journal of Social Sciences (BNEJSS), 5*(1), 48-58.

Peltz, J. S., Rogge, R. D., & Sturge-Apple, M. L. (2018). Transactions within the family: Coparenting mediates associations between parents' relationship satisfaction and the parent–child relationship. *Journal of Family Psychology, 32*(5), 553-563. doi: 10.1037/fam0000411

Perry, D. G., Pauletti, R. E., & Cooper, P. J. (2019). Gender identity in childhood: A review of the literature. *International Journal of Behavioral Development, 43*(4), 289-304.

Pimentel, M. J., Vieira-Santos, S., Santos, V., & Vale, M. C. (2011). Mothers of children with attention deficit/hyperactivity disorder: Relationship among parenting stress, parental practices and child behaviour. *ADHD Attention Deficit and Hyperactivity Disorders, 3*(1), 61-68. doi: 10.1007/s12402-010-0043-1

Polat, D. (2006). *Evli bireylerin evlilik uyumları, aldatma eğilimleri ve çatışma eğilimleri arasındaki ilişkilerin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Potur, B. (2025). *Okul öncesi çocukların anne babalarının ebeveynlik stresi, eş desteği ve duygu sosyalleştirmesi arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.

Raley, S., Bianchi, S. M., & Wang, W. (2012). When do fathers care? Mothers' economic contribution and fathers' involvement in child care. *American Journal of Sociology, 117*(5), 1422-1459.

Rammstedt, B., & John, O. P. (2007). Measuring personality in one minute or less: A 10-item short version of the Big Five Inventory in English and German. *Journal of Research in Personality, 41*(1), 203-212. doi: 10.1016/j.jrp.2006.02.001

Ranson, G. (2012). Men, paid employment and family responsibilities: Conceptualizing the 'working father'. *Gender, Work & Organization, 19*(6), 741-761.

Ronaghan, D., Gaulke, T., & Theule, J. (2023). The association between marital satisfaction and coparenting quality: A meta-analysis. *Journal of Family Psychology, 37*(8), 1069-1080. doi: 10.1037/fam0001112

Roubinov, D. S., & Boyce, W. T. (2017). Parenting and SES: Relative values or enduring principles? *Current Opinion in Psychology, 15*, 162-167.

Rubio-Marín, R. (2015). The (dis) establishment of gender: Care and gender roles in the family as a constitutional matter. *International Journal of Constitutional Law, 13*(4), 787-818.

Sak, R., Sak, İ. Ş., Atlı, S., & Şahin, B. (2015). Okul öncesi dönem: Anne baba tutumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11*(3), 972-991.

Salman Engin, S., Sümer, N., Sağel Çetiner, E., & Sakman, E. (2019). Anne ve babaların ortak ebeveynlik davranış ve algılarının romantik bağlanma ile ilişkisi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 59*(1), 717-741.

Saygan, B. B., & Uludağlı, N. P. (2021). Yaşam boyu toplumsal cinsiyet rollerinin gelişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 13*(2), 354-382.

Seçer, Z., Çeliköz, N., & Yaşa, S. (2007). Bazı kişisel özelliklerine göre okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların babalarının babalığa yönelik tutumları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (18), 425-438.

Seçer, Z., Gülay Ogelman, H., Önder, A., & Berengi, S. (2012). Analysing mothers' self-efficacy perception towards parenting in relation to peer relationships of 5-6 year-old preschool children. *Educational Sciences: Theory and Practice, 12*(3), 2001-2008.

Set, B. D., & Epli, H. (2023). Beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin algıladıkları ebeveyn kabul-red düzeyi ile toplumsal cinsiyet algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi, 4*(4), 281-287.

Seyhan, A. G. (2023). *Birlikte ebeveynliğe geçiş programı'nın (BEGEP) birlikte ebeveynlik algıları üzerindeki etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

Sönmez, A. C. (2021). *Ebeveynliğe geçiş sürecinde olan ve olmayan evli bireylerin güç paylaşımı ve rol beklentileri bakımından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Şahin, N. S. (2021). *Evlilik doyumunun ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar, kişilerarası ilişki tarzları ve ebeveynlik biçimleri açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.

Şahin, D., Ocak Karabay, Ş., & Demir, T. (2017). 5 yaş çocuklarının sosyal duygusal uyumları ile ebeveynlerinin tutumları arasındaki ilişki. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 1*(2), 1-14.

Şermet, C. K. (2024). *Ebeveynlerin birlikte ebeveynlikleri ile çocuklarının duygusal ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa, Türkiye

Şimşek, M. (2019). *Feyza Hepçilingirler'in çocuklara yönelik yazmış olduğu eserlerinde toplumsal cinsiyet yansımaları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.

Şirin, T. (2019). Evli çiftlerin spiritüel iyi oluşları ile evlilik doyumları arasındaki ilişki. *Ekev Akademi Dergisi*, (77), 389-410.

Tancan, B. N. (2022). *Aile içi iletişimin bireyin gelişimine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa.

Tuzcu, A. (2017). *Evli bireylerde kişilik özelliklerinin evlilik uyumu ve evlilik doyumu üzerine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2023, 15 Mayıs). İstatistiklerle aile, 2022 (Sayı: 49683). https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Aile-2022-49683

Uğur, S. B. (2014). Günümüzde kadının boşanma deneyimleri: Akademisyen kadınlar üzerine bir araştırma. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi, 4*(2), 293-326.

Uludağlı, N. P. (2017). Baba katılımında etkili faktörler ve baba katılımının baba, anne ve çocuk açısından yararları. *Türk Psikoloji Yazıları, 20*(39), 70-88.

Ünal, Ö., & Akgün, S. (2022). Evlilikte çatışma çözme stillerinin evlilik uyumu ve doyumu ile ilişkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 14*(3), 322-330.

Ünal, V. (2013). Geleneksel geniş aileden çekirdek aileye geçiş sürecinde boşanma sorunu ve din. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 6*(26), 588-602.

Üngüder, A. (2017). *Bireylerin romantik ilişkilerindeki mutluluk düzeyleri ile ilişkilerine yönelik inançları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.

Ünverdi, B. (2020). *İlk kez anne olan kadınların ortak ebeveynliğe yönelik doğum öncesi beklentileri ve doğum sonrası deneyimleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Üstündağ, U. Ç. G. A. (2014). Yapısal aile danışmanlığı ve bir olgu örneği. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 14*(33), 113-126. doi:10.21560/spcd.63913

Van Egeren, L. A. (2004). The development of the coparenting relationship over the transition to parenthood. *Infant Mental Health Journal, 25*(5), 453-477. doi: 10.1002/imhj.20019

Van Egeren, L. A., & Hawkins, D. P. (2004). Coming to terms with coparenting: Implications of definition and measurement. *Journal of Adult Development, 11*(3), 165-178. doi: 10.1023/B:JADE.000035625.74672.0b

Wakschlag, L. S., & Keenan, K. (2001). Clinical significance and correlates of disruptive behavior in environmentally at-risk preschoolers. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology, 30*(2), 262-275. doi: 10.1207/s15374424jccp3002_1

Wang, J., & Schoppe-Sullivan, S. (2023). Do associations between coparenting relationships and parenting behaviors differ for new mothers and fathers? *Journal of Family Psychology, 37*(5), 647-657. doi:

Wille, D. E. (1995). The 1990s: Gender differences in parenting roles. *Sex Roles, 33*(11-12), 803-817. doi: 10.1007/BF01544191

Yağcı, M. İ., & İlarslan, N. (2010). Reklamların ve cinsiyet kimliği rolünün tüketicilerin satın alma davranışları üzerindeki etkisi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi, 11*(1), 138-155.

Yang, Y., Yi, F., Deng, C., & Sun, G. (2023). Performance analysis of the CHAID algorithm for accuracy. *Mathematics, 11*(11), 2558.

Yardım, E. (2019). *Ebeveynlerin kişilik özellikleri ve ebeveynlik tutumlarının çocuklarının iletişim becerileri ile ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yardım, E., & Yaşar Ekici, F. (2020, Mayıs). Ebeveynlerin kişilik özellikleri ve ebeveynlik tutumlarının çocuklarının iletişim becerileri ile ilişkisi [Bildiri]. FSMVU (Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi) Eğitim Araştırmaları Kongresi (FSMVU-EAK), İstanbul, Türkiye.

Yıldırım, A. (2023). Ebeveynlerin çocukluk yaşantılarının çocukları ile ilişkisine etkisi. *KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 4*(2), 78-97.

Yılmaz, A. (2001). Eşler arasındaki uyum: Kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 4*(4), 49-59.

Yıldız, M. A., & Baytemir, K. (2016). Evli bireylerde evlilik doyumu ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide benlik saygısının aracılığı. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17*(1).

Yılmaz, O. (2023). *Algılanan helikopter ebeveyn tutumlarının yaşam doyumuna etkisinde bilişsel esneklik ve sosyal karşılaştırmanın aracı rolü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.

Yoo, J. (2020). Relationships between Korean parents' marital satisfaction, parental satisfaction, and parent–child relationship quality. *Journal of Social and Personal Relationships, 37*(7), 2270-2285.

Yüceol, G. P. (2016). *Ebeveynliğin belirleyicileri modeli temelinde evlilik uyumu, algılanan sosyal destek, çalışma durumu, değerler ve anne çocuk ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yüksel, Ö. (2013). *Kadınlarda evlilik uyumu ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişki: Stresle baş etme biçimleri ve toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının aracı rolleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Zeybekoğlu, Ö. (2021). Kimlik inşası bağlamında erkeklik ve babalık. İçinde *I. Dil, Kültür ve Edebiyat Çalıştayı* (ss. 68-87). Antalya: Akdeniz Üniversitesi.

Zhang, X. (2012). The effects of parental education and family income on mother–child relationships, father–child relationships, and family environments in the People's Republic of China. *Family Process, 51*(4), 483-497.

Zorbaz, S. D. (2018). Ebeveyn özyetkinliğinin yordayıcısı olarak ebeveyn–çocuk ilişkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (46), 144-153.

Zou, S., Wu, X., & Liu, C. (2019). Differential patterns of the division of parenthood in Chinese family: Association with coparenting behavior. *Frontiers in Psychology, 10*, Article 1608. doi: 10.3389/fpsyg.2019.01608

EKLER

Ek 1. Etik İzin

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Sayı : E--050.01.04-652600 02.11.2023
Konu : Erol ESEN-Etik Kurul Başvurunuz-Hk-

Sayın Doç. Dr. Erol ESEN

İlgi : 05.10.2023 tarihli ve 632661 sayılı yazı.

MCBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Emine BABACAN'ın "Evli Bireylerin Birlikte Ebeveynlik Yeterliliklerini Yordayan Değişkenlerin CHAID Analizi ile İncelenmesi " adlı başvurunuz kurulumuzun 30.10.2023 tarih ve 2023/11 sayılı toplantısında görüşülmüş olup, tez çalışmasının etik yönden uygunluğuna karar verilmiştir.

Kurulumuzda alınan karar ekte gönderilmektedir.

Bilgilerini rica ederim.

Prof. Dr. Osman Murat KOÇTÜRK
Kurul Başkanı

Ek: 6-Nolu karar (1 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik İmza ile imzalanmıştır.
Doğrulama Kodu :BSFCF6KL62 Pin Kodu :92642 Belge Takip Adresi : https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=4049&eD=BSFCF6KL62&eS=652600
Adres:Şehit Prof. Dr. İlhan Varank Yerleşkesi 45140 - Yunusemre/Manisa
Telefon:(0 236) 2011000 Faks:(0 236) 2372442
Elektronik Ağ:http://www.cbu.edu.tr
Kep Adresi:celalbayaruniversitesi@hs01.kep.tr
Bilgi için: Bülent Tekenli
Unvanı: Şef
Telefon No: 2362011095

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULU KARARLARI

Toplantı Tarih	: 30.10.2023
Toplantı Sayısı	: 2023/ 11
Toplantıda Alınan Karar Sayısı	: 14

Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu 30.10.2023 tarih ve saat 11:30'da toplandı. Yapılan görüşmeler sonrasında aşağıdaki kararlar alınmıştır:

KARAR:

6- MCBÜ Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi Doç.Dr.Erol ESEN'in 05.10.2023 tarih ve E.632661 sayıda kayıtlı MCBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Emine BABACAN'ın "Evli Bireylerin Birlikte Ebeveynlik Yeterliliklerini Yordayan Değişkenlerin CHAID Analizi ile İncelenmesi " adlı tez çalışmasının etik yönden uygunluğuna, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verildi.

(imza)
Prof.Dr.Osman Murat KOÇTÜRK
Başkan

(imza)
Prof.Dr.Fatma ŞAŞMAZ ÖREN
Üye

(imza)
Prof.Dr.Özge AYAN
Üye

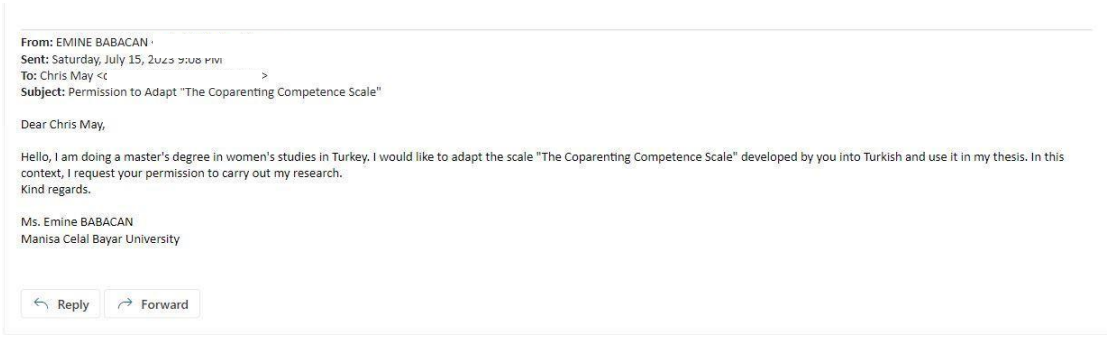
(imza)
Prof.Dr.Ramazan GÖKBUNAR
Üye

(imza)
Prof.Dr.Selhan ÖZBEY
Üye

(imza)
Prof.Dr.Nurettin GÜLMEZ
Üye

(İmza)
Prof.Dr. Meryem AYAN
Üye

Ek 2. Ölçek Kullanım İzinleri

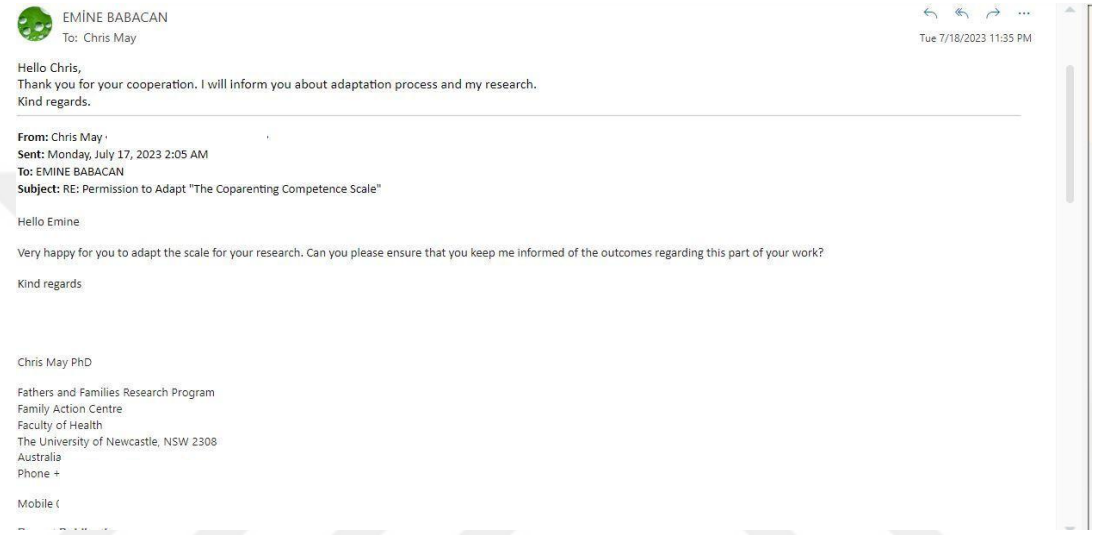
From: EMINE BABACAN
Sent: Saturday, July 15, 2023 9:08 PM
To: Chris May <
Subject: Permission to Adapt "The Coparenting Competence Scale"

Dear Chris May,

Hello, I am doing a master's degree in women's studies in Turkey. I would like to adapt the scale "The Coparenting Competence Scale" developed by you into Turkish and use it in my thesis. In this context, I request your permission to carry out my research.
Kind regards.

Ms. Emine BABACAN
Manisa Celal Bayar University

Reply Forward

EMİNE BABACAN
To: Chris May
Tue 7/18/2023 11:35 PM

Hello Chris,
Thank you for your cooperation. I will inform you about adaptation process and my research.
Kind regards.

From: Chris May
Sent: Monday, July 17, 2023 2:05 AM
To: EMINE BABACAN
Subject: RE: Permission to Adapt "The Coparenting Competence Scale"

Hello Emine

Very happy for you to adapt the scale for your research. Can you please ensure that you keep me informed of the outcomes regarding this part of your work?

Kind regards

Chris May PhD

Fathers and Families Research Program
Family Action Centre
Faculty of Health
The University of Newcastle, NSW 2308
Australia
Phone +

Mobile (

N. Büşra Akçabozan Kayabol <
To: You
Wed 9/13/2023 9:45 PM

evlilik_doyumu_olcegi.pdf
395 KB

Merhaba,

EDÖ'yü araştırmalarınızda kullanabilirsiniz.

Kendi çalışmalarımızda, ölçek maddelerinin öncesinde şu açıklamayı kullandık:

Değerli katılımcı,
Aşağıda evliliğinizi nasıl değerlendirdiğinizle ilgili bazı ifadeler bulunmaktadır. Lütfen her bir ifadeyi dikkatli bir şekilde okuyunuz ve bu ifadelere katılma derecenizi; 1: Hiç Katılmıyorum ile 7: Tamamen Katılıyorum arasındaki seçeneklerden birini işaretleyerek belirtiniz.

Bunun dışında ölçeğin özel bir yönergesi bulunmamaktadır.

İyi çalışmalar dileriz.

EMİNE BABACAN 12 Eyl 2023 Sal, 10:52 tarihinde şunu yazdı:

> Sayın Hocam;
>
> Ben MCBÜ Sosyal Bilimler kadın çalışmalar alanında Yüksek Lisans öğrencisiyim. Tez çalışmamda, 'Evlilik Doyumu Ölçeği' ni kullanmak üzere izninizi istiyorum. Çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim.
>
> Emine BABACAN

VD Veli Duyan

To: You

Thu 9/7/2023 11:12 PM

Start reply with: Çok teşekkür ederim. | Tamam, çok teşekkür ederim. | Anladım, çok teşekkür ederim.

Sayın Emine Babacan
Ölçeği çalışmanızda kullanmanızdan memnuniyet duyar başarılar dilerim. Sağlıcakla esenlikle kalın

iPhone'umdan gönderildi

EMİNE BABACAN şunları yazdı (7 Eyl 2023 22:40):

Sayın Hocam,

Ben MCBÜ Sosyal Bilimler kadın Çalışmalar alanında Yüksek Lisans öğrencisiyim. Tez çalışmamda, 'Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği ' ni kullanmak üzere izninizi istiyorum. Çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim.

Emine BABACAN

Ek 3.

BİRLİKTE EBEVEYNLİK YETERLİLİKLERİ ÖLÇEĞİ

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1.Çocuğum/çocuklarım eşimin ve benim ebeveynlikte birlikte çalıştığımızı görerek iyi ilişki kurma becerilerini öğrenir(ler).					
2. Eşim müdahale etmediğinde ebeveynlikte işler daha fazla yolundadır.					
3.Ebeveynlik konusundaki eşimle işbirliğimiz, çocuğumuzun/çocuklarımızın davranışları üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir.					
4.Eğer bunu kendi başıma yapabilseydim çocuğumu/çocuklarımı terbiye etmek daha kolay olurdu.					
5.Çocuğumuz/çocuklarımız, ebeveynlik konusunda eşimle birlikte ne kadar iyi çalıştığımızı görerek davranışlarını ve duygularını nasıl yöneteceğini öğreniyor(lar).					
6. Ebeveynlik konusunda eşimle işbirliğimize büyük bir güvenim var.					
7.Eşim ebeveynliği olması gerekenden daha zor hale getiriyor.					
8.Eşim ve ben çocuğumuzun/çocuklarımızın değişen ihtiyaçlarını karşılamaya birlikte iyi uyum sağlıyoruz.					
9.Çocuğumuza/çocuklarımıza ebeveynlik konusunda eşimle daha yakın/uyumlu çalışmayı bekliyordum.					
10.Eşim ve ben bir ebeveyn takımı olarak birlikte iyi çalışıyoruz.					

Ek 4.

Beş Faktör Kişilik Ölçeği

1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum

Kendimi,	1	2	3	4	5
1. İçine kapanık biri olarak görüyorum.					
2. Genellikle güvenilir biri olarak görüyorum.					
3. Yavaş hareket etme eğiliminde biri olarak görüyorum.					
4. Rahat ve stresle başa çıkabilen biri olarak görüyorum.					
5. Çok az sanatsal ilgisi olan biri olarak görüyorum.					
6. Dışa dönük, sosyal biri olarak görüyorum.					
7. Başkalarının hatasını bulma eğiliminde biri olarak görüyorum.					
8. Bir işi tam yapacak biri olarak görüyorum.					
9. Kolay sinirlenen biri olarak görüyorum.					
10.Yaratıcı biri olarak görüyorum.					

Ek 5. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği

Aşağıda yer alan ifadelere ne derece katıldığınızı **"Kesinlikle katılmıyorum"**, **"Kısmen katılmıyorum"**, **"Kararsızım"**, **"Kısmen katılıyorum"**, **"Kesinlikle katılıyorum"** seçeneklerinden birini **(x)** işareti ile belirtiniz. Lütfen hiçbir soruyu cevapsız bırakmayınız.

		Tamamen katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1.	Evlilik, kadının çalışmasına engel olmaz.	( )	( )	( )	( )	( )
2.	Kadın sadece ailesinin ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır	( )	( )	( )	( )	( )
3.	Çalışan kadın da çocuklarına yeterince zaman ayırabilir.	( )	( )	( )	( )	( )
4.	Kadınlar anne olduktan sonra çalışmamalıdır.	( )	( )	( )	( )	( )
5.	Kadın siyasetçiler de başarılı olabilir.	( )	( )	( )	( )	( )
6.	Kadınlar evlendikten sonra çalışmamalıdır.	( )	( )	( )	( )	( )
7.	Çalışma hayatı kadının ev işlerini aksatmasına neden olmaz.	( )	( )	( )	( )	( )
8.	Çalışan bir kadın hayattan daha çok zevk alır.	( )	( )	( )	( )	( )
9.	Kadınlar erkekler tarafından her zaman korunmalıdır.	( )	( )	( )	( )	( )
10.	Kocası izin vermiyorsa kadın çalışmamalıdır.	( )	( )	( )	( )	( )
11.	Kadınlar yönetici olabilir.	( )	( )	( )	( )	( )
12.	Çalışan bir kadın kazandığı geliri eşine vermelidir.	( )	( )	( )	( )	( )
13.	Çalışan bir kadın çocuklarına daha iyi anne olur.	( )	( )	( )	( )	( )
14.	Erkekler de çamaşır bulaşık gibi ev işlerini yapmalıdır.	( )	( )	( )	( )	( )

		Tamamen katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
15.	Kocasız kadın sahipsiz eve benzer.	( )	( )	( )	( )	( )
16.	Bir ailenin gelirini erkekler sağlamalıdır.	( )	( )	( )	( )	( )
17.	Kadınlar kendi başına ticarethane gibi yerler (kafe, market, emlakcı gibi) açmamalıdır.	( )	( )	( )	( )	( )
18.	Kadınların birinci görevi ev işlerini üstlenmektir.	( )	( )	( )	( )	( )
19.	Bir kadın kocasından fazla para kazanmamalıdır.	( )	( )	( )	( )	( )
20.	Erkek her zaman evin reisi olmalıdır.	( )	( )	( )	( )	( )
21.	Toplumun liderliği genellikle erkeklerin elinde olmalıdır.	( )	( )	( )	( )	( )
22.	Kız çocuklarına da erkek çocuklar kadar özgürlük verilmelidir.	( )	( )	( )	( )	( )
23.	Bir kadın kendi haklarına sahip olabilmesi için gerekirse kocasına karşı çıkabilmelidir.	( )	( )	( )	( )	( )
24.	Kadın kocasından yaş olarak daha küçük olmalıdır.	( )	( )	( )	( )	( )
25.	Ailedeki önemli kararları erkekler vermelidir.	( )	( )	( )	( )	( )

Ek 6.

EVLİLİK DOYUM ÖLÇEĞİ

Aşağıda yer alan ifadelere ne derece katıldığınızı **"Hiç katılmıyorum"**, "**Kısmen katılmıyorum**", **"Katılmıyorum",** "**Ne katılıyorum ne katılmıyorum",** "**Kısmen katılıyorum", "Katılıyorum**" ve **"Tamamen katılıyorum**" seçeneklerinden birini (x) işareti ile belirtiniz. Lütfen hiçbir soruyu cevapsız bırakmayınız.

		Hiç katılmıyorum	**Kısmen katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Ne katılıyorum ne katılmıyorum**	**Kısmen katılıyorum**	**Katılıyorum**	**Tamamen katılıyorum**
1.	Eşimin sıcaklığını yüreğimde hissederim.							
2.	Eşimle aramızdaki bağ güçlüdür.							
3.	Eşimi her geçen gün daha çok seviyorum.							
4.	Eşimle vakit geçirmekten keyif alırım.							
5.	Birbirimizi çekici buluruz.							
6.	Birbirimizin kıymetini biliriz.							
7.	Bir daha dünyaya gelecek olsam yine eşimle evlenirdim.							
8.	Hayatta başıma gelen en güzel şey eşimdir.							
9.	Eşimle yan yana olmak beni heyecanlandırır.							
10.	Evliliğimizin bir ömür boyu devam edeceğini düşünüyorum.							
11.	Eşimi güzel/yakışıklı bulurum.							
12.	Cinsel yaşamımızdan memnunum.							

Ek 7.

SOSYO-DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Değerli Katılımcı,

Ebeveynlere yönelik bilimsel bir araştırma kapsamında aşağıda yer alan ifadelerin **size ne derece uygun olduğunu düşünerek** cevaplamanızı beklenmektedir. Araştırmanın daha sağlıklı sonuç vermesi için, hiçbir maddeyi **boş bırakmadan**, içten ve dürüst bir şekilde cevaplamanız önemlidir. Çalışmada kimlik belirleyici bilgiler istenmemektedir. Sorulara vereceğiniz cevaplar saklı tutulacak ve bireysel değerlendirme amacıyla değil yalnızca bilimsel araştırma kapsamında kullanılacaktır.

Gösterdiğiniz ilgi ve yardım için teşekkür ederiz.

1. Yaşınız : ……..

2. Cinsiyetiniz: ( ) Kadın ( ) Erkek

3. Eğitim Durumunuz: ( ) Okur-yazar ( ) İlkokul ( )Ortaokul ( ) Lise
( ) Ön lisans ( ) Lisans ( ) Lisansüstü

4. Çalışma Durumunuz: ( ) Çalışmıyorum ( ) Tam zamanlı bir işte çalışıyorum
( ) Yarı zamanlı bir işte çalışıyorum ( ) Emekliyim

5. Evlilik Süresi: ( ) 0-3 yıl ( ) 4-6 yıl ( ) 7-11 yıl ( ) 12 yıl ve üstü

6. Aile Yapısı: ( ) Çekirdek aile ( ) Geniş aile

7. Yaşadığınız Yerleşim Birimi: ( ) Köy-Belde ( ) İlçe Merkezi
( ) İl Merkezi ( ) Büyükşehir ( )Diğer

8. Çocuk Sayısı: …….

9. Çocuk(ların) Yaş(lar)ı: …… …… …… …….. ……..

10. İnsanların eğitim seviyesi, gelir düzeyi ve mesleki saygınlığına göre temsil edildikleri 10 basamaklı bir merdiven düşünün. Bu merdivende birinci basamaktan onuncu basamağa doğru gidildikçe bireylerin eğitim, gelir ve mesleki saygınlığı artmaktadır. En üst basamak olan 10. Basamak, eğitim, gelir ve mesleki saygınlığı en üst düzeyde olanlar tarafından temsil edilmektedir. Lütfen eğitim, gelir düzeyi ve mesleki saygınlığınızın bütünün dikkate alarak kendinizi bu merdivende konumlandırma derecenizi belirtiniz.

Merdivenin en alt basamağı (En alt düzey)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Merdivenin üst basamağı (En üst düzey)

11. Güncel Maaşınız:

( )13.414TL-26.828TL aralığında
( )26.829TL-43.443TL aralığında
( )43.444TL-53.308TL aralığında
( )53.309TL-109.959TL aralığında
( )109.960TL ve üzeri